

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ÇORUM KENTİ MEVCUT ALAN KULLANIM KARARLARI VE AÇIK-YEŞİL
ALAN VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA**

Bülent ALBAYRAK

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

ANKARA

2006

Her hakkı saklıdır.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ÇORUM KENTİ MEVCUT ALAN KULLANIM KARARLARI VE AÇIK-YEŞİL ALAN VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bülent ALBAYRAK

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Ülkemizde nüfusun kentlerde yoğunlaşması, kentlerdeki açık ve yeşil alan sistemi ile yapısal alanlar arasındaki dengenin bozulmasına sebep olmaktadır. Dengenin bozulması açık ve yeşil alanların; ekolojik, ekonomik, fiziksel ve toplumsal işlevlerini yerine getirmesini engellemektedir.

Bu çalışmada öncelikle açık ve yeşil alanlara ait tanım ve standartlara yer verilerek Çorum kent bütününün mevcut alan kullanımları irdelenmiş ve planlama kararları ile örtüşmediği saptanmıştır.

Çorum kentinde kentleşme, bir sisteme göre değil düzensiz ve planlara aykırı uygulamalarla devam etmektedir. Açık ve yeşil alanların kent içindeki dağılımları dengesiz ve yetersizdir.

Çorum kent bütününde açık ve yeşil alanlara bir sistem yaklaşımı gerekmektedir. Bu anlayışla Çorum kenti açık ve yeşil alanları standartlar ve planlama kapsamında açık ve yeşil alan sistem yaklaşımı değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda kentte yeşil kuşak sistemi yanı sıra mevcut açık ve yeşil alanların tekrar gözden geçirilerek işlevsel açıdan kullanım olanaklarının artırılması, mevcut açık ve yeşil alanların bitkisel tasarım açısından irdelenip iyileştirilmesi, yeni açık ve yeşil alanların kazandırılması konusunda öneriler geliştirilmiştir.

2006, 116 sayfa

Anahtar Kelimeler: Çorum kenti, açık alanlar, yeşil alanlar, kentsel açık ve yeşil alan sistemi, rekreasyon.

ABSTRACT

Master Thesis

THE INVESTIGATION OF CURRENT LANDUSE DECISIONS AND DETERMINATION OF OPEN-GREEN SPACE OF ÇORUM

Bülent ALBAYRAK

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Landscape Architecture

The population increasing in cities causes to balance spoiling between open and green area system and built environments at cities in our country. This balance spoiling is impeding that fulfilling ecological, economical, physical and social functions of open and green areas.

In this study giving place to definitions and standarts which are concerning with open and green areas, first of all and explored present usage areas of Çorum urban complex and determined uncoincide with planning decisions.

The urbanization in Çorum is not going on according to any system, also going on according to with practices which are irregular and against to plans. The dispersions of open and green areas are unstable and insufficient in the city.

A system approach is neccessary to open and green areas in Çorum urban complex. With this understanding, open and green areas of Çorum have been evaluated with standarts and the system aproach within the scope of planning, open and green areas are evaluated. Finally in the evaluation , to be neccessary that increase of usage possibilities for functional side and in that time again scrutinizing the open and green areas with greenbelt system in the city and also exposed some suggestions about the reform to present open and green areas for landscape design and obtaining the open and green areas.

2006, 116 pages

Key Words: Çorum city, open spaces, green spaces, urban open and green area system, recreation,

TEŞEKKÜR

“Çorum Kenti Mevcut Alan Kullanım Kararları ve Açık-Yeşil Verilerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” konulu tez çalışmamda bana destek olan, yakın ilgi, hoşgörü ve toleransını benden esirgemeyen, önerileri ile beni yönlendiren ve destek olan danışman hocam, Sayın Prof. Dr. Mükerrer ARSLAN’a teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimde görev alan, görüş ve önerileriyle beni destekleyen sayın Yrd. Doç. Dr. Aysel USLU (Ankara Üniversitesi) ve Yrd. Doç. Dr. Banu ÖZTÜRK KURTASLAN’a (Selçuk Üniversitesi) teşekkür ederim.

Çalışma alanına ait verilerin bilgisayar ortamında değerlendirilmesi ve çalışmamın dizgi aşamasında katkılarından ve fedakarlıklarından dolayı Ziraat Mühendisi Fatih NAKKAŞ’a (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı), Arş. Gör. B. Cemil BİLGİLİ’ye (Yüzüncüyıl Üniversitesi) ve çeviriler konusundaki yardımları için Osman DALGIÇ’a teşekkür ederim.

Çalışmalarım sırasında yardımlarını benden esirgemeyen Çorum Tarım İl Müdürlüğü’nden Fazilet ŞEKER ve Şerife ÖZKAN’a, Ziraat Mühendisi Osman DUMAN’a (Çorum Köye Yönelik Hizmetler Müdürlüğü), Şehir ve Bölge Plancısı Menşure ALTIPARMAK’a (Çorum Belediyesi), Orman Mühendisi Mahmut TEMEL’e (Çorum Çevre ve Orman Müdürlüğü), Şehir ve Bölge Plancısı Özgür ÖĞRETİR’e, Ziraat Mühendisi Mustafa USUL’a (Tarım ve Köyişleri Bakanlığı) teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmalarım sırasında sabır, özveri ve destekleri ile yanımda olan eşim Asuman ALBAYRAK, oğlum Çınar ALBAYRAK, annem İsmihan ALBAYRAK, babam Ali ALBAYRAK, kardeşlerim Emel TEKE ve Ali Ekber ALBAYRAK’a teşekkürü borç bilirim.

Bülent ALBAYRAK
Ankara, Haziran 2006

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
SİMGELER DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Kentsel Alan Kullanımı	3
1.1.1 Tanımlar ve Standartlar	3
1.1.1.1 Kent, Kentleşme, Semt ve Mahalle Kavramları.....	3
1.1.1.2 Mahalle Semt ve Kent Parkları, Çocuk Bahçeleri	6
1.1.1.3 Rekreasyon kavramı ve rekreasyon tipleri	8
1.2 Açık ve Yeşil Alanlar	12
1.2.1 Açık ve Yeşil Alan Kavramı ve Önemi	12
1.2.2. Açık ve Yeşil Alanların Sınıflandırılması.....	13
1.2.3. Açık ve yeşil alanların fonksiyonları	15
1.2.4 Açık ve yeşil alanlara ait standartlar	17
1.2.5 3194 Sayılı İmar Kanunu İle Açık ve Yeşil Alanlar	24
1.2.6 Açık ve yeşil alan sistemleri	25
1.2.6.1 Yeşil kuşak (greenbelt)	27
1.2.6.2 Yeşil Örgün (Green Network).....	29
1.2.6.3 Yeşil Kama (Green wedge).....	31
1.2.6.4 Yeşil kalp (Green heart).....	32
2. MATERYAL VE YÖNTEM	33
2.1 Materyal	33
2.2 Yöntem.....	34
3. ARAŞTIRMA SONUÇLARI	36
3.1 Araştırma alanı hakkında genel bilgiler	36
3.1.1 Çorum'un tarihçesi ve Çorum adının kaynağı	36
3.1.2 Coğrafi konum	36
3.1.3 Topoğrafya	38
3.1.4 İklim	40
3.1.5 Bitki Örtüsü.....	42
3.1.6 İl arazisinin nitelikleri	43
3.1.7 Nüfus	44
3.2 Çorum kenti için yapılan planlama çalışmaları ve nazım imar planı verilerinin değerlendirilmesi.....	46
4. ÇORUM KENTİ MEVCUT ALAN KULLANIM KARARLARI ve AÇIK-YEŞİL ALAN VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	55
4.1 Bahçelievler Mahallesi.....	61
4.2 Buharaevler Mahallesi	65
4.3 Çepni Mahallesi	67
4.4 Çöplü Mahallesi	70
4.5 Gülabibey Mahallesi	72
4.6 Kale Mahallesi	74

4.7 Karakeçili Mahallesi	76
4.8 Kunduzhan Mahallesi.....	78
4.9 Mimar Sinan Mahallesi.....	78
4.10 Ulukavak Mahallesi	80
4.11 Üçdutlar Mahallesi.....	82
4.12 Yavruturna Mahallesi.....	83
4.13 Yeniyol Mahallesi	84
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	85
5.1 Planlama Boyutundaki Öneriler.....	85
5.2 Araştırma alanının açık ve yeşil alan verilerinin değerlendirilmesi ve öneriler	89
KAYNAKLAR	93
EKLER	97
ÖZGEÇMİŞ	116

SİMGELER DİZİNİ

ABB	Ankara Büyükşehir Belediyesi
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
DSİ	Devlet Su İşleri
TOKİ	Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu
TÜBİTAK MAM	Türkiye Bilimsel Teknik Araştırma Kurumu Marmara Araştırma Merkezi

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1 Londra Metropoliten yeşil kuşağında tarımsal ve rekreasyonel kullanımlar...	28
Şekil 1.2 Büyük Londra Planı -Yeşil Kuşak.....	29
Şekil 1.3 Yeşil Örgün.....	30
Şekil 1.4 Washington Kenti radyal koridor planı.....	32
Şekil 3.1 Çorum ili coğrafi konum haritası.....	37
Şekil 3.2 Çorum ili topografya haritası.....	39
Şekil 3.3 Çorum ilinin uzun yıllar (1929-2001) yağış ve sıcaklık durumunun karşılaştırılması.....	41
Şekil 3.4 Çorum ili yağış haritası.....	42
Şekil 3.5 Türkiye ve Çorum’da arazilerin oransal dağılımı.....	44
Şekil 3.6 Çorum kent merkezi hava görüntüsü.....	47
Şekil 3.7 Çorum Kenti potansiyel gelişme alanları	48
Şekil 3.8 Nazım imar planı yerleşim alanları.....	49
Şekil 3.9 Nazım imar planı çalışma alanları.....	51
Şekil 3.10 Nazım imar planı açık ve yeşil alanları.....	52
Şekil 3.11 Nazım imar planı sağlık alanları.....	53
Şekil 3.12 Nazım imar planı eğitim alanları.....	54
Şekil 4.1 Çorum şehir stadı ve çevresindeki spor alanlarının hava görüntüsü.....	55
Şekil 4.2 Mimar Sinan semt futbol sahası.....	56
Şekil 4. 3 Çorum Kenti mahalleler haritası.....	58
Şekil 4 4 Hıfzı Veldet Velidedeoğlu parkından bir görünüş.....	61
Şekil 4.5 Pir baba parkından bir görünüş.....	62
Şekil 4 6 Şehitlik parkından bir görünüş.....	62
Şekil 4. 7 Karşıyaka çocuk parkından bir görünüş.....	63
Şekil 4.8 Aşık Mahsuni Şerif parkından bir görünüş.....	64
Şekil 4.9 Barış Manço parkından bir görünüş.....	64
Şekil 4.10 Manas parkından bir görünüş.....	65
Şekil 4.11 Osman Gazi parkından bir görünüş.....	66
Şekil 4.12 Tevhid Camii yanı parkından bir görünüş.....	67
Şekil 4.13 Hıdırlık parkından bir görünüş.....	68
Şekil 4. 14 Aşağı Sanayi Sitesinden bir görünüş.....	69
Şekil 4 15 Çorum kent mezarlığı(Ulu mezarlık)’tan bir görünüş.....	69
Şekil 4 16 Hitit parkından bir görünüş.....	70
Şekil 4.17 Hürriyet Parkından bir görünüş.....	71
Şekil 4.18 Orta Kapaklı çocuk parkından bir görünüş.....	73
Şekil 4.19 Yörükevler çocuk parkından bir görünüş.....	73
Şekil 4.20 Hüyük parkından bir görünüş.....	75
Şekil 4.21 Kale çocuk parkından bir görünüş.....	75
Şekil 4.22 Aşıklar tepesinden bir görünüş.....	76
Şekil 4.23 Adil Candemir parkından bir görünüş.....	77
Şekil 4.24 Çorum Fuar alanından bir görünüş.....	78
Şekil 4.25 Yukarı Sanayi Sitesinden bir görünüş.....	79
Şekil 4.26 Bosna parkından bir görünüş.....	80
Şekil 4.27 Bekir Baba parkından bir görüntü.....	81
Şekil 4.28 Şehime Kayış parkından bir görüntü.....	83

Şekil 4.29 Eski dispanserin yeri parkından bir görünüş.....	84
Şekil 5.1 Çorum kent merkezi arazi kullanım analizi.....	85
Şekil 5.2 Buharaevler Mahallesi – Slimkent arasından bir görünüş.....	86
Şekil 5.3 TOKİ konutlarından bir görünüş.....	87
Şekil 5.4 TOKİ konutları-Kent Merkezi arasından bir görünüş.....	88
Şekil 5.5 Ortakapaklı çocuk parkından bir görünüş.....	90
Şekil 5.6 İmar planında Eti Parkı olarak adlandırılan yeşil alan.....	91

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 1.1 Bir mahalle parkındaki kullanımlar için ayrılması gereken alan ölçüleri.....	7
Çizelge 1.2 Rekreasyon aktiviteleri için standartlar.....	10
Çizelge 1.3 Rekreasyon alanları ve donatım ilkeleri.....	11
Çizelge 1.4 Açık ve yeşil alan ölçütleri.....	17
Çizelge 1.5 Ülkelere göre açık-yeşil alan tipleri ve standartları.....	18
Çizelge 1.6 Türkiye koşulları için önerilen açık ve yeşil alan standartları.....	18
Çizelge 1.7 Açık ve yeşil alan ölçütleri ve konumları.....	20
Çizelge 1.8 Değişik yaş gruplarına göre yeşil alan gereksinimi ve gerekli donatım.....	21
Çizelge 1.9 Bir mahalle için arazi kullanım dağılımı.....	23
Çizelge 1.10 1999 yılı imar kanununda yer alan kentsel, sosyal ve teknik alt yapı şartları.....	24
Çizelge 1.11 Mekansal süreklilik ve süreksizlik kavramlarının özelliklerinin karşılaştırılması.....	25
Çizelge 3.1 Çorum ili iklim verileri.....	41
Çizelge 3.2 Çorum ili doğal bitki örtüsünde yer alan bazı türler.....	43
Çizelge 3.3 Türkiye ve Çorum’da arazilerin dağılımı.....	43
Çizelge 3.4 Çorum ili, ilçeler bazında kent ve köy nüfusları.....	45
Çizelge 3.5 Çorum Merkez İlçe Nüfusunun yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı.....	45
Çizelge 3.6 Nazım imar planı yerleşim alanları sayısal verileri.....	48
Çizelge 3.7 Nazım imar planı çalışma alanları sayısal verileri.....	50
Çizelge 3.8 Nazım imar planı açık ve yeşil alanları sayısal verileri.....	52
Çizelge 3.9 Nazım imar planı sağlık alanları sayısal verileri.....	53
Çizelge 3.10 Nazım imar planı eğitim alanları sayısal verileri.....	54
Çizelge 4.1 Çorum kentinde mevcut spor alanları.....	57
Çizelge 4.2 Çorum kenti mahalle nüfusları, alanları ve nüfus yoğunlukları.....	59
Çizelge 4.3 Çorum kent merkezinde bulunan park, çocuk oyun alanı ve çocuk Parklarının değerlendirilmesi.....	59
Çizelge 4.4 Bahçelievler Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	63
Çizelge 4.5 Buharaevler Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	66
Çizelge 4.6 Çepni Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	68
Çizelge 4.7 Çöplü Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	71
Çizelge 4.8 Gülabibey Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	72
Çizelge 4.9 Kale Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	74
Çizelge 4.10 Karakeçili Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	77
Çizelge 4.11 Mimar Sinan Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	79
Çizelge 4.12 Ulukavak Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	81
Çizelge 4.13 Üçdutlar Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	82
Çizelge 4.14 Yavruturna Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	83
Çizelge 4.15 Yeniyol Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları.....	84
Çizelge 5.1 Londra yeşil kuşağı alan kullanım dağılımı.....	88

1. GİRİŞ

Kentlerde planlama çalışmalarının öncelikli amacı; bireylerin psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çeşitli koşulların yerine getirilmesini sağlamaktır.

Tarihte kentleşmenin dönüm noktasını; 1769'da buhar makinesinin icadıyla başlayan Sanayi Devrimi ile kentlerde yaşanan değişim oluşturmuştur. Önceleri gelenek ve göreneklere göre biçimlendiğini bildiğimiz kentsel mekanlar, giderek kentsel toprağın ekonomik bir meta haline gelmesi, insan sağlığını tehdit eder niteliklerde yapılaşma istemlerini (taleplerini) ortaya çıkması vb. olgular sonucu hukuk kuralları ile düzenlenir olmuştur. Planlama ile ilgili yasa dizininde çizili ve yazılı yasal araçlar birbirlerini tamamlar nitelikte kullanılmaktadır. Burada sözü edilen hukuk kuralları,(çizili) ve yazılı planlama-uygulama-yapılaşma yasal araçlarını (yasa, yönetmelik, tüzük vb.) içermektedir. Ancak kentsel büyüme (kentleşme, sanayileşme vb.) olgusu karşısında yürürlükte bulunan yasal ve yönetsel dizge planlama açısından yeterli dinamizme açık olmamakta, durağan ve formaliter- bürokrat bir yapı göstermektedir (Vidinlioğlu 1980, Aysu 1992).

Kentlerimizdeki bu tekdüze yapı sayesinde, kent mekanları bozulmakta ve bireylerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek özelliklerini kaybetmektedir.

Günümüzde hızlı ve düzensiz kentleşmenin sebep olduğu sorunlar zaman zaman gündeme gelmektedir. Hızlı sanayileşme ve plansız kentleşme neticesinde doğal çevre ve ekolojik düzen gün geçtikçe tahrip edilmekte, açık ve yeşil alanlar azalmakta, hatta yok olmaktadır. Gelişmiş ülkelerde sahip çıkılan, önem verilen açık ve yeşil alanlar ülkemiz kentlerinde yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Kentte yaşayan ve yoğun tempoda çalışan bireyler için öncelikli ihtiyaçlardan bazıları; açık alanlarda spor yapmak, dinlenmek ve eğlenmektir. Bu ihtiyaçların karşılanması için

gerekli olan açık ve yeşil alanların tahrip edilmesi ile insanlarımız stresini topluma yansıtmakta ve mutsuz bir toplum görüntüsü oluşmaktadır.

Ünlü şehirci-mimar M.V.Posokhin, “Binaların mimarisi iyi bile olsa suyu ve bitki örtüsü olmayan bir şehir ölüdür. Bu da, içinde yaşanılmayan şehir anlamındadır” demektedir (Kortan 1991).

Hızlı kentleşme sonucu ortaya çıkan yerleşme alanları insanların yaşayabileceği mekanlardan çok, insanların yaşamak zorunda olduğu mekanlara dönüşmüştür (Akdoğan 1972).

Mevcut olan kullanımları ve açık-yeşil olan sistemleri konusunda bugüne kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde daha çok büyük kentlerimiz ele alınmıştır. Bu çalışmada Çorum Kenti’nin seçilmesindeki amaç; gelecek yıllarda büyük oranda sanayisinin gücüyle kentsel gelişmeye açık olan kentte açık ve yeşil alanlarla ilgili çalışmaları yaparak gereksinimleri saptamak ve bu gereksinimler ışığında uygun dağılımı belirleyecek verilere ulaşmaktır.

Hızlı ve düzensiz sanayileşmeye örnek teşkil edecek kentlerimizden birisi Çorum kentidir. Çorum kenti Orta ve Doğu Karadeniz ile Batı ve Güney bölgelerimiz arasında bağlantıyı kurmada önemli rol oynamaktadır. Kentin bu konumu ; plansız ve hızlı kentleşme sürecinde, sanayi tesislerinin çevreyi tehdit edecek düzeyde kontrol altında tutulamayarak çok ileri boyutlara ulaşmasında etkili olmuştur. Bu gelişmeler neticesinde iş olanaklarının artmasıyla dışardan göç alan kentte nüfus önemli oranda artmıştır. Bu süreçte yoğun yapılaşma talebiyle karşılaşan kentte açık ve yeşil alan sisteminin varlığı incelenmemiş ve plansız yapılaşmaya müsaade edilmiştir. Bu çalışmada Çorum kentinin mevcut kültürel, sosyal, fiziksel ve ekonomik verileri irdelenerek, kentsel arazi kullanım biçimi ve kararları ortaya konacaktır.

1.1 Kentsel Alan Kullanımı

1.1.1 Tanımlar ve Standartlar

Bu tezde; Çorum kentinin en küçük yönetsel birimi olan mahalle ölçeğinde, alan kullanımları ile açık ve yeşil alan miktarları saptanacaktır. Bundan önce konuya ilişkin yönetsel birimlerin tanımlarının yapılmasında fayda görülmüştür.

1.1.1.1 Kent, Kentleşme, Semt ve Mahalle Kavramları

Kent: Avcı göçebe bir yaşam süren insanoğlu toprağı kullanıp hayvanları evcilleştirerek ürün almaya; tarımsal faaliyette bulunmaya başlamıştır. Topraklarını işleyerek geçinen aileler; birlikte yaşayarak tehlikelere karşı daha güçlü olmak, daha az emek daha çok iş yapmak ve birbirlerinin eksikliklerini tamamlamak için bir araya gelerek bir toplum oluşturmuşlardır. Arseven'e göre “toplumevi” denilen kentler işte bu aşamada ortaya çıkmıştır(Erdem, 1995).

İlk kentler öncelikle savunma amaçlı kurulurken, sonraları ticari, sosyo-ekonomik amaçlı kurulum gelişmeye başlamıştır. Bu süreç içerisinde coğrafi etmenlerin oynadığı rolde büyüktür. Savunma amaçlı kent formu ile ticaretin ön planda olduğu kent formları arasında çok büyük farklar vardır. Şöyle ki; Helenistik Dönem'de, eski Helen kentlerinde yönetim merkezi olan “akropol”, kente tepeden bakan, ekilebilir toprağı ile değerli bir arazi parçası ve sığınak, aynı zamanda rahatlıkla savunabilen bir tepede yer almakta idi. Kent merkezi ya da toplanma alanı olan “agora” ise kentin aşağı bölümünde yer almaktaydı. Siyasal, toplumsal ve ekonomik yaşamdaki gelişmelerin sonucunda akropol eski önemini yitirmiş, ticaretin canlılık kazanmasıyla agora yeni bir anlam kazanmıştır (Wycherley 1993).

Belli bir yönetsel örgüt biriminin sınırları içinde kalan yerlere kent, bu sınırların dışındaki alanlara köy denilmesini gerektiren tanımlar, yönetsel sınır ölçütünü kullanan tanımlardır (Keleş, 1990).

Başka bir tanım nüfus ölçütüne dayanmaktadır. Buna göre; nüfusu 2000'den az olan yerleşimlere köy, nüfusu 2.000-20.000 arasında olanlara kasaba ve 20.000'den çok nüfuslu olanlara da Şehir denmektedir (Keleş, 1990).

Toplumbilimcilerce yapılan kent tanımlarının ortak özellikleri, belli bir nüfus çokluğu, yoğunluk, iş bölümü, uzmanlaşma ve türdeş olmama gibi özelliklerdir (Keleş, 1990).

İsbir'e (1986) göre kent "İnsan ilişkileri açısından ancak belirli nüfusa sahip toplumlarda karşılanması mümkün olan fizyolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçların belirli düzeylerde karşılandığı, her ülkenin kendi özelliklerine göre kriterlerini belirlediği fiziki yerleşme alanlarıdır".

Tekeli (1991) ise kenti, bir üretim alanı, artı değerlerin yaratıldığı yer, var olan toplumsal formasyonun ya da üretim biçiminin yeniden üretildiği alan, alt yapısıyla, üretim-hizmet işlevli binalarıyla bir kapital birikimi ve kentsel alanın yarattığı rantla oluşan artı ürünün bulunduğu bir mekan olarak tanımlamaktadır.

Louise Wirth'ün belirttiği gibi kentleşme belirli örgütsel ve davranışsal kalıpların belirlediği bir "yaşam biçimi" dir (Platt, 1972).

Tekeli'ye (1991) göre kentleşmeden söz edilebilmesi için aşağıdaki özelliklerin sağlanması gerekmektedir.

- 1.Kentleşme zaman ve mekandaki farklılaşmaları açıklayabilmeli, merkez-çevre farklılıklarının çözümlenmesine yardımcı olmalıdır.
- 2.Kent mekanının fiziksel oluşumuna açıklamalar getirirken, insana ve topluma ilişkin özellikleri de içermelidir.
- 3.Üretilen siyasal kararlardan ve toplumsal mücadelelerden etkilenebileceği unutulmamalıdır.

Kentleşme: Kentleşme, sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında

artan oranda örgütleşme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir. Kentleşme hareketleri; ekonomik, teknolojik, siyasal ve psikolojik etkilerin altında oluşur. Gerçekte bu dört kümede toplanan kentleşme hareketlerini birbirinden kesinlikle ayırma olanağı yoktur. Her biri bir diğerinden etkilenen ve birbirinin içinde olan etmenlerdir. Sanayi devrimi sonrasında, kentleşme, sanayileşmenin bir yan ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Bu özel koşullarda sanayileşme ve kentleşme ayrılmaz bir biçimde birbirine bağlı olaylardır (Keleş 1990).

Semt : Birden fazla mahallenin bir araya gelmesiyle oluşan mahalleler birimidir. Semt birbirinden yeşillikle ayrılmış mahallelerden oluşur. Mahallelerin içe dışa ve yanlara gelişmesini önlemek için yeşille çevrelenmesi önerilmektedir. Bu uygulamada her zaman yeşil olmayabilir. Bir göl, tarım alanı, tepe, nehir, yol vs. de mahallelerin birleşmesini önler. Bir semt 6-8 ya da 10 mahalleden oluşur. 15.000’den fazla nüfusa sahiptir (Öztan, 1990).

Mahalle : Mahalle insanların kentleşmeye doğru bir adım attığı daha üst seviyede organizasyon gerekli olan fiziki, sosyal ve idari yönden bir birimdir (Öztan, 1990).

F. Gibberd’e göre mahalle ise, belli bir yerdeki ailelerin sosyal ilişki ve fiziksel bütünlük yönünden büyük bir aile ünitesi yönünden kombine edilmesi durumudur (Öztan,1990).

Öztan (1990)’ a göre mahallenin özellikleri ve mahalle için gerekli unsurlar aşağıdaki gibidir:

- a-Halkın ilgisini çeken odak noktası (ilkokul, ibadet yeri vs.) olmalıdır.
- b-Park ve diğer rekreasyon alanlarına bitişik konutlar olmalıdır.
- c-Çarşı sitesi olmalıdır.
- d-Mahallenin alan ölçüsü 20-100 dekar arasında olmalıdır.

Mahalle için gerekli olan unsurlar;

a-Okul, oyun alanları, alış-veriş merkezi

b-Bir mahallenin nüfusu 5.000-6.000 olmalıdır. Bu nüfusun 350 kadarı ilkokul ve kreşe giden çocuk olarak kabul edilir. Ortalama 1300 aileden oluşur.

c-Herhangi bir mahallenin sınırı ile diğer bir mahalle arasındaki sınır arasında doğal bir topoğrafik yapı (dere, tepe, orman, tarım alanı, anayol, trafik yolu, demir yolu, mezarlık, golf sahası) gibi değişmez karakterde bir unsur olmalıdır.

1.1.1.2 Mahalle Semt ve Kent Parkları, Çocuk Bahçeleri

Mahalle Parkı : Bir mahallede oturanların alışkanlıkları içine giren oyunlarla ayrılmış sosyal alanlar genellikle mahalle parkı olarak adlandırılır. Mahalle parkları, şehirdeki mevcut parkların % 83' ünü oluşturmaktadır. 7-8 da' dan daha küçük bir alana sığdırılabilir (Öztan, 1990).

Mahalle parkları tek olarak veya semt parkları içinde yer alırlar. Yerleşme noktalarından max. mesafesi 800 m. olmalıdır.

Genel olarak mahalle parkları sadece bulunduğu mahalleye, semt parkları birbirine komşu birkaç mahalleye, kent parkları da tüm kente hizmet eder. Bir mahalle parkındaki kullanımlar için ayrılması gereken alan ölçüleri Çizelge 1.1 ' de gösterilmiştir.

Semt Parkları : 20.000-30.000 kişilik yerleşmeler için düzenlenecek semt parkı ve oyun alanı tüm yaşlara hizmet edecek biçimde tasarlanmalıdır. Bu parklar 6-8 hektar büyüklüğünde olmalı, bunun en az $\frac{3}{4}$ ' ü aktif rekreasyon için ayrılmalıdır. Bu alan içinde futbol alanları, tenis kortları (dört sahadan az olmamalı) basketbol, voleybol, hentbol ve diğer oyun sahaları, rekreasyon binaları, seyir ve dinleti yerleri, el sanatları, drama ve diğer sosyal aktiviteler için özel kullanım amaçlı odalar , sessiz rekreasyon alanlar, yayalar için gezinti yolları, bisiklet yolları ve acil yardım için gerekli taşıt

Çizelge 1.1 Bir mahalle parkındaki kullanımlar için ayrılması gereken alan ölçüleri (Uzun 1987)

KULLANIMLAR	Eğitim kuruluşuna bitişik (da)	Bağımsız (da)
Çocuk bahçesi (0-6 yaş)	1,1	1,1
Çocuk oyun alanı (6-14 yaş)	1,5	1,5
Serbest oyun alanı	2,1	4,4
Sert yüzeyli oyun alanı	2,1	4,4
Spor alanı	-	26,5
Otopark	1,8	2,6
Bitkilendirme alanı	6,6	16,6
Piknik alanı	6,5	6,5
Dinlenme alanı	1,1	1,1
Yaşlılar için alan	3,1	3,1
Rekreasyon merkez binası	-	1,5
Yüzme havuzu	0,9	-

yolları, organize edilmiş piknikler için gerekli piknik yerleri ve çocuk oyunları için sert zeminli alanlar bulunmalıdır.

Hizmet verdiği alan kapsamında 800-2400 m mesafe içinde ulaşılabilir olmalıdır. Türkiye’de nüfusu 45.000 civarında olan yerleşmelerde semt parklarında kişi başına en az 1 m² alan ayrılmalıdır (TÜBİTAK 1987). Semt Parkları için önerilen bir başka standart da ortalama 5 m²/kişi’dir (Nasuh 1993, Özgül 1996).

Kent Parkları : Kentin tümüne hizmet eden genellikle kent sınırlarında, yürüyüş uzaklığı en fazla 30-60 dakika olan büyük parklardır. Hizmet ettiği insan sayısı 40.000 ve her bin insana 12-16 da. alan düşmektedir. Kent parkında bulunması gereken elemanlar; spor kompleksi, gölet veya büyük su alanı, dekoratif ve eğitici bahçe köşeleri, hayvanat bahçesi, minyatür köyler, yöresel yerleşmeler, insan ölçeğinde yaşam sunumu, diğer donatılar, kahve, büfe, yağmur sığınakları, lokanta, seyir kuleleri vb. (Uyar 1986, Ayaşlıgil 1997).

Çocuk Bahçeleri : Bir çocuk bahçesi okul çağından önceki çocukların hayal gücünü geliştirmeye yarayışlı ve tasarımları konusundaki çalışmalarına yardımcı olan, fiziksel

aktiviteleri yönünden ise bir dereceye kadar imkan sağlayan küçük ölçüdeki sahalardır. Yerleşimlerin yoğun olduğu kısımlarda, en yakın yürüyüş mesafesi içine yerleştirilir (Öztan 1968, Değirmencioğlu 1998).

Oyun ve spor alanları ayrı olarak veya mahalle içinde tasarlanabilir. Türkiye'deki standartlara göre oyun ve spor alanları için kişi başına olması gereken minimum alan ölçüsü 2 m²'dir. A.B.D.'deki verilere göre bu rakam kişi başına 6 m²'dir (TÜBİTAK, 1987).

Konut alanlarında çocuk bahçeleri ve çocuk oyun alanları birlikte düzenlenebilir. Çocuk bahçelerinde tırmanma yerleri, salıncak, oyun kütlesi, kum havuzu, oyun duvarı ve kızak gibi elemanlar bulunurken; çocuk oyun alanlarında yapılanmış oyun alanları, küçük toplu oyun alanları vb. mekanlar yaratılmalıdır. Bu alanlar ayrı olarak düzenlenebileceği gibi komşuluk ünitesi, semt ve kent parklarının ve okul bahçelerinin içinde de düşünülebilir (TÜBİTAK, 1987).

1.1.1.3 Rekreasyon kavramı ve rekreasyon tipleri

Rekreasyon sözcüğü farklı kişiler tarafından çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır. Williams'a göre rekreasyon, genç ve yaşlı, zengin ve fakir, kentli ve köylü, kültürlü ve kültürsüz herkesin isteyerek yaptığı aktiviteler topluluğudur. Philipps rekreasyonu boş zaman içinde yapılan her türlü eylem olarak tanımlanır. Butler ise, boş zaman içinde yapılan, herhangi bir ödül kazanma amacı gütmeyen, kişiye bedensel, ruhsal ve yaratıcı yönde güç kaynağı olan ve kişinin zorunlu olarak değil bir iç itim sonucu katıldığı eylemler olarak tanımlamıştır. Seeley rekreasyonu temelde bir yenilenme, tekdüze ve gerekli işler için hazırlanma ya da günlük işlerden bir çeşit kaçış olarak belirtmiştir (Öztan ve Sözen 1980).

Rekreasyon esas olarak yenilenme veya rutin ve gerekli bir işe hazırlanmak veya ondan bir türlü kaçıştır. Kaplan, rekreasyonun ana amacını, insanları canlandırıp tekrar yaratarak, ekonomik amaçlı faaliyetlerinde daha etkin olmalarını sağlamak olarak açıklamaktadır (Seeley 1973).

Çok geniş bir anlam taşıyan “Rekreasyon” kavramı, Latince “Re-tekrar” ve “Creare-Yaratma” sözcüklerinden türemiş olup bir şeyin yeniden yaratılması ya da kazanılması, anlamına gelir. Rekreasyon; serbest zamanlar içinde yapılan, bireyin kendi isteği ve iç itimi sonucu oluşan ve bireyi fiziksel ve düşünsel yönden yenilemeyi amaçlayan, bireyin toplumsal, ekonomik ve kültürel olanakları ve yaşadığı toplumun yapısı ile bağımlı olarak yapılan etkinlikler bütünüdür.

Rekreasyonel planlama ve rekreasyona yönelik dış mekan düzenlemelerinin amacı, boş zaman değerlendirilmesi değil, bir gereksinimi karşılamaktır. Bu temel gereksinim kişinin başlıca iki arzusundan kaynaklanır:

- Sağlıklı Yaşamak ve
- Verimli çalışmaktır (Koç 1990).

En geniş anlamda rekreasyon: tecrübenin bir tipi olduğu kadar, aktivitenin özel bir şekli, bir durum ya da düşünüş, modern yaşamdan en ilkel yaşamdaki insana kadar yaşamların her türlüşünde toplumların eğitim yöntemlerine kadar pek çok üniteyi kapsayan bir aktivitedir (Özta ve Memlük 1980).

Rekreasyon Tipleri

Genel olarak rekreasyon olarak adlandırılan aktiviteler rekreasyona katılan kişilerin harcadıkları güç oranında ikiye ayrılır (Çelik, 2000).

a-Aktif Rekreasyon : Daha çok çocukların ve gençlerin katıldığı örneğin; Yüzme, dağcılık, avcılık, tırmanma, kamp, golf gibi.

b-Pasif Rekreasyon : Pasif rekreasyon yapan kişiler fazla miktarda güç sarf etmezler. Daha çok yaşlıların, yorgun , hasta kişilerin seçtiği rekreasyon tipidir. Kitap okumak, müzik dinlemek, balık avlamak, doğayı incelemek, resim yapmak, manzara seyri gibi.

Aktif ve pasif rekreasyon aktiviteleri için standartlar Çizelge 1.2’ de, rekreasyon alanları ve donatım ilkeleri ise Çizelge 1.3’ de sunulmuştur.

Çizelge 1.2 Rekreasyon aktiviteleri için standartlar (Yıldız 1994)

Aktivite türü	Kişi başına alan gereksinimi	İdeal alan büyüklüğü (m2)
AKTİF REKREASYON		
Küçük çocuklar için aletli oyun alanı	2023 m2/1000kişi	4047
Çocuklar için oyun alanı	6070 m2/1000kişi	12141
Daha büyük çocuklar ve büyükler için spor faaliyetleri	6070 m2/1000kişi	60705
Tenis, basketbol ve diğer kort sporları	4047 m2/1000kişi	8094
Yüzme	1 havuz/25000kişi	8094
Ana kürekçilik faaliyetleri	404686 m2/50000kişi	404686
Kamp, at biniciliği, sürücülük, doğal çalışma	404686 m2/50000kişi	20235-40469
Golf	40469 m2/1000kişi	485623
PASİF REKREASYON		
Piknik	16188 m2/1000kişi	Değişik
Pasif su sporları	1göl yada havuz /25000kişi	
Hayvanat ve botanik bahçeleri	4047 m2/1000kişi	404686
DİĞERLERİ		
Rekreasyon alanlarında otopark	4047 m2/1000kişi	Değişir
Kapalı rekreasyon merkezi	4047 m2/1000kişi	4047-8094
Açık tiyatro	4047 m2/25000kişi	20235

Çizelge 1.3 Rekreasyon alanları ve donatım ilkeleri (TÜBİTAK 1987)

Alan ve tesis	Ölçüt	Ek bilgiler
Stadyumlar	1 Adet/100.000 kişi	Stadyum büyüklüğü kent gereksinmesine göre kararlaştırılmalı ve otopark yerleri düzenlenmelidir.
Futbol alanı	1 adet/25.000 kişi	Seyircisiz antrenman ve mahalle grupları takımları için birkaç alan beraberce geliştirilmelidir. Alanlarda atletizm için de olanak sağlanmalıdır.
Basketbol, voleybol, tenis	1 adet/5.000 kişi	Mahalle, semt parkları, çocuk oyun alanları içinde yer alırlar.
Yüzme havuzları (kapalı- olimpiik)	1 adet/25.000-30.000 kişi	Spor tesisleri içerisinde, semt ve kent parklarında yer alırlar. Müsabakalar için seyirci yerleri düşünülmelidir.
Yüzme havuzları (açık)	1 adet/25.000-30.000 kişi	Okullara yakın mahalle ve semt parklarına veya spor alanları içerisinde yer alırlar. Bazılarının seyirci yerleri olabilir. Havuzlarda en az 2,5 m2/yüzücü alanı sağlanmalıdır. En az 200 kişiye bir havuz düşünülmelidir.
Buz pateni - Buz hokeyi alanı (kapalı)	1 adet/300.000-500.000 kişi	Kapalı spor tesisleri içerisinde geliştirilebilirler. 3.000-10.000 kişilik seyirci yeri bulunmalıdır.
Spor alanları (kapalı)	1 adet/250.000 kişi	Basketbol, voleybol, yüzme, jimnastik, boks, güreş, eskrim ve atletizm gibi faaliyetlerin yer alacağı bir veya daha fazla yapıya sahip tesislerdir.
Botanik bahçeleri	1 adet/100.000 kişi En az 1 adet kent ölçeğinde, diğerleri semt ölçeğinde	Üniversite ve araştırma kurumları ile yapılacak eşgüdüm sonucu gerçekleştirilebilirler.
Hayvanat bahçeleri	1 adet/250.000 kişi	Kent ölçeğinde iyi geliştirilmiş bir hayvanat bahçesi yeterlidir. Diğerleri çok daha küçük olarak semt parkları içerisinde küçük çiftlikler şeklinde gerçekleştirilebilir.
Kütüphaneler	1 adet/50.000 kişi	Kütüphaneler değişik büyüklükte olabilir. Rekreasyon merkezlerinde yer alabildikleri gibi semt ve kent parkları içinde okullara daha yakın geliştirilebilir. Ayrıca gezici kütüphaneler de unutulmamalıdır.
Müzeler	1 adet/100.000 kişi	Kent parkları içinde bilim müzesi, arkeoloji müzesi gibi değişik konuları işleyen müzeler geliştirilmelidir.

1.2 Açık ve Yeşil Alanlar

1.2.1 Açık ve Yeşil Alan Kavramı ve Önemi

Açık ve yeşil alan kavramı, planlama disiplini ve planlamalar yönünden değişik anlam taşımakta, farklı tiplere ve işlevlere göre sınıflandırılmaktadır. Toplum bilimci Geray, açık ve yeşil alanları “Kentleşme, endüstrileşme, yoğunluk artışı sonucu doğadan kopmakta, doğayı bozmakta olan insanın doğaya yaklaşmasını, onun korunmasını, kullanılmasını sağlayan alanlar” olarak tanımlamaktadır. Yine toplumbilimcilerden Keleş, açık alanı “İnsanın yaşantısını sürdürüşü üzerinde yapı yapılmış kapalı mekanların dışında kalan, ya doğal olarak bırakılmış, ya da tarım ve konut dışı dinlenme amaçlarına ayrılmış kent parçası,” “Yeşil alanlar ise kent ve kasabalarda insanların dinlenmesine, gezinmesine, çocukların oynamasına ayrılan ve bu yerlerin başka kullanımlarla işgal edilmesini engellemek amacıyla kent yönetimlerince düzenlenen gezinti yolu, ağaçlı yol gibi “ortak kullanım amacı” olarak tanımlamaktadır (Şahin ve Barış, 1998).

İngiliz Peyzaj Mimarı Sylvia Crown’a göre Açık ve Yeşil Alanlar, “Mimarî elemanların dominant olduğu yoğun kent dokusu içinde yer alan küçük park, çocuk bahçesi, meydanlar gibi oturma ve seyretmeye yönelik pasif rekreasyona hizmet eden ve kentin kalabalığından uzak aktif rekreasyon olanağı sağlayan alanlardır. Açık alanların bitki materyali ile bilinçli ve planlı bir şekilde düzenlenmesi sonucu “yeşil alanlar” oluşmaktadır (Kaymaklı, 1990).

Kentsel dış mekanlar; Yapıların oluşturduğu kentlilerin algıladığı ve tüm kentsel olayların ilişkilendirildiği bir bütündür. Kentte bir iletişim aracı olarak, sokaklar, caddeler ve meydanlar kısaca tüm kentsel dış mekanlar büyük önem kazanmaktadır. Bu mekanlar aynı zamanda insan-çevre etkileşiminde ve insanın yaratıcı güç kazanmasında etkin rol oynayan bir öge olmaktadır. Kent için önemli olan bu dış mekanların dekorasyonu, canlandırılması, kentsel mobilya ve yapılanmış tanıtım öğelerinin belirli bir anlamda bilinçli olarak düzenlenmesidir. “Yapılanmış kentsel kamusal dış mekanlar” diye nitelendirdiğimiz kent dokusu içindeki tüm boşluklar belirli amaçlar

için kullanılmaktadır. Bunlardan bir kısmı işlevsel alanlar olurken (Oyun, spor alanı, park gibi), bir diğer bölümü de tamamlayıcı mekanlar niteliğindedir (sokaklar ve meydanlar gibi), ayrıca diğer boşlukları da kaplamaktadır.

Kentsel dış mekanları dört ayrı grupta inceleyebiliriz. Bunlar sırayla :

Düzenlenmiş yaya alanları : Park, dinlenme, eğlenme ve spor alanları,

Alışveriş Alanları : Çarşı, alışveriş sokağı, pazar yerleri gibi.

Geçiş Alanları : Sokaklar, yollar, ulaşım alanları, kaldırımlar

Bölgeler : Meydanlar, kentteki açık prestij mekanları

Kentsel dış mekanları kamusal mekanlar olarak ta niteleyebiliriz. Kamusal alan, toplum için planlanan, düzenlenen veya kendiliğinden oluşmuş, toplumun yararlandığı alan olarak tanımlanabilir. Bu alanların her zaman planlandığı veya düzenlendiği söylenemez. Ülkemizde çoğunlukla kentsel dış mekanlarında olduğu gibi bu mekanlar içinde geçerli yeterince yasa yoktur.

Kentsel dış mekanlar özel yaşamın aksine toplu yaşamın tüm etkinliklerinin süregeldiği, her yaş, cins ve meslek grubunun yararlanmasına açık kent strüktürü içerisinde yer alan mekanlar olarak tanımlanabilir (TÜBİTAK, 1987).

1.2.2. Açık ve Yeşil Alanların Sınıflandırılması

Açık ve Yeşil Alanlar; kullanım amaçları, şehir merkezine uzaklıkları, işlevleri, mekansal dağılımları, büyüklükleri, rekreasyon tipleri vb. özelliklerine göre farklı sınıflandırılmalarına dahil edilebilir.

Samuel Zisman (Eckbo 1969, Odabaş'tan 1990) açık alanları 3 gruba ayırmaktadır.

-Faydalanılan açıklıklar : Baraj gölleri, drenaj ve sel kontrolleri, hava ulaşım alanları

-Açık ve yeşil alanlar : Park ve rekreasyon alanları, yeşil kuşaklar, yeşil yollar

-Koridor açıklıklar : Ulaşım ve geçit yerleri

Diğer bir ayırım ise (Nasuh 1993), Değirmencioğlu'ndan (1998)

-İşlenmemiş açık alanlar : Doğal yeşiller, doğa koruma alanları

-İşlenmiş açık alanlar : İnsanın kültürel eylemleri şekillenmiş alanlar

-Nokta sosyal alanlar

*Topluma açık alanlar (pasif olarak yararlanılan park, bakı noktaları ve görsel yeşiller)

*Topluma yarı açık alanlar

*Özel mülkiyetteki açık alanlar şeklinde yapılmıştır.

Ankara Nazım Plan Bürosu'nun (1978) yaptığı çok genel bir sınıflandırmaya göre açık ve yeşil alanlar (Değirmencioğlu, 1998),

-Kentsel ölçekteki açık ve yeşil alanlar; Kent Parkı, botanik bahçesi, stad.

-Yerel ölçekteki açık ve yeşil alanlar; Çocuk bahçesi, çocuk oyun alanı, spor alanı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Diğer bir sınıflandırma da ise açık ve yeşil alanlar 3 gruba ayrılmaktadır.

-Aktif Alanlar: Eğlenme, dinlenme gibi amaçlar için düzenlenen, ticaride olabilen, halkın doğrudan kullanımına açık olan kullanım alanlarıdır (Parklar, Çocuk Bahçeleri, Oyun alanları, Fuar alanları, hayvanat bahçesi, Ormanlık piknik ve gezinti alanları gibi).

-Yarı Aktif (Sınırlı)Alanlar: Halkın bir kısmının bir bedel veya özel bir belge karşılığı kullanabildiği organize yeşil kullanım alanlarıdır.

-Pasif Yeşil Alanlar: Halkın kullanıma açık olmayan, daha çok koruma, çevre sağlığı, estetik vb. amaçlarla düzenlenen yeşil alanlardır. (Meyve bahçesi, fidanlık, kavaklık, kullanıma açık olmayan ormanlıklar, koruluklar, eski eserler, kültürel amaçlarla düzenlenmiş kullanımlar çevresindeki yeşil alanlar gibi). (A.B.B. İmar Yönetmeliği 1991), Çelik'ten (2000).

1.2.3. Açık ve yeşil alanların fonksiyonları

İnsanların fiziksel ve ruhsal sağlığı için açık ve yeşil alanlar oldukça önemlidir, Öncelikle özürllüler, çocuklar ve yaşlılar yürüyerek veya bisikletle kolaylıkla kamusal açık alana girebilmelidir. Açık ve yeşil alan ihtiyacı, kent yapılaşmasının tipine ve yoğunluğuna bağlıdır. Kent spor ve rekreasyon imkanlarını çoğaltmak ve korumak; aynı zamanda boş zamanlarını kent yakın çevresinde geçiren insanları kent içine çeker, bu bazen kent çevresinin zarar görmesini engellemeye yardımcı olabilir, ancak bu kent açık alanlarının değerlerini kaybetme pahasına olmamalıdır (Anonim 1996, Yiğiter 2001).

Günümüzde kentlerin yalnızca insanların barınma gereksinimini karşılayan yapılardan oluşmadığı, toplu yaşam sonucu bir dizi ortak ya da kişisel gereksinimleri karşılayan birimleri de kapsadığı kesindir. Uygarlık derecesi, kültür yapısı, yaptırımların etkisi ya da ekonomik yapı farkları değişiklikler doğurur. İşte kentte toplumsal yaşamın nitel ve nicel yoğunlaşması sonucu doğal gereksinimler donatımları oluşturur. Bunlar dinlenme, eğlenme, kültür, eğitim, sağlık, ticaret, spor, yönetim, ulaşım,kamu hizmetleri, alt yapı gibi uzmanlaşmış olan birimler bütünüdür. Bu birimlerle ilişkili olarak kent ormanları, kentsel tarım alanları, kent doğal alanları, kent park ve bahçeleridir (Arslan, 1991).

Türel'in (1988) bildirdiğine göre; gerek kent içi ve gerekse kent dışı açık alanların;

1-Boyutlarına

2-Kent merkezine uzaklığına

3-Çevrenin yoğunluğuna

4-Röliyefine

5-Şekline

6-Jeolojik ve hidrojeolojik özelliklerine göre farklılık gösteren fonksiyonları vardır ve bu fonksiyonları üç ana grupta toplanabilmektedir. (Açıksöz 1993, Çelik'den 2000)

a-Rekreasyon fonksiyonu

b-Ekolojik Fonksiyonu

c-Arazi organizasyonu fonksiyonu

a-Rekreasyon Fonksiyonu

Açık Alanlar;

- Kent içinde ve dışında sportif donatımların tesisine olanak vermektedir,
- Eğlence ve dinlenme amacı ile ilgili donatımlara olanak sağlamaktadır,
- Rekreasyon aktivitesi ve gezinti yerleri için gerekli düzenlemelere olanak sağlamaktadır,
- Kent insanına bir peyzaj ve doğallığa yakın ilişki alanı sunmaktadır,

b-Ekolojik Fonksiyonu

Açık alanlar;

- Ekolojik ve mikroklimatik yönden olumlu etki yaratmaktadır,
- Kitleli yeşilliklerden oluşan ormanların fiziksel devamlılığını sağlamaktadır,
- Kent yakınında tarımsal üretime olanak vermektedir.

c-Arazi Organizasyonu Fonksiyonu

Açık Alanlar;

- Kent-doğa kontrastına olanak vermektedir,
- Yerleşim bölgelerine ulaşım kolaylığı sağlamakta ve alt yapı tesisi için bir rezerv fonksiyonu göstermektedir,
- Halen belirlenemeyen ancak gelecekteki gereksinimler için doğal rezerv fonksiyonuna sahiptir,
- Kent-doğa ilişkisini geliştirmektedir,
- Kent'in aşırı büyümesini engelleyici tampon görevi yapmaktadır (Açıksöz, 1993, Çelik'den 2000).

1.2.4 Açık ve yeşil alanlara ait standartlar

Açık ve yeşil alanlara ait değişik kurumlar ve kişiler tarafından verilmiş standartlar mevcuttur. Ancak bundan önce bu standartların belirlenmesinde hangi faktörlerin göz önünde bulundurulması gerektiğinin incelenmesi gerekir.

Her ülkenin, hatta bir ülkenin her kentinin açık ve yeşil alan standardı farklılık gösterebilir. Çünkü her kentin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı farklıdır. Bir kentin açık ve yeşil alan ihtiyacının belirlenmesinde bireylerin rekreasyonlara yönelimleri önemli rol oynamaktadır.

Açık ve yeşil alan standartları konusunda Amerika’da önerilen bazı değerler Çizelge 1.4’de verilmiştir.

Çizelge 1.4 Açık ve yeşil alan ölçütleri (TÜBİTAK 1987)

Alan Türü	Nüfus Ölçütü	Alan Büyüklüğü
Çocuk bahçesi	5 da/1000 kişi	20-40 da.
Mahalle, kent ve semt parkları	4 da/1000 kişi	8 da. Ve daha fazla
Rekreasyon merkezi	5 da/1000 kişi	60-80 da.
Spor alanları	5 da/1000 kişi	40-120 da.
TOPLAM	19 da/1000 kişi	

Çizelgede görüldüğü gibi araştırma sonucunda ABD’de 1000 kişinin kullanımı için; çocuk bahçesi, mahalle, semt ve kent parkı, spor ve rekreasyon alanı olarak toplamda 19 dekarlık alan önerilmektedir.

Ülkelere göre açık yeşil alanların olması gereken minimum büyüklükleri ve bu alanların 1000 kişiye gerekli miktarları Çizelge 1.5’de belirtilmiştir.

Çizelge 1.5 Ülkelere göre açık-yeşil alan tipleri ve standartları (TÜBİTAK 1987)

AÇIK ALAN TİPLERİ	A.B.D.		KANADA		İNGİLTERE		TÜRKİYE	
	min.(da)	1000 kişi(da)	min.(da)	1000 kişi(da)	min.(da)	1000 kişi(da)	min.(da)	1000 kişi(da)
Mahalle parkı	12 - 20	8	61 - 81	4 - 8	20	-	6	12
Semt parkı	81	12	16 - 81	4 - 8	200	-	6	14
Kent parkları / Metropolitan parklar	-	4	101- 810	20	600	-	1	2
Kent çevresi Rekreasyonel imkanlar	61 - 81	-	101-810	20	-	-	4	8
Bölge parkları	810	81	2025	16-40	4000	-	4	12

Türkiye koşulları için önerilen açık ve yeşil alan standartları Çizelge 1.6'da verilmiştir.

Çizelge 1.6 Türkiye koşulları için önerilen açık ve yeşil alan standartları (Nasuh, 1993)

Açık ve Yeşil Alan Çeşidi	Kişi için (m2) ort. (Min.-Max.)	Minimum Alan Büyüklüğü	Açıklama
1-Çocuk oyun bahçesi (5-15 yaş)	1,0 (0,5-4,5)	12 da	Çocuklar için
2-Spor ve oyun alanları	4,0 (2,5-8,5)	40 da	3-5 m2
3-Kent bahçeleri(süs ve çiçek bah.)	0,25 -	5 da	Gençler için
4-Parklar -Mahalle parkı -Semt parkı -Kent parkı	2,5 - 5,0 - 100 (10-40)	8 da 50 da 400 da	5-10 m2
5-Botanik ve hayvanat bahçesi	0,5 -	100 da	
6-Koloni bahçeleri -Hastahane -Fabrika -Resmi daire-okul	0,5 - - - - -	50 da 10 da 5 da	
7-Ev bahçesi	7,0 (2-40)	0,5 da	
8-Sergi parkları(Lunapark)	0,2 (0,1-0,5)	100 da	
9-Meydan (İskele, pazar, şehir meydanları, otopark alanı)	1,0 -	10 da	
10-Mezarlık	4,0 (1,2-5)	100 da	
11-Koru-Orman (Büyük rekreasyon alanı olarak)	5,0 (3-9)	2000 da	
12-Çayırılık (Doğal)	5,0	50 da	
Golf Alanı	500	200 da	Oyun sayısına göre

İskan Grubuna Olabilecek En Fazla Uzaklıklar (Nasuh,1993)

Anaokulu	400 m
Çocuk Bahçesi	400-800 m
İlkokul	400-800 m
Oyun Sahaları	400-800 m
Park	400-800 m
Alışveriş Merkezi	400-800 m
Sosyal, Kültürel, Eğlence Tesisleri	800 m
Sağlık Tesisleri Merkezi	800 m

Gürses (1961) nüfus yoğunluğu 250 insan/ha olan bir yerde her şahıs için 40 m² alan hesaplanırsa parklar, bahçeler, oyun ve spor alanları toplamının tüm kent alanının %15'inden az olmaması gerektiğini” belirtmektedir (Yüksel,1983).

Yüksel'e (1983) göre, Türkiye'de önerilen kişi başına alan miktarı şöyledir:

Park.....	4 m ²
Hastane bahçesi.....	3 m ²
Resmi ve askeri bina bahçesi....	2 m ²
Okul,kütüphane bahçesi	2 m ²
Aktif yeşil alan.....	7 m ²

Daha büyük ölçekteki ve farklı fonksiyonları bir arada barındıran açık yeşil alan ölçütleri ve konumları Çizelge 1.7'de verilmiştir (TÜBİTAK,1987).

Çizelge 1.7 Açık ve yeşil alan ölçütleri ve konumları (TÜBİTAK, 1987)

Rekreasyon Alanları	Nüfus Ölçütü (1000kişi/da)		Alan Büyüklüğü Ölçütü (da)		Rekreasyon Alanları İçindeki Yeri
	En az	En uygun	En az	En uygun	
Çocuk bahçeleri	2	4	2	6	Tek olarak, oyun alanları, mahalle, semt ve kent parkları, özel bahçeler içinde
Çocuk oyun alanları	4	8	8	20	Mahalle, semt, kent ve yöre parkları ile okul yakın çevresinde
Spor alanları	2	6	40	60	Tek olarak veya semt parkları içinde
Mahalle parkları	6	12	20	40	Tek olarak veya semt parkları içinde
Semt parkları	6	14	200	400	Tek olarak veya semt parkları içinde
Kent parkları	1	2	400	1000	Kent rekreasyon dokusu içinde ana rekreasyon alanı olarak
Yöre parkları, mesire yerleri	4	8	1000	2000	Kent yakın çevresinde 30 dakikalık araba sürüş mesafesi içinde
Bölge parkları	4	12	3000	4000	Kent uzak çevresinde 1-2 saatlik araba sürüş mesafesinde
Milli parklar ve koruma alanları	30	60	Değişik	Değişik	

Değişik yaş gruplarına göre yeşil alan ihtiyacı ve gerekli donatımlar Çizelge 1.8’de verilmiştir (TÜBİTAK, 1987).

Çizelge 1.8 Değişik yaş gruplarına göre yeşil alan gereksinimi ve gerekli donatım (TÜBİTAK, 1987)

Yaş	Gereksinimler	Donatım ve nitelikleri	Gerekli alan	Konuta uzakl.
0-2	-Sessizlik -Korunma -Güneşlenme -Kum, taş, toprak, tahta, yapraklar, çiçekler, su gibi doğada bulunan ilkel gereçler arasında ayırım yapma	-Annenin çabukça ulaşabileceği, çocuğun gözetiminde bulundurulabileceği sesiz alanlar -Bitkisel perdeleme -Gerektiğinde sığınabilecek kapalı bir yer -Kum havuzları, nemli kum model masası, ağaç kütükleri, su havuzları -Oturma sıraları, köpeklerin geçmesine engel olacak alçak parmaklık	-En çok 10 anne ve 10 çocuk için; 30-60 m² -Konut başına 1m² (%50 oyun havuzları, %50 gezi yolları ve oturma yerleri)	-30 m. dolaylarında
3-6	-Değişik öğelerin birbiri ile karşılaştırılması sonucunda düşünme alışkanlığının uyanması -Beden ve fikir çalışmaları -Ruhsal ve duygusal gelişime uygun bir ortam -Aşağıdaki nitelikte gereçler ve düzenler *Sağlam fakat tehlikesiz gereçler (Genellikle tahtadan) *Çocuğun geniş düşünce gücü ile gerçek ya da gerçek dışı kullanışlara olanak vermesi açısından ilgi çekme *Çocuğun adale gelişmesine yardımcı oyuncaklar ve oyun düzenlerine uygun yerler	-Kum havuzları -Salıncak, kızak, dönme dolap, tahtavalli -Üzerinden atlanabilen alçak duvarlar -İçinde yürünebilen su havuzları -Çeşmeler -Sivri ucu bulunmayan kayalar (1m. dolayında) -Tahta silahlar, merdiven -Düşmelere karşı kum zemin üzerinde, yatay eğimli ya da dik duran ağaç kütükleri -Topraktan içi boş oyuncaklar -Değişik büyüklükte bitkisel perdeler, çiçekler -Alçak kapılar -Büyükler için oturma yerleri -Anaokulunda; -Yukarıda sıralanan donatım -Motorlu ulaşım yolu ile kesişmeyen yaya yolları	-Konut başına 2m² -Öğrenci başına; *3m² bahçe *1m² açık hava dersliği *1m² eğitim bahçesi *4m² dikili alan (Toplam 9m²)	30-70 m. Arasında 150 m.
7-11	-Uğraş alanının genişletilmesi -Fizik ve düşünme yeteneklerinin genişletilmesi -Kişisel yapıcı çalışmalar -Konut ve komşuluk çapında günlük yaşantısının gerektirdiği çalışmalara katılma	-Okul -Top oyunları için yerler -Spor alanları -Bitki dikilmiş yerler, küçük ağaçlık ve çimenlikler -Güneşli ve gölgeli yerler - Mahalle Bahçeleri -Top oynama yerleri -Paten ve bisiklet düzlükleri -Bilye, üçtaş, dokuztaş gibi oyun yerleri -İp atlama yerleri -Hazır oyuncaklar -Su, taş, tahta, kum -Bu gibi yerler %50 boş bırakılmalı, %50 düzenli oyun alanları olarak (voleybol, futbol, vb.) düzenlenmelidir. -Spor yapıldığı göz önüne alınarak temiz havaya önem verilmelidir. -Derinliği az su havuzları -Göze güzel görünen bitkisel ortam -Bölge parkı ve Robenson oyun diye adlandırılan şövalyelik, askerlik, masal kahramanı olma gibi oyunlara katılmayı kolaylaştırıcı bağlantı alanları ya da yollar	-Öğrenci başına 2m² oyun bahçesi, 5m² yeşil alan -Konut başına 4m² yeşil çevre	200 m. 100-150 m. En çok 350 m.

Çizelge 1.8 Değişik yaş gruplarına göre yeşil alan gereksinimi ve gerekli donatım (devam)

Yaş	Gereksinimler	Donatım ve nitelikleri	Gerekli alan	Konuta Uzaklık
12-15	Morfo fizyolojik değişmelerin sonucunda çıkan gereksinimler. *Bağımsızlık eğilimi *Davranışlardaki günlük değişmeler (aşırı canlılık, okulda takımspor çalışmalarına katılma ve hareketlilikten sessizliğe dönme, yalnız geziler, hayal kurma, ufak marangozluk çalışmaları, kitap okuma, müzik dinleme gibi) *Kişisel yada takım çalışmalarında üstünlük gösterme eğilimi *Geçici ve modayı amaçlayan donatım ile sürekli olarak kullanılan arasında ayırım yapma	Toplantı salonları(yeterince çıkışı sağlamalı) -Bir önceki yaş kümesinin (7-11) oyunlarına katılmayı kolaylaştırıcı düzen, özellikle; başarı kazanma çabası, Macera gereksinmesinin giderildiği alanlardaki oyunlar -Bir çalıştırıcının denetimindeki Robenson oyunlarına ve sokak oyunlarına elverişli (toprak engebelerinin, yığın durumundaki yapı gereçlerinin bulunduğu sağlam zeminli yerlerde) -Dış görüşü kesen ve oyun alanlarını çevreleyen perdeleyici bitkiler -Boş oyun düzlükleri (buralar çimlendirilebilirler ancak çimlerin dayanabilmesi için yüzölçümleri en az 1 ha. Olmalı) -Değişik sosyo profesyonel ortamlardan doğan ve değişik davranışları olan çocuk grupları	Konut başına 14m2 (yeşillendirmiş alanlarla birlikte) Konut başına 14m2 yeşil alanlarla birlikte	En çok 350m. Gözde n uzak ve en çok 350m.
16-20	-Daha geniş bağımsızlık anlayışının gerektirdiği gereksinme -Aile çevresi dışında yetişkinlerle tartışma ve onlar gibi davranabilme olanağının aranması -Atölyeler, okullar, toplu ulaşım araçları gibi kirli havalı yerlerde geçen zamanın kötü etkilerini gidermek için açık hava	-Konutla okul ya da işyeri arasında göze hoş görünen dinlendirici yeşil yaya yolları -Tatil günlerinde yetişkinleri taklit edebilmelerine yardımcı yerler -Yüzme havuzları, spor merkezleri, alış-veriş yerleri gibi ilgi çekici yerler		Kent dışında ya da yakın çevrede
21-60	-Dinlenme gereksinmesi *Rahatlık arama, sessizlik, yalnız geziler, açık hava kahveleri *Kültürel eğlenceler (dinletiler, müze, açık hava tiyatrosu, ağaç ve çiçek sergi bahçesi, botanik bahçesi, hayvanat bahçesi gibi) -Eylem gereksinmesi -Toplumsal (başka sosyal yaşantı grupları ile toplanma, biraraya gelme ve kent yaşantısına katılma)	-Değişik toplum ve meslek dilimlerindeki aile ve kişilere göre düzenlenecek *Yapı adaları içindeki bahçeler (okumak, başkası ile buluşmak için yer yer bankolar konulmalıdır) *Çiçekli odalar, parklar (ilgi çekici manzaralara açılan çeşme, heykel, su yüzeylerinin yanından geçen dinlendirici gezi yolları, folklor ve yöresel bayramlar için gösteri yerleri, dostların bir araya gelebilmelerine uygun toplantı yerleri, değişik uğraşlar için değişik oyunlara olanak sağlayan araç ve gereçle donatılmış genç ve orta yaşlar için oyun yerleri, tebeşirle resim yapılabilecek duvarlar, zemini betonlanmış podyumlar, dolaşma ve gezi yerlerinde dinlenme bankoları, yeşillik içinde açık hava tiyatrosu, top oyunlarına, atletizm ve yüzme sporlarına elverişli araç ve gereçle donatılmış spor alanları, hipodrom, binicilik yapılabilecek düzlükler vb.) *Konut bahçeleri (Ekilebilecek yerler, özen gösterilmiş süs çitleri, çiçekli bordürler, kum ya da çakıl kaplanmış gezi yolları, çocuklar için oyun yerleri, su yüzeyleri ya da kanallar)		En çok 1km En çok 1km En çok 1km
60 +	-Başkalı ile konuşma ve ilgi çekici olaylara tanık olma gereksinmesi (sokağı görme ve çocuklarla bir arada bulunma) -Yeşil alanlarda dinlenme	-Genellikle çocuk bahçeleri çevrelerinde gezinti yollarının kenarlarında ya da dolaşma yerlerinde yaşlılara ayrılan gölgelik ve güneşli oturma yerleri -Yaşlılar için huzur verici alanlar		

Genelde yeşil kuşak alanı olarak ayrılan alanlar ile büyük kentlerin genişlemesini engellemek, kırsal peyzajın korunmasını sağlamak, yerleşim birimlerinin birbirlerine eklenmesini önlemek ve açık yeşil alan kullanım olanaklarını artırmak mümkündür. Örneğin Varşova kenti yakın çevresindeki farklı kullanımlara uygun açık ve yeşil alanlar ve bu alanlarla ilişkili kent merkezine kadar uzanan park ve bahçeler şöyle bir dağılım göstermektedir (Arslan, 1991)

ALAN KULLANIMI	ha	%
Konut alanları	8.166	18,3
Endüstriyel alanlar	1.615	3,6
Cadde ve meydanlar	1.386	3,1
Yeşil alanlar	1.371	3,1
Ormanlar	1.371	3,1
Tarım alanları ve halk bahçeleri	15.825	35,5
Vistula nehri	1.574	3,5
Diğer kullanımlar	13.420	30,3
	44545 ha	100,0

Mahalle yerleşimine yönelik standartlarda bir mahallenin alanının 2-10 ha ve nüfusunun 5000-12000 arasında olması gerektiği belirtilmiştir.

Keeble'a göre bir mahalle için arazi kullanım durumu Çizelge 1.9' da görülmektedir (Bayraktar, 1991).

Çizelge 1.9 Bir mahalle için arazi kullanım dağılımı (Bayraktar, 1991)

Bir mahalle için arazi kullanım durumu	%
Konut alanları	67
Merkezi kısım	3
Servis endüstrisi	2
İlkokullar	3
Kreşler	1
Büyük alan gerektiren kuruluşlar	5
Açık alanlar	19
Toplam	100

1.2.5 3194 Sayılı İmar Kanunu İle Açık ve Yeşil Alanlar

9 Mayıs 1985 tarihinde yürürlüğe giren 3194 sayılı İmar Kanununda imar planı yapma, yaptırma ve onama yetkisi merkezi idarenin elinden alınarak, mücavir alanlarda belediyelere, mücavir alan dışında da valiliklere verilmiştir.

Sözü edilen imar kanununun 18. maddesinde. “Belediyeler ve valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtımı sırasında bunların yüzölçümlerinden yeteri kadar saha, düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında” düzenleme ortaklık payı olarak düşünülebilir. Ancak bu maddeye göre alınacak düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenlemeden önceki yüzölçümlerinin %40’ını geçemez denmekte ve bu ortaklık paylarının yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, cami ve karakol gibi umumi hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka amaçlarla kullanılamayacağından söz edilmektedir.

3194 sayılı imar yasası ile birlikte yürürlüğe giren “ imar planı yapılması ve değişikliklerine ait esaslara dair yönetmelik” 2 Eylül 1999 yılı Resmi Gazetede yayınlanan imar yasasında değişiklik öngören yönetmelikle yeniden düzenlenmiş ve aktif yeşil alan 10 m²/kişi olarak belirtilmiştir (Çizelge 1.10).

Çizelge 1.10 1999 yılı imar kanununda yer alan kentsel, sosyal ve teknik alt yapı şartları (Anonim,1999)

Kentsel, sosyal ve teknik alt yapı				
Nüfus	0-15000	15000-45000	45000-100000	100000-100000>
Kreş-Anaokulu	1m ² /kişi	1m ² /kişi	1m ² /kişi	1m ² /kişi
İlköğretim	4m ² /kişi	4m ² /kişi	4,5m ² /kişi	4,5m ² /kişi
Ortaöğretim	3m ² /kişi	3m ² /kişi	3m ² /kişi	3m ² /kişi
Aktif yeşil alan	10m²/kişi	10m²/kişi	10m²/kişi	10m²/kişi
Sağlık tesisi alanları	2m ² /kişi	2m ² /kişi	3m ² /kişi	4m ² /kişi
Kültürel tesis alanları	0,5m ² /kişi	1m ² /kişi	2m ² /kişi	2,5m ² /kişi
Sosyal tesis alanları	0,5m ² /kişi	0,5m ² /kişi	1m ² /kişi	1,5m ² /kişi
Halk eğitim merkezi	0,4m ² /kişi	0,4m ² /kişi	0,4m ² /kişi	0,4m ² /kişi
Dini tesis alanı	0,5m ² /kişi	0,5m ² /kişi	0,5m ² /kişi	0,5m ² /kişi
İdari tesis alanı	3m ² /kişi	3,5m ² /kişi	4m ² /kişi	5m ² /kişi
Teknik altyapı (yol ve otopark hariç)	1m ² /kişi	2m ² /kişi	3m ² /kişi	4m ² /kişi

3194 sayılı imar kanununda, belediye ve mücavir alan sınırları dışında yapılacak olan planlamalarda aktif yeşil alan miktarının kişi başına 14 m2 olacağı belirtilmiştir.

Kent planlamada açık ve yeşil alanlar ister kent makroformunu belirleyici şekilde bütüncül olsun, isterse parçacı, mümkün olduğunca sosyal donatı alanlarıyla entegre bir şekilde tasarlanmalıdır. Örneğin yaya yolları bu entegrasyonu sağlayan önemli bir unsurdur. Kentsel sosyal donatı alanlarının yeşil ve açık alanlar içinde ve yanında olması kültür tesisi alanı, sağlık ve dini tesis alanı yanında park ilköğretim yanında ise çocuk bahçesi, ortaokul-lise yakınında bir oyun veya spor alanının bulunması, yani kullanışlar arasında uygun olanının seçilmesi, kent planlama teorisinde açık ve yeşil alanların nasıl belirlendiğini göstermektedir. Kent içinde yer alan açık ve yeşil alanların belli bir sistematik şemayı izlemesi, hedeflenen amaçlara daha kolay ulaşılmasını sağlayacaktır (Değirmencioğlu, 1997).

1.2.6 Açık ve yeşil alan sistemleri

Açık ve yeşil alanların mekansal açıdan bir sistem oluşturması, onların mekansal süreklilikleriyle ilgilidir. Mekansal süreklilik “kesintisiz bağlantı, birbirini izleme, ardışıklık veya birleşme” anlamına gelir. Mekansal süreksizlik ise herhangi bir düzeni ya da ritmi içerisinde barındırmayan mekanların birlikteliği olarak tanımlanabilir (Öztürk, 2004).

Aşağıdaki çizelgede mekansal süreklilik ve süreksizlik kavramları karşılaştırmalı olarak bir arada görülmektedir.

Çizelge 1.11 Mekansal süreklilik ve süreksizlik kavramlarının özelliklerinin karşılaştırılması (Kahraman 1998, Öztürk 2004)

Mekansal Süreklilik	Mekansal Süreksizlik
birbirini izleme	kesiklik
dizi / zincir oluşturma	kırılma
birleşme	dağılma
çizgisel gelişme	sıçramalı gelişme
bağlantılılık	bağlantısızlık
düzen	kaos / karmaşa

Wright et al. (1976) da açık ve yeşil alanların mümkün olduğu kadar birbirleriyle bağlantıları sağlanarak bir sistem oluşturacak şekilde planlanmaları gerektiğini savunmaktadır. Plancılara göre bu devamlılık görsel ve fiziksel yönden açık ve yeşil alan sisteminin kolay ve güvenilir bir şekilde kullanımı ve rahat algılanabilmesini sağlar. Kullanıcının bir mekandan diğerine kolaylıkla ve güven içinde geçişine olanak verir. Mekanlar arasındaki geçişlerin oturacağı koridorlar; yürüyüş, bisikletle gezi, koşu gibi aktiviteler için mükemmel birer alan oluştururlar (Değirmencioğlu 1997, Öztürk 2004).

Whyte (1968) ise bu görüşü olumsuz biçimde eleştirerek “dağınık açık ve yeşil alanlar” görüşünü savunmuştur: “Açık alanları birbirine bağlamakla parçaların matematiksel toplamından daha iyi bir bütüne ulaşılmış olur. Ancak parçaların kendi bünyelerindeki işlevleri açısından daima önde geldiğini de unutmamak gerekir. Fiziksel anlamda devamlılığın kesinliği çok kritik bir konu değildir. Çoğu insan açık alanları bu anlamda kullanmaz. Eksiksiz anlamda bir açık alan sistemi var olsa dahi bunun tamamını kullanma zorunluluğu yoktur. O halde devamlı bir yeşil sisteme gerek dahi yoktur” (Değirmencioğlu 1997, Öztürk 2004).

Fakat “bağlantılı açık ve yeşil alanlar” görüşünde yeşil alanlar kentin makroformunun ortaya çıkışında, kent gelişiminin yönlendirilmesinde etkilidir. Bununla birlikte bağlantılı yeşil alanların erişilebilirliği alternatifli ve dolayısıyla daha yüksektir. Bu sistem, insanlara birbirleriyle bağlantılı ve çeşitli rekreatif faaliyet olanaklarını sunmada, yaban yaşamı ve hava koridorları oluşturmada ve kent ekolojisine sunulan diğer olumlu katkılar konusunda (hava kirliliğini önleme, hava nemi ve sıcaklığını düzenleme gibi) daha üstündür. Bu açıdan, kentsel açık ve yeşil alan sistemi oluşumunda mekansal açıdan sistem oluşturulması bir gerekliliktir (Öztürk, 2004).

Açık ve yeşil alanlar mekansal açıdan; yeşil kuşak, yeşil kama, yeşil örgün ve yeşil kalp olmak üzere dört başlıkta ele alınmıştır.

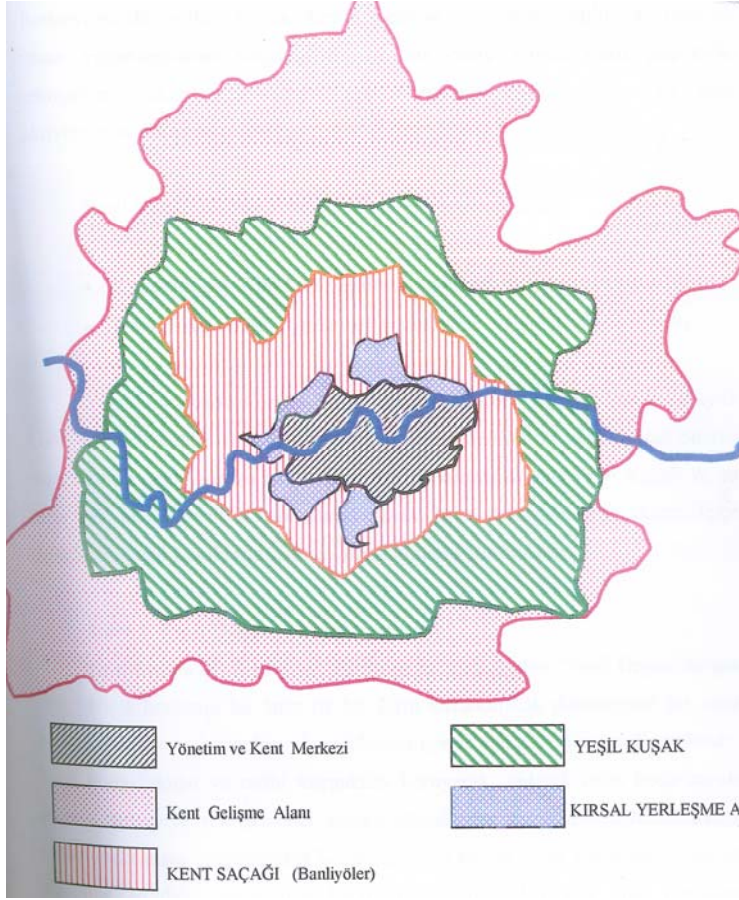
1.2.6.1 Yeşil kuşak (greenbelt)

Yeşil kuşak kavramı, kentlerin sürekli gelişerek bir çok soruna neden olmasını önlemek amacıyla ana kenti çepeçevre saran bir yeşil kuşaktan sonra ana kentle ve birbirleriyle ilişkili uydu kentlerin kurulması fikrinden üretilerek geliştirilmiş bir teoriydi. Kent çevresinin bir kuşak şeklinde açık alanlarla çevrilmesi fikri antik çağlara dayanmaktadır. Çoğunlukla kent halkının yiyecek ihtiyacının karşılandığı ve kentin savunmasının yapıldığı bu alanlar, yöre halkının rekreasyon, spor-oyun ve halk faaliyetlerinin gerçekleştirildiği alanlar olma özelliğini taşımaktaydı (Değirmencioğlu, 1995).

Yeşil kuşak kent yakınında ve çoğunlukla kenti çevreleyen sürekli ve güçlü yasaklarla yapılaşmadan korunmuş açık alanlardır. Yeşil kuşak, hizmet ettiği amaçlara göre biçim kazanmaktadır.

Eğer yeşil kuşak komşu iki kentin birbirleriyle birleşmesini önlemek amacıyla kullanılıyorsa, yeterli kalınlıkta bir kuşağın iki kent arasında bırakılması gerekmektedir. Böylece kentler farklı yönlerde gelişecektir. Ancak yeşil kuşaklar çoğunlukla kentlerin aşırı yayılmasını önlemek amacını taşırlar ki bu da ancak kentin çevresinin sürekli bir yeşil kuşakla çevrelenmesiyle mümkündür (Değirmencioğlu 1998).

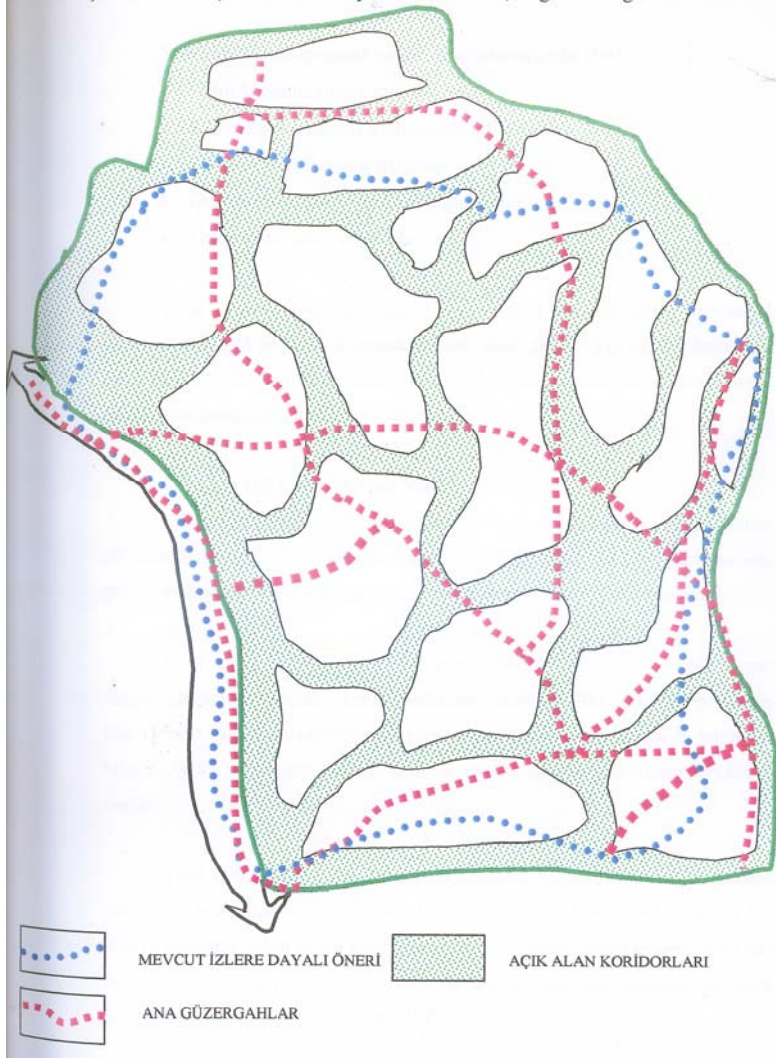
Lynch'e göre optimum kent büyüklüğünün sağlanmasında etkili olan, bununla birlikte, gelişen kentin periferisinde yer alan yeşil kuşak, yeni kentsel aktivitelere en uygun alanları teşkil ettiğinden, sürdürülmesi zordur. Nitekim Maryland'deki Greenbelt yeşil kuşağı ilk önce savaş konutları tarafından işgal edilmiş, daha sonra ise hükümet tarafından satınmıştır. Londra yeşil kuşağının korunabilmesi için ise büyük yönetsel çabalar gerekli olmuş, "bariyerin" ötesine atlamaya zorlanan gelişim için ek maliyetler ortaya çıkmıştır. Londra yeşil kuşağının yakın çevresindeki banliyölerde yaşayan halka pek çok rekreatif olanak sunması ve kent iklimini iyileştirici etkileri onun olumlu yönleridir (Şekil 1.1)(Lynch 1981, Öztürk 2004).

Şekil 1.2 Büyük Londra Planı -Yeşil Kuşak (Öztan 1968, Değirmencioğlu 1998)

1.2.6.2 Yeşil Örgün (Green Network)

Grid formulu kentler için geliştirilmiş bir sistem olan “yeşil örgün” de ana fikir bütüne herhangi bir sınır ile bir form kazandırmak düşüncesini bir yana bırakıp, yeşil ve açık alanların kent bünyesi içinde eşit dağılımını sağlamaktadır. Yeşil örgün, doğal ve tarihi kaynakları koruyarak, giderek daha fazla sayıda insanın eğitsel ve rekreasyonel amaçlı olarak bu alanlardan faydalanmasını sağlar. Açık alanı oluşturmakta kullanılan grid sistem, aynı zamanda yolları da oluşturur. Böylece kullanıcılar kentin her bölgesinden açık alan sistemine kolayca ulaşırlar. Doğrusal koruma alanlarından oluşan yeşil örgün sistemi, biyolojik çeşitliliği sürdüren ve alan kullanımları arasında tampon görevini yapmayı da içeren ve bir çok ekolojik fayda sağlayan potansiyel alanlardır (Şekil 1.3) (Tazebay 1991, Değirmencioğlu 1998).

Şekil 1.3 Yeşil Örgün (Lewis 1966, Değirmencioğlu 1995)

Sistemin beş temel prensibi vardır: (Değirmencioğlu 1995)

- Nehir kenarında yer almalıdır,
- Rekreasyonel amaçla kullanılabilir olmalıdır,
- Ekolojik koridorları içermelidir,
- Manzarası ve tarihi öğeleri bulunmalıdır,
- Geniş alana sahip olmalıdır.

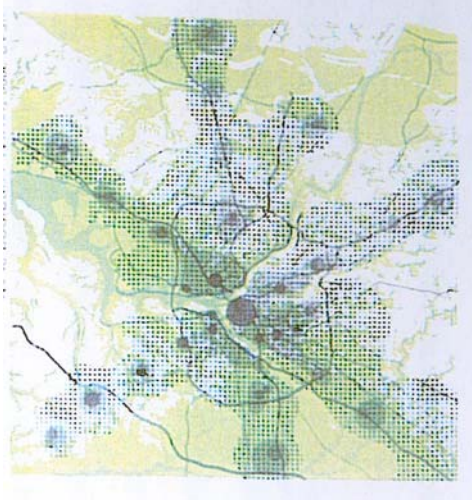
Yeşil örgün, yoğun gelişme, zirai ve sivil alan kullanımı ile doğal peyzajın, kültürel peyzaja dönüştürülmesini ifade eder. Yeşil örgün, hemen iç kesimlerinde yeşil kamada olduğu gibi kırsal peyzaj ve rekreasyon olanaklarına sahip olabilmektedir (Ateş 1985, Değirmencioğlu 1998).

1.2.6.3 Yeşil Kama (Green wedge)

Yeşil kama sistemi, yeşil kuşak düşüncesine hemen hemen zıt bir görüşe sahiptir. Yeşil örgünde de ihtiyaç duyulduğu üzere, kent içinden geçen bir akarsu düzenine sahip doğal radyal kaynaklar olmadan gerçekleşmesi zor olan bir teoridir ve yeşil kuşak gibi bozulmadan kullanılması pek mümkün olmayan bir planlama yaklaşımıdır (Tazebay 1991).

Yeşil kama fikri asıl olarak merkezi kent karakterinde olan yıldız kent formu ile birlikte ortaya çıkmıştır. Daha çok kent içine uzanan akarsu ve vadi gibi çizgisel doğal ortamların varlığına bağlı olarak yeşil dokunun oluşturulmasıdır. Genellikle kırsal nitelikli alanlardan kent merkezine doğru daralarak sokulan kama oluşumu, yeşil kuşağa kıyasla erişilebilirlik oranı daha yüksek olan bir planlama şeklidir. 1971 Moskova Master Planı'nda yeşil kama düzeninde planlanmış olan açık ve yeşil alanlar, kent merkezinin hemen yakınından radyal bir açılım göstererek kente yıldız formu kazandırmış, kent iklimi üzerinde de olumlu etkiler ortaya çıkarmıştır (Lynch 1981, Öztürk 2004).

Aynı şekilde Washington kentinde de vadi ve “park yolları”nın kullanılmasıyla basit bir koridor sistemi oluşturulmuştur. Böylece birçok Amerikalı rekreatif gereksinimini metropoliten alan içerisinde karşılamaktadır (Şekil 1.4) (Öztan 1991, Öztürk 2004).

Şekil 1.4 Washington Kenti radyal koridor planı (Mc Harg 1969, Öztürk 2004)

1.2.6.4 Yeşil kalp (Green heart)

Kent ve banliyö yerleşimlerini birbirinden ayıran bir tampon görevi üstlenen yeşil kuşağa karşılık bölgesel ölçekte kentleri birbirine bağlayan yeşil kalp de bir açık ve yeşil alan sistemidir (yeşil kuşak = seperator, yeşil kalp = connector / integrator). Yeşil kalp ile 1930’larda oluşan kent organizması metaforu yeniden ortaya çıkmıştır. 1950’lerin Almanyası’nda ve Batı Avrupa ülkelerinde kentler kan damarları, hücreleri ve kalbi olan organizmalara benzetilmişlerdir.

Yeşil kalp sisteminde kentler merkezi bir açık alan etrafında halka oluşturacak şekilde yer almaktadır. Bu sistem Hollanda’nın Rotterdam, Hague ve Utrecht gibi büyük kentlerini birbirine bağlayan çok merkezli bir planlama konseptidir (Randstadt Modeli). Hollanda’daki yeşil kalpte zamanla kentleşmeye doğru genel bir eğilim oluşmuş, nüfus yoğunluğu ulusal ortalamanın üzerine çıkmıştır. 1970’li yıllarda kademeli olarak kırsal karakterini kaybetmeye başlayan yeşil kalpte yeni yol ve tren hatlarının inşası kaçınılmaz olmuştur. Yeşil kuşak “kent bölgesi”nin özünü oluşturan bir iç zondur. Fakat içerisinde doğa koruma alanları ve rekreasyon alanları yeterli miktarda değildir.

Yeşil kalp kent ölçeğinde düşünülecek olursa kent merkezine büyük bir açık alan oluşturulması fikri ortaya çıkacaktır. Örnek olarak F.Law Olmsted’in New York metropolündeki Central Park gösterilmiştir (Kühn 2003, Öztürk 2004).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1 Materyal

“Çorum kenti mevcut alan kullanım kararları ve açık yeşil alan sisteminin irdelenmesi” adı verilen bu çalışmanın ana materyalini Çorum kenti ve kenti oluşturan 13 mahalle oluşturmaktadır. Bu kapsamda kentin doğal, kültürel, sosyal ve ekonomik özellikleri incelenerek kent nüfusunun yapısı, yönelimleri ve talepleri ortaya konacaktır.

Kentin doğal ve kültürel yapısı incelenirken Çorum Belediyesi, Çevre İl Müdürlüğü, Orman Bölge Müdürlüğü ve Tarım İl Müdürlüğü kurumlarından gerekli bilgiler alınmıştır.

Mevcut sistemlerin belirlenmesinde TÜBİTAK MAM’ ın Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi çerçevesinde Çorum kenti ile ilgili verilerinden ve uydu görüntülerinden faydalanılmıştır.

Çorum Valiliği Köylere Yönelik Hizmetler Müdürlüğünden temin edilen topoğrafya haritası ve raporlardan araştırma alanının topoğrafik yapısı belirlenmiştir.

Kentin sosyo-ekonomik yapısının belirlenmesinde Devlet İstatistik Enstitüsü verilerinden, kent için yapılan master planlardan ve mahalle muhtarlarıyla yapılan kapsamlı görüşmelerden faydalanılmıştır.

Çorum Köylere Yönelik Hizmetler Müdürlüğü’nden sağlanan 1:25000 ölçekli topoğrafik harita ile kentin topoğrafik durumu belirlenmiştir.

Mevcut alan kullanım kararlarının saptanmasında; Çorum Belediyesi Şehir ve Bölge Planlama Bürosu çalışanları ile yapılan ikili görüşmeler ve 1:10.000 ölçekli nazım imar planı Net cad ortamında değerlendirilmesinden faydalanılmıştır.

Kentin mevcut park, çocuk oyun alanı ve açık alanların belirlenmesinde Çorum Belediyesi Park Bahçeler Müdürlüğü'nden sağlanan veriler kullanılmıştır.

Açık ve yeşil alan standartlarına ait veriler ise Milli Kütüphane, TÜBİTAK Kütüphanesi ve Üniversite Kütüphanelerindeki konuyla ilgili yapılmış çalışmalardan temin edilmiştir.

2.2 Yöntem

Bu çalışmada amaç; Çorum kentinin mevcut alan kullanım kararlarında bir açık ve yeşil alan sisteminin varlığının araştırılması ve kararlarla uygulamalar arasındaki farklılıkların ortaya koyularak kentin yapısı doğrultusunda planlama önerileri oluşturmaktır.

İlk aşamada konuyla ilgili yapılmış çalışmalardan tanımlar ve standartlar ele alınmıştır. TÜBİTAK tarafından yapılmış çalışmalar göz önünde bulundurulmuştur.

Araştırmada kentsel açık ve yeşil alan sistemi oluşturulması amacıyla mevcut açık ve yeşil alanların durumu ortaya konmuştur. Bu aşamada Çorum Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü'nden kentte mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parklarının listesi alınarak bu alanların nicelik ve nitelikleri incelenmiştir. Çorum Spor İl Müdürlüğü'nden sağlanan kentin spor alanları envanterinde yer verilen alanlar yerinde görülerek ulaşım ve kullanım olanakları yönünden ele alınmıştır.

Araştırma alanının mevcut alan kullanımları irdelenirken kent içerisindeki dokunun bir açık ve yeşil alan sistemi oluşumuna olanak tanımayacak biçimde yoğun olduğu gözlenmiş ve bu sebeple kent yakın çevresindeki potansiyel alanlar üzerinde durulmuştur.

Çorum Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü'nden uzun yıllar ortalama iklim verileri, Çorum Nüfus Müdürlüğü'nden kentin nüfus yapısına ilişkin veriler sağlanmıştır.

TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi'nin Yeşilirmak Havza Gelişim Projesi çerçevesinde Çorum kentine yönelik hazırladığı uydu fotoğrafları, bitki örtüsü ve arazi kullanımı haritalarından faydalanılmıştır. Kentin tarımsal yapısı konusunda Çorum Tarım İl Müdürlüğü Tarım Master Planı verileri kullanılmıştır.

3. ARAŞTIRMA SONUÇLARI

3.1 Araştırma alanı hakkında genel bilgiler

3.1.1 Çorum'un tarihçesi ve Çorum adının kaynağı

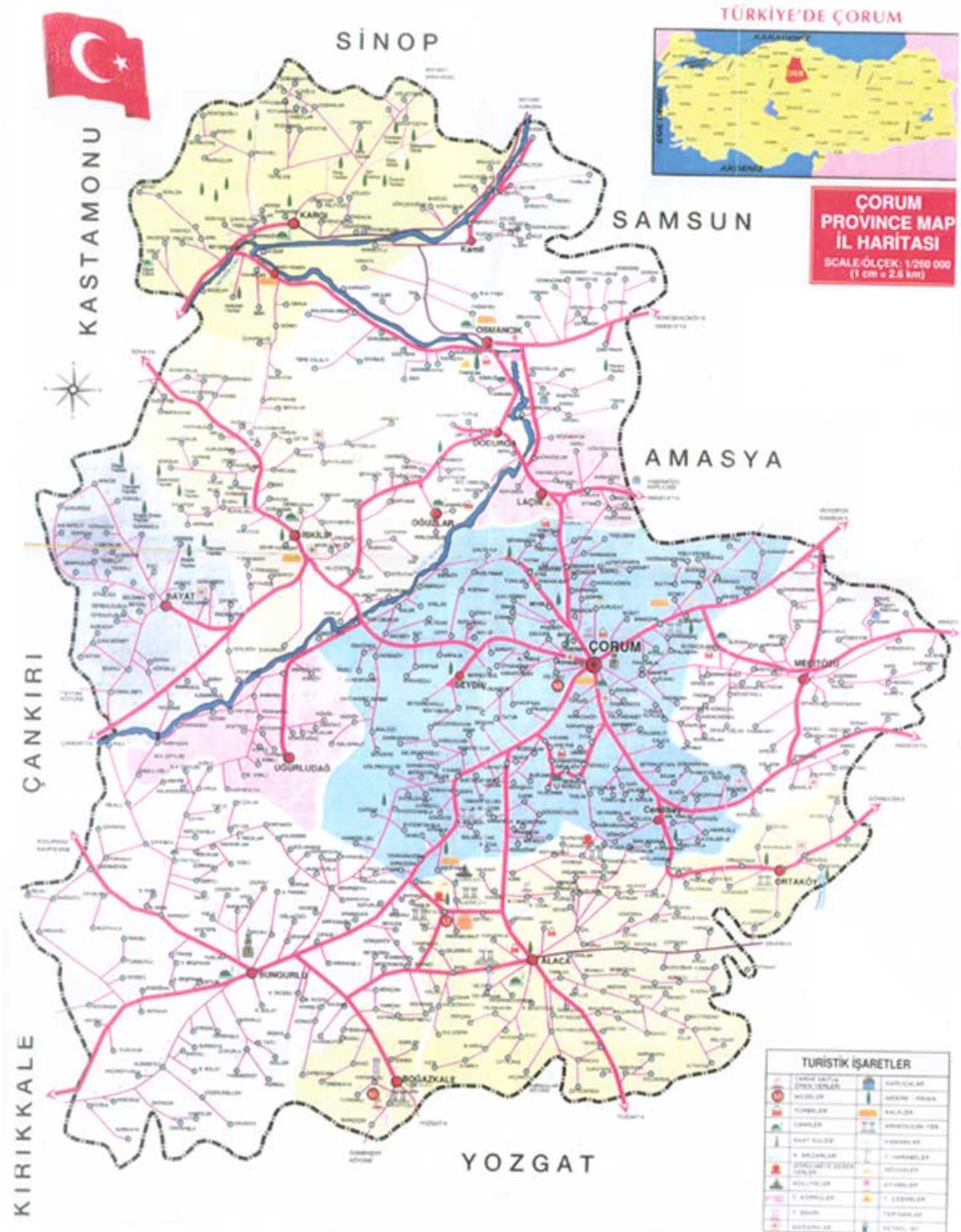
Çorum, tarihi ve kültürel açıdan günümüzden 7000 yıl öncesine kadar uzanan bir geçmişe sahiptir. Sırasıyla yontma taş devri, ilk tunç çağı, Asur Ticaret Kolonileri, Hitit, Frig, Roma, Galat, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemleri yaşanmıştır. Anadolu'da ilk kez organize devlet kuran Hititlerin başkenti olan Boğazköy'deki (Hattusas) Yazılıkaya Kabartmaları 1834 yılında keşfedilmiş ve gelişi güzel yapılan ilk kazılardan sonra 1906 yılında bilimsel kazılar yapılmaya başlanmıştır. Günümüzde bu kazılar Alman Arkeoloji Enstitüsü tarafından sürdürülmektedir (Kültür ve Turizm Müdürlüğü arşivi 2005).

Çorum; Danişmend Ahmet Gazi' nin fethi ile Türk yönetimine geçtikten kısa bir süre sonra yöre Oğuzlar' ın Alayuntlu boyundan ÇORUMLU oymağının başı İlyas Bey'in yönetimine bırakılmış ve "ÇORUMLU" (Çorumlu' nun yaylağı-kışlağı) adıyla anılmaya başlanmıştır. Çorumlu adının XVI. yy'a kadar kullanıldığı bu tarihlerde "-lu" ekinin bırakılarak "ÇORUM" biçimini aldığı bilinmektedir. Çorum adının kökeni hakkında Evliya Çelebi Seyahatnamesinde güzel bir öykü, bazı kaynaklarda ise kelime benzerliğinden yakıştırılmış bazı uyarlama isimler yer almaktadır (Çor-em, Cevri-um, Cürümlü gibi) (Anonim,2006a).

3.1.2 Coğrafi konum

Çorum ili; coğrafi konumu, doğal güzelliği sayesinde tarihin ilk çağlarından itibaren önemli bir yerleşim yeri olmuştur.

Çorum İli Orta Karadeniz Bölgesinde 39°54'-41°20' kuzey enlemleri ve 34°04'-35°28' doğu boylamları arasında yer almaktadır. Toplam yüzölçümü 12.784 km² olup, yüzölçümü bakımından Türkiye'nin 20. büyük ilidir. Ülke topraklarının yaklaşık %1.6'sını kapsamaktadır.

Şekil 3.1 Çorum ili coğrafi konum haritası (Deniz ve Nakkaş, 2002)

Çorum İli topraklarının %40'ı dağlardan ve yüksek platolardan, %50'si meyilli ve hafif meyilli arazilerden, %10'u da düz ovalardan oluşmaktadır. İlin denizden yüksekliği 350 ila 2.070 metre arasında değişmekte olup, Merkez İlçenin denizden yüksekliği 801

metredir. İlde yükseklik bazı yerlerde 2.000 metreyi aşmakta, Kızılırmak vadisinde ise 350 metreye kadar düşmektedir(Çorum Köylere Yönelik Hizmetler Müdürlüğü 2006). Çorum ili, Karadeniz Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi'nin birleştiği alanda yer alır. Doğudan Amasya, batıdan Çankırı, güneyden Yozgat, güneybatıdan Kırıkkale, kuzeyden Sinop, kuzeydoğudan Samsun, kuzeybatıdan ise Kastamonu illeri ile çevrilidir. Canik Dağları'nın batı uzantıları kuzey ve kuzeydoğuda, Yeşilırmak Havzası doğuda, Yozgat'ın Bozok Yaylası güneyde, Kızılırmak Havzası batıda, Ilgaz Dağları'nın doğu uzantıları ise kuzeybatıda ilin doğal sınırlarını oluşturur(Çorum Köylere Yönelik Hizmetler Müdürlüğü 2006).

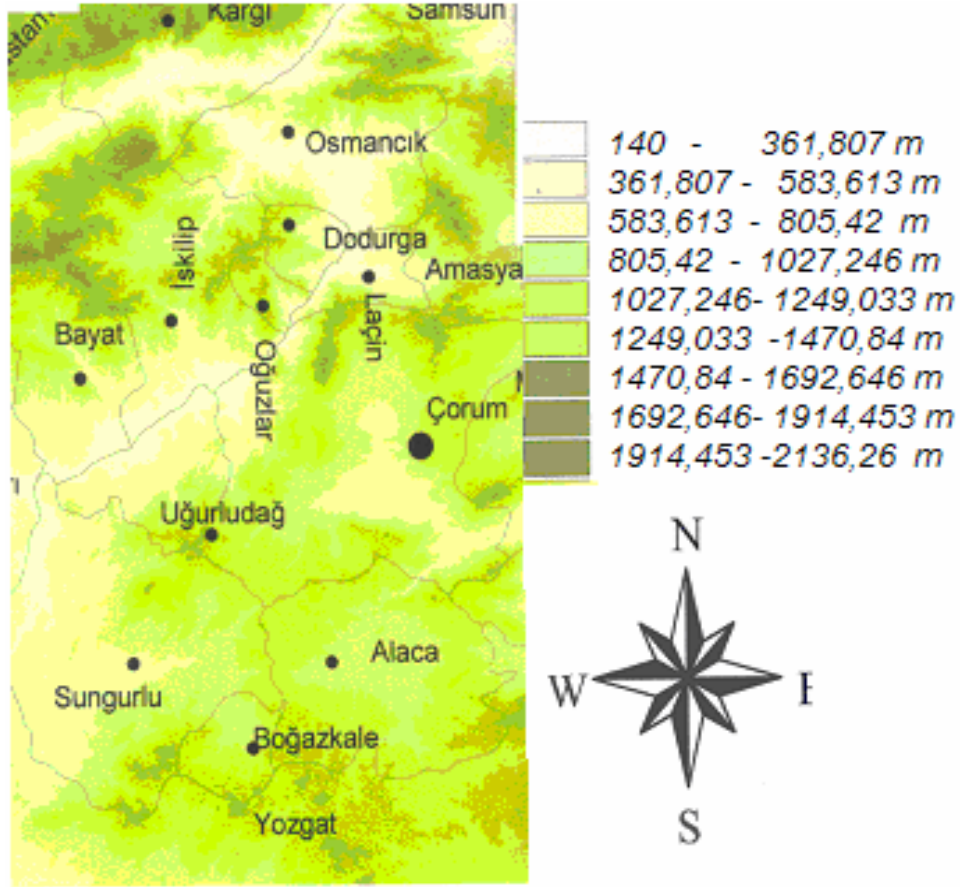
İç Anadolu'nun Karadeniz bölgesine açılan kapısı konumundadır. Karayolu ile Ankara'ya 244 km, İstanbul'a 608 km, İzmir'e 825 km; Mersin limanına 564 km, Samsun limanına 174 km, Amasya'ya 92, Sinop'a 294, Sivas'a 298, Tokat iline de 178 km uzaklığındadır. İl merkezi, Alaca'ya 50, Bayat'a 83, Boğazkale'ye 84, Dodurga'ya 45, İskilip'e 55, Kargı'ya 116, Laçın'e 30, Mecitözü'ne 37, Oğuzlar'a 84, Ortaköy'e 56, Osmancık'a 61, Sungurlu'ya 70 ve Uğurludağ'a 66 km mesafededir(Çorum Köylere Yönelik Hizmetler Müdürlüğü 2006).

3.1.3 Topoğrafya

Çorum İli genellikle dağlık ve engebeli arazilerden oluşmaktadır. Merkez İlçenin güneyinde dört tepe silsileleri, batıda Alagöz ve Köse Dağları, kuzeyinde ise Eğerci Dağı yer alır. Osmancık İlçesinde Çal ve Ada Dağları, Kargı İlçesi sınırlarınca devam ederek Çorum İlinin en yüksek dağı olan Kös Dağında Erenler Tepesine (2.070 m) ulaşır. Aynı dağ sıraları İskilip İlçesinde Teke Dağı, Kavak Dağı, Göl Dağı, Deveci Dağı ve Sakarözü Dağlarını meydana getirir. Bayat İlçesinde, kuzeye doğru gidildikçe Köroğlu Dağının doğuya doğru uzantısı olan Erikli dağı vardır. Erikli dağının sırtıyolu tabir edilen mevkiinde yüksekliği 1.404 m ve Karatepe üzerinde yer alan Öbek tepesinde 2.013 m'dir(Çorum Köylere Yönelik Hizmetler Müdürlüğü 2006).

İlde Kızılırmak ve Çekerek Irmağına dökülen dere ve suların boylarında çok sayıda dar ver uzun vadiler bulunmaktadır. Bunların en önemlileri; Sıklık Vadisi, Hatap Vadisi, Harami Vadisi, Kırkdilim Vadisi, Sacayak Vadisi ve Hışır Vadisi'dir(Çorum Köylere Yönelik Hizmetler Müdürlüğü 2006).

Birinci ve üçüncü jeolojik zamanlarda meydana gelen yer kabuğu hareketleri ile dördüncü zamanki iklim değişiklikleri bir çok ovanın meydana gelmesine neden olmuştur. Başlıcaları; Çorum Ovası, Bozboğa Ovası, Ovasaray Ovası, Seydim Ovası, Hüseyinovası, Dedesli Ovası, Irmak Ovası, Taybı Ovası, Mecitözü Ovası, Osmancık Ovası, Büyük Düvenci Ovası, Kuyumcu ve Delice Ovalarıdır. Ayrıca, Kargı ilçesinde çeltik ekimi yapılan çok sayıda küçük ovalar vardır (Çorum Köylere Yönelik Hizmetler Müdürlüğü, 2006)

Şekil 3.2 Çorum ili topografya haritası (Çorum Tarım İl Müdürlüğü,2003)

Çorum İli akarsuları, Kızılırmak ve Yeşilirmak Havzalarına boşalır. Kızılırmak İl sınırları içerisinde 182 km uzunluğa sahiptir. Kızılırmak kollarından olan Delice Suyu'na Sungurlu İlçesinin en önemli akarsuyu olan Budaközü Deresi (60 km) ve bu suyun kolları Kamilli ve Diğ Çayları dökülmektedir(Anonim 2006b).

İlde Kızılırmak'ın genişliği 100-500 m, derinliği ortalama 1-15 m ve ortalama debisi 137,5 m³/sn'dir. Irmak üzerindeki üç önemli köprüden birisi olan Salur Köyü'nün güneyindeki köprü, Çorum'u İskilip İlçesine bağlar ve uzunluğu ile Türkiye'nin üçüncü

büyük köprüsüdür. İkinci köprü Osmancık İlçe merkezindeki tarihi Koyunbaba köprüsü olup, üçüncü köprü ise Avşar Köyünü Kargı-Çorum karayoluna bağlayan köprüdür(Anonim 2006b).

Merkez İlçedeki akarsuların büyük bir kısmı ile Alaca, Mecitözü ve Ortaköy İlçelerindeki çay ve dereler Yeşilırmak'ın kolu olan Çekerek ırmağına dökülmektedir. Bu suları en önemlisi olan Çat Suyu (Derinçay) Eğerci ve Köse Dağı'ndan inen dere ve çayların birleşmesinden meydana gelip, İl merkezinin batısından geçerek Çekerek Irmağına ulaşır ve Ortaköy İlçesi'nin topraklarından az bir kısmını sulayarak, Amasya İli topraklarına geçer. Kırklar Dağı'ndan çıkan Mecitözü Çayı İlçe merkezinin 1-1,5 km yakınından geçerek Amasya ili topraklarında Çat suyu ile birleşir(Anonim 2006b).

3.1.4 İklim

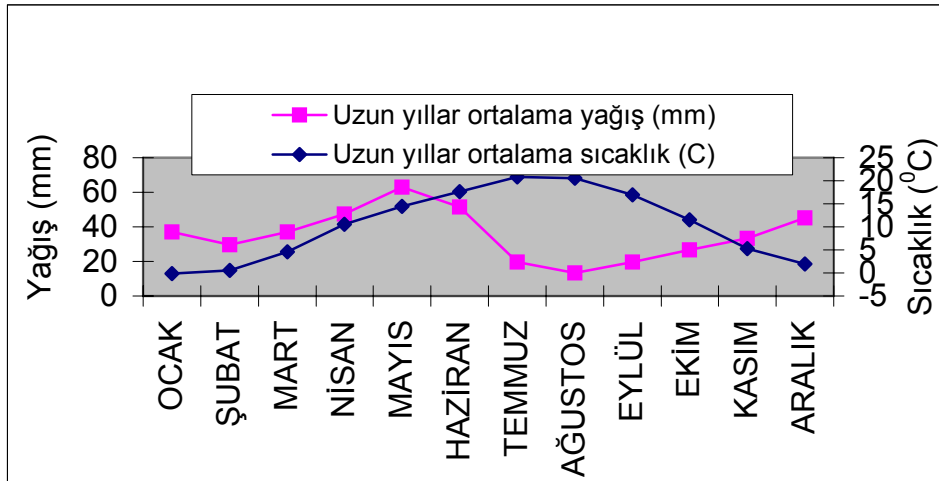
Genel olarak, yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı geçerken, ilkbaharları kısa ve sonbaharları da nispeten uzundur. Yıllık yağış 350-500 mm arasında değişmektedir. İlin uzun yıllar (1929-2001) ortalama sıcaklığı 10,4 °C, uzun yıllar Şubat ayı ortalaması 0,6 °C ve Temmuz ayı ortalaması ise 20,8 °C olarak tespit edilmiştir. En sıcak günler temmuz, ağustos ve eylül aylarına, en soğuk günler ise aralık, ocak ve şubat aylarına tekabül eder. Yağışlar ilkbahar ve kış aylarında toplanmaktadır. Uzun yıllar ortalamasında Mayıs ayı en fazla yağış düşen aydır (Çorum Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü,2002)

Çorum ilinin uzun 1929-2001 yılları arasındaki sıcaklık ve yağış verileri Çizelge 3.1 'de verilmiştir.

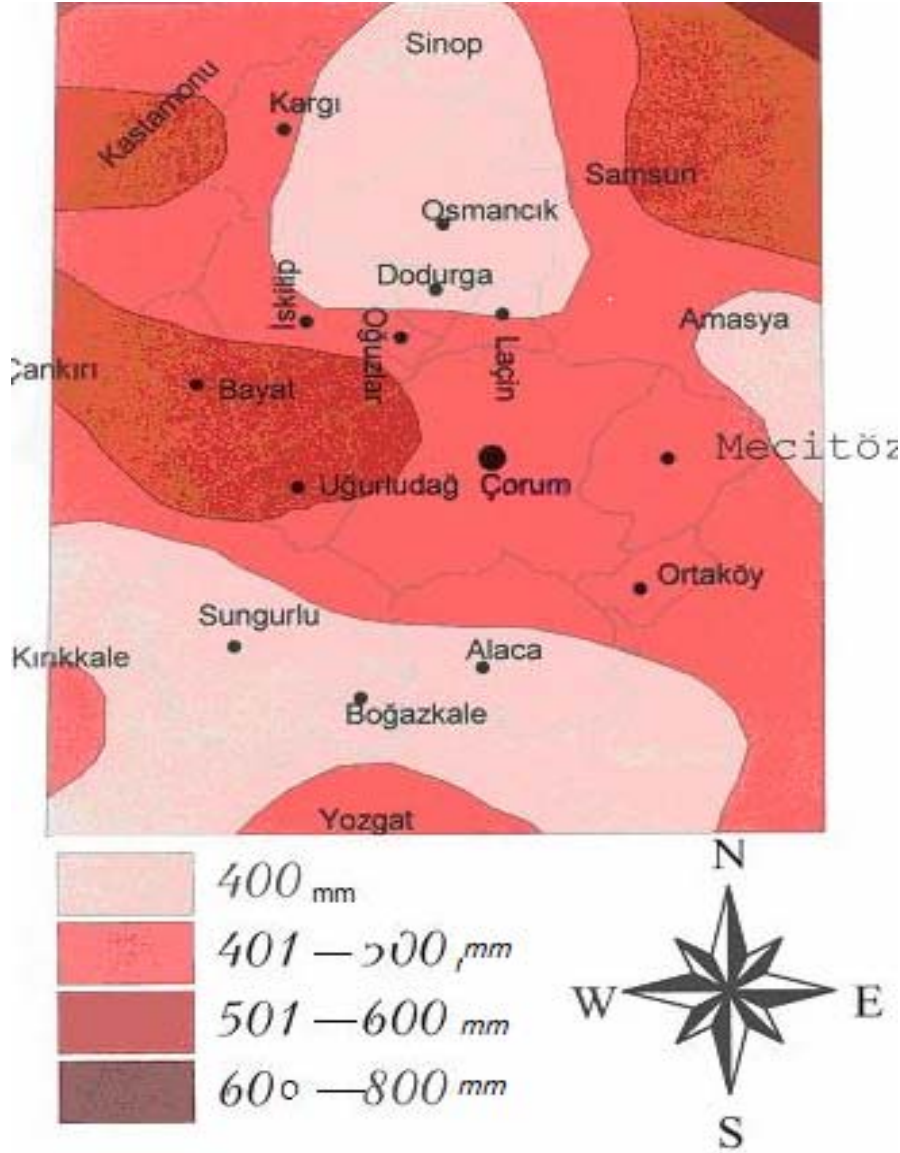
Çizelge 3.1 Çorum ili iklim verileri (Çorum Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü,2002)

AYLAR	2001 YILI ORTALAMA SICAKLIK (°C)	UZUN YILLAR ORTALAMA SICAKLIK (°C)	2001 YILI TOPLAM YAĞIŞ (mm)	UZUN YILLAR ORTALAMA YAĞIŞ (mm)
OCAK	1,8	-0,1	5,0	37,2
ŞUBAT	3,3	0,6	21,1	29,5
MART	9,3	4,6	29,7	36,9
NİSAN	11,8	10,6	30,9	47,3
MAYIS	13,6	14,5	97,5	62,8
HAZİRAN	19,9	17,7	6,1	51,5
TEMMUZ	23,3	20,8	52,9	19,5
AĞUSTOS	22,9	20,6	0,6	13,3
EYLÜL	19,7	17,0	1,5	19,5
EKİM	11,5	11,5	9,6	26,6
KASIM	6,0	5,3	48,1	33,5
ARALIK	2,4	1,9	122,5	45,1
YILLIK ORT./TOPL.	12,1	10,4	425,5	422,7

İlin uzun yıllara ait meteorolojik verilerinden, sıcaklık ve yağış durumunun karşılaştırılması Şekil 3.3’de görülmektedir. Şekilde görüldüğü üzere, 15 Haziran ve 30 Ekim tarihleri arasında sıcaklık yükselirken, yağış miktarı azalmaktadır. Bu dönemler arası Çorum İli için kuraklık söz konusudur.

Şekil 3.3 Çorum ilinin uzun yıllar (1929-2001) yağış ve sıcaklık durumunun karşılaştırılması (Çorum Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü, 2002)

Şekil 3.4 Çorum ili yağış haritası (Çorum Tarım İl Müdürlüğü,2003)

3.1.5 Bitki Örtüsü

Karadeniz iklimi ile İç Anadolu iklimi arasında yer alan Çorumun doğal bitki örtüsü her yerde aynı deseni göstermez. Güney kesimlerinde İç Anadolu Bölgesinin uzantısı olan step bitki toplulukları yer alır. Ormanlık alanlar İskilip, Osmancık ve Kargı ilçelerinde yoğunudur. Çorum ili doğal bitki örtüsünde bulunan bazı türler çizelgede belirtilmiştir (Çizelge 3.2).

Çizelge 3.2 Çorum ili doğal bitki örtüsünde yer alan bazı türler (Anonim 2006c)

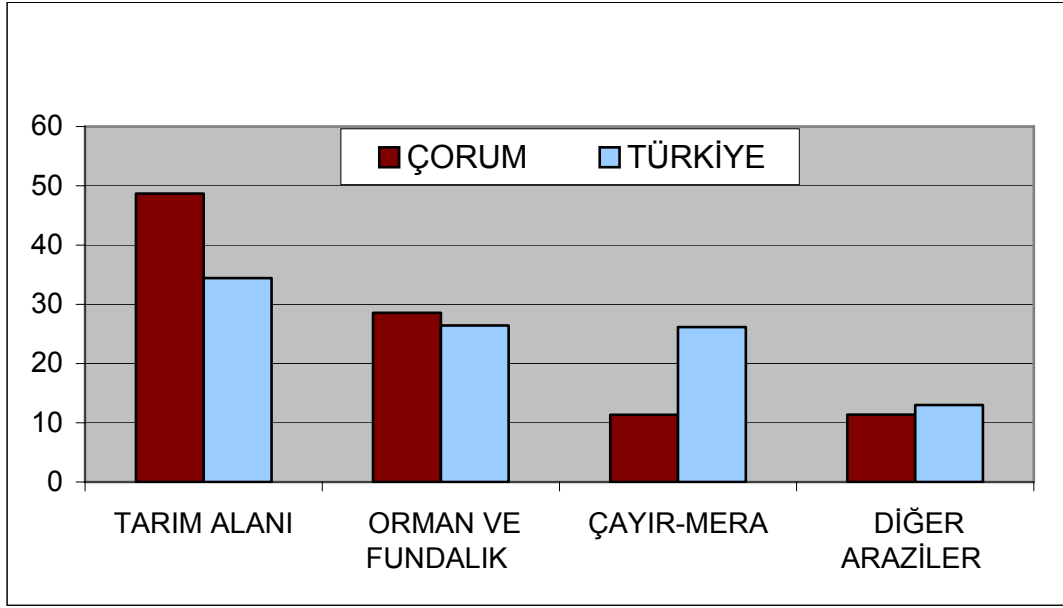
Familya	Cins	Türü
Convolvulaceae	<i>Convolvulus</i>	<i>assyricus</i> GRISEB.
Cornaceae	<i>Cornus</i>	<i>mas</i> L.
Corylaceae	<i>Carpinus</i>	<i>orientalis</i> MILLER
Fabaceae	<i>Astragalus</i>	<i>angustifolius</i> LAM.
	<i>Astragalus</i>	<i>brachypterus</i> FISCHER
	<i>Astragalus</i>	<i>condensatus</i> LEDEB.
	<i>Astragalus</i>	<i>dipsaceus</i> BUNGE
	<i>Colutea</i>	<i>cilicica</i> BOISS. ET BAL.
	<i>Genista</i>	<i>sessilifolia</i> DC.
	<i>Onobrychis</i>	<i>cornuta</i> (L.) DESV.
Fagaceae	<i>Quercus</i>	<i>macranthera</i> FISCH
	<i>Quercus</i>	<i>virgiliana</i> TEN
Juglandaceae	<i>Juglans</i>	<i>regia</i> L.
Loranthaceae	<i>Viscum</i>	<i>album</i> L. subsp. <i>album</i> L.
Oleaceae	<i>Ligustrum</i>	<i>vulgare</i> L.
Plumbaginaceae	<i>Acantholimon</i>	<i>acerosum</i> (WILLD.)
Rosaceae	<i>Rosa</i>	<i>canina</i> L.
	<i>Rosa</i>	<i>foetida</i> J. HERRM.
	<i>Rosa</i>	<i>hemisphaerica</i> J. HERRM.
	<i>Spiraea</i>	<i>crenata</i> L.
Salicaceae	<i>Populus</i>	<i>alba</i> L.
	<i>Populus</i>	<i>tremula</i> L.
Solanaceae	<i>Lycium</i>	<i>depressum</i> STOCKS
Tamaricaceae	<i>Tamarix</i>	<i>smyrnensis</i> BUNGE
Ulmaceae	<i>Celtis</i> L.	<i>caucasica</i> WILLD.

3.1.6 İl arazisinin nitelikleri

Çorum'un toplam yüzölçümü 1.278.381 ha. olup, bunun % 49'u tarım arazisi, % 29'u orman ve fundalık arazi, %11'i çayır mera arazisi ve % 11'i diğer araziler olarak dağılım göstermektedir. Türkiye Geneline ise bu durum sırası ile % 26, % 34, % 26 ve % 13 oranında dağılım göstermektedir (Çizelge 3.3, Şekil 3.5).

Çizelge 3.3 Türkiye ve Çorum'da arazilerin dağılımı (Deniz ve Nakkaş, 2002)

	TARIM ALANI	ORMAN VE FUNDALIK	ÇAYIR- MERA	DİĞER ARAZİLER	YÜZÖLÇÜMÜ (ha)
ÇORUM	622.468	365.208	145.112	145.593	1.278.381
TÜRKİYE	26.968.000	20.703.000	20.500.000	10.184.700	78.355.700

Şekil 3.5 Türkiye ve Çorum’da arazilerin oransal dağılımı (Deniz ve Nakkaş, 2002)

Tarım ve orman alanları, Türkiye geneline göre Çorum’da daha fazla oranda olmasına karşın; çayır mera alanları daha az orandadır. Ayrıca, elverişsiz diğer araziler yönünden Çorum daha iyi durumdadır (Şekil 3.5)

3.1.7 Nüfus

Çorum, 20 Nisan 1924 gün ve 491 sayılı yasayla Alaca, İskilip, Osmancık, Mecitözü ve Sungurlu ilçeleri kendisine bağlanarak il durumuna getirilmiştir. 1953’te Kastamonu’nun Kargı İlçesi de Çoruma bağlanmıştır. 1958’de Bayat, 1959’da Ortaköy, 1987’de Boğazkale ve Uğurludağ, 1990’da da Laçın, Oğuzlar (Karaören) ve Dodurga ilçe haline dönüştürülmüştür. İlin merkezle birlikte 14 ilçesi, ve ilçelere bağlı toplam 38 belde ve 735 köy mevcuttur (Çorum Mahalli İdareler Müdürlüğü, 2006).

Yüzölçümü bakımından Türkiye’nin 20’nci büyük ili olan Çorum’un, 2000 yılı genel sayımı sonuçlarına göre nüfusu 597.065’dir. Merkez İlçe nüfusu **161.321**’dir İl genelinin nüfus yoğunluğu km^2 ’ye 47 kişidir (Çizelge 3.4)(TÜİK, 2000).

Çorum merkez ilçe nüfusunun yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı çizelgede belirtilmiştir (Çizelge 3.5).

Aynı sayımda Türkiye'nin 81 il, 850 ilçe ve 37.366 bucak ve köyündeki nüfusu 67.803.927'dir. Yıllık nüfus artış hızı binde 18,28 olarak hesaplanmış olup, doğal göl ve baraj göllerinin dahil edilmediği 769.604 km²'lik yüz ölçümünde, nüfus yoğunluğu km²'ye 88 kişidir (TÜİK, 2000).

Çizelge 3.4 Çorum ili, ilçeler bazında kent ve köy nüfusları (TÜİK, 2000)

İlçe	1990			2000		
	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy
Merkez	189.748	116.810	72.938	221.699	161.321	60.378
Alaca	53.403	20.646	32.757	53.193	24.983	28.210
Bayat	36.294	8.090	28.204	30.574	7.381	23.193
Boğazkale	9.973	2.306	7.667	8.190	1.970	6.220
Dodurga	13.550	3.974	9.576	10.439	3.431	7.008
İskilip	52.569	19.624	32.945	45.327	19.648	25.679
Kargı	26.762	5.858	20.904	20.388	5.728	14.660
Laçın	11.960	1.570	10.390	9.425	2.153	7.272
Mecitözü	31.246	6.287	24.959	26.064	5.787	20.277
Oğuzlar	11.154	5.867	5.287	9.083	4.678	4.405
Ortaköy	13.073	3.353	9.720	11.820	3.349	8.471
Osmancık	52.490	21.347	31.143	53.758	28.423	25.335
Sungurlu	88.327	30.521	57.806	80.840	35.397	45.443
Uğurludağ	18.111	8.019	10.092	16.265	7.648	8.617
TOPLAM	608.660	254.272	354.388	597.065	311.897	285.168

Çizelge 3.5 Çorum Merkez İlçe Nüfusunun yaş gruplarına ve cinsiyete göre dağılımı (TÜİK 2000)

Yaş grubu	Erkek	Kadın	Toplam	Yaş Grubu	Erkek	Kadın	Toplam
00-04	7573	7100	14673	50-54	3413	3385	6798
05-09	7751	7395	15146	55-59	2268	2345	4613
10-14	8587	8039	16626	60-64	1902	2140	4042
15-19	8914	8583	17497	65-69	1718	1846	3564
20-24	5922	7847	13769	70-74	1048	1485	2533
25-29	6774	7401	14175	75-79	527	774	1301
30-34	6220	6380	12600	80-84	177	298	475
35-39	6378	6851	13229	85 +	153	297	450
40-44	5511	5518	11029	Bilinmeyen	44	39	83
45-49	4525	4193	8718	TOPLAM	79405	81916	161321

3.2 Çorum kenti için yapılan planlama çalışmaları ve nazım imar planı verilerinin değerlendirilmesi

Kentin halen yürürlükte olan İmar Planının ilk çalışmaları 1974 yılında başlamış, çalışmalar sonucunda hazırlanan plan 1977 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu plan 1965 yılında İller Bankası Genel Müdürlüğünce hazırlanan planın kısa sürede yetersiz kalması üzerine, 1995 yılı hedeflenerek yapılmıştır. Bu planda 1995 yılı için Çorum Kent Nüfusunun 161.000 olacağı tahmin edilmiştir. Ancak Nüfus artışı, tahmin edilen artışa yakın seyrederken, planın bu nüfus artışına cevap veremediği görülmüştür. 1985 yılı için tahmin edilen nüfus 109.000 olarak hesaplanmışken nüfus 97.000 olarak gerçekleşmiş, ancak 1985 yılından sonraki nüfus artışı planlananla örtüşmüş veya biraz üzerinde seyretmiştir.

İmar Planının özellikle 1985 yılı sonrasında artan nüfusa ve kentin almış olduğu göçle gelen nüfusa yeterli arsa sunumu yapamamış olması, kentin kuzey ve güneyinde olmak üzere iki ayrı yönünde plan dışı kaçak gecekondu oluşumu hızlandırmıştır. 1980’li yıllara gelmeden önce herhangi bir gecekondu gelişmesinin görülmediği kentte bu yıllarda oluşan gelişmelere, gerek sağlıklı bir yapı kazandırmak gerekse yasallaştırma çabaları ile 1985 sonrasında “parçacı” bir anlayışla planlama çalışmalarına devam edilmiştir. Bu şekilde hazırlanan ilk planlar Ankara-Samsun çevre yolunun kuzeyinde plana tamamen aykırı oluşmuş konut yerleşimleri için hazırlanmıştır.

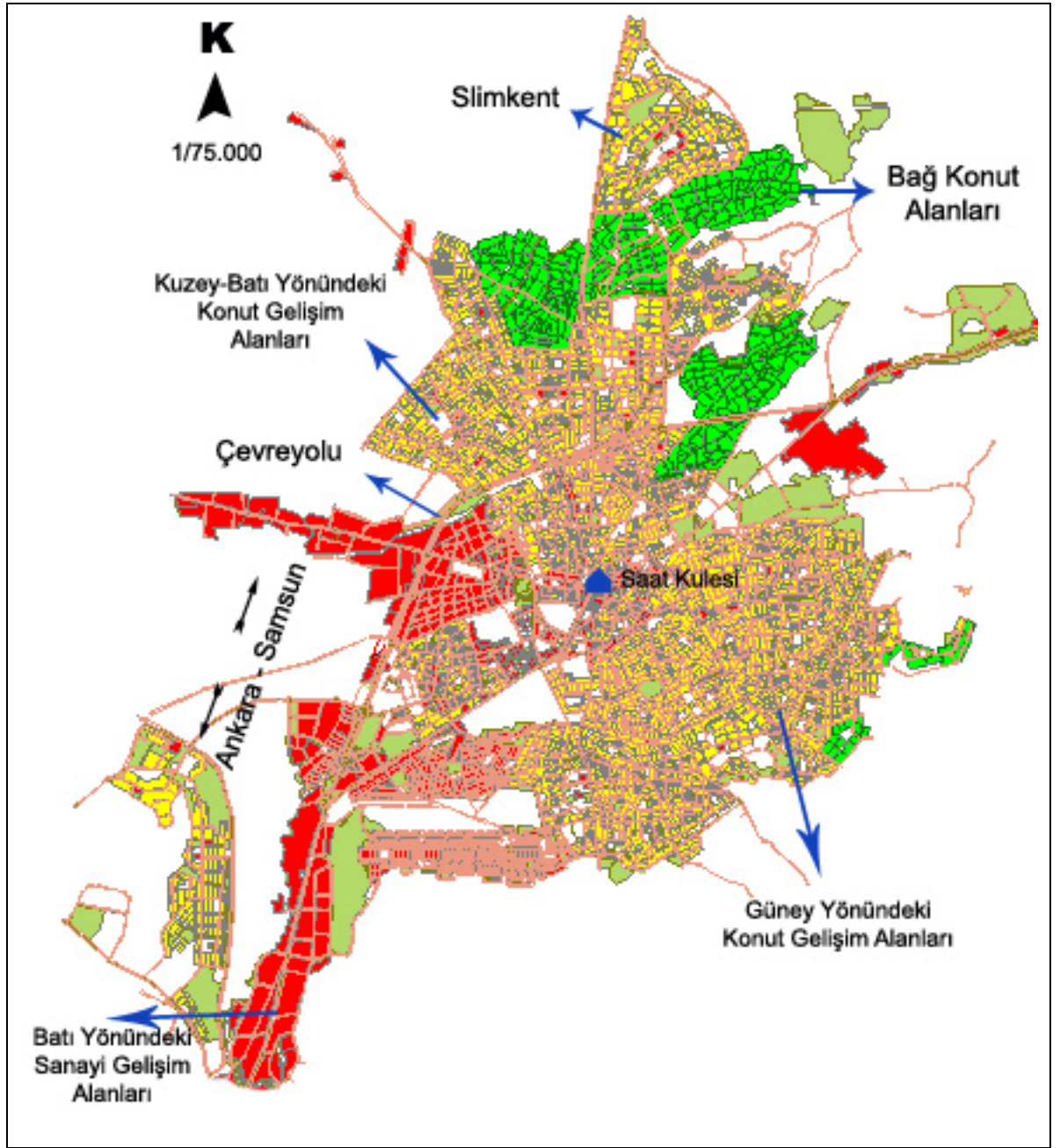

Şekil 3.6 Çorum kent merkezi hava görüntüsü (Anonim 2006d)

1989 yılı sonrasında başlayan yeni bir planlama anlayışı ile onaylı nazım İmar Planı içerisinde yer alıp konut alanı olarak gösterilmiş olan ancak uygulama planları hazırlanmadığından sağlıklı ve planlı bir yapıya kavuşmamış olan “Çorum Doğu Kentsel Gelişme Alanları” için Islah İmar Planı ve İlave Plan Çalışmaları hazırlanmıştır.

Çorum Kenti Nazım İmar Planı çalışmaları 2005 yılı hedeflenerek hazırlanmıştır. Mevcut İmar Planının hedeflemiş olduğu 1995 yılına gelmeden yetersiz hale gelmesi nedeniyle bu planda ele alınan hedeflerin, projeksiyonun yarı noktası olan 1985 yılındaki gerçekleşme oranlarına bakılmış ve bu tarihten başlayarak 20 yıl, ancak planın hazırlandığı 1990 yılından itibaren 15 yıl hedef olarak alınmış böylece daha sağlıklı tahminler yapılabileceği kabul edilmiştir.

Günümüzde Çorum kentinde uygulanmakta olan nazım imar planının sayısallaştırma verileri incelendiğinde uygulama yönünden ortaya çıkan eksiklik ve yanlışlıklar söz konusudur. Şekil 3.7’de Çorum kent merkezinin potansiyel gelişme alanları görülmektedir.

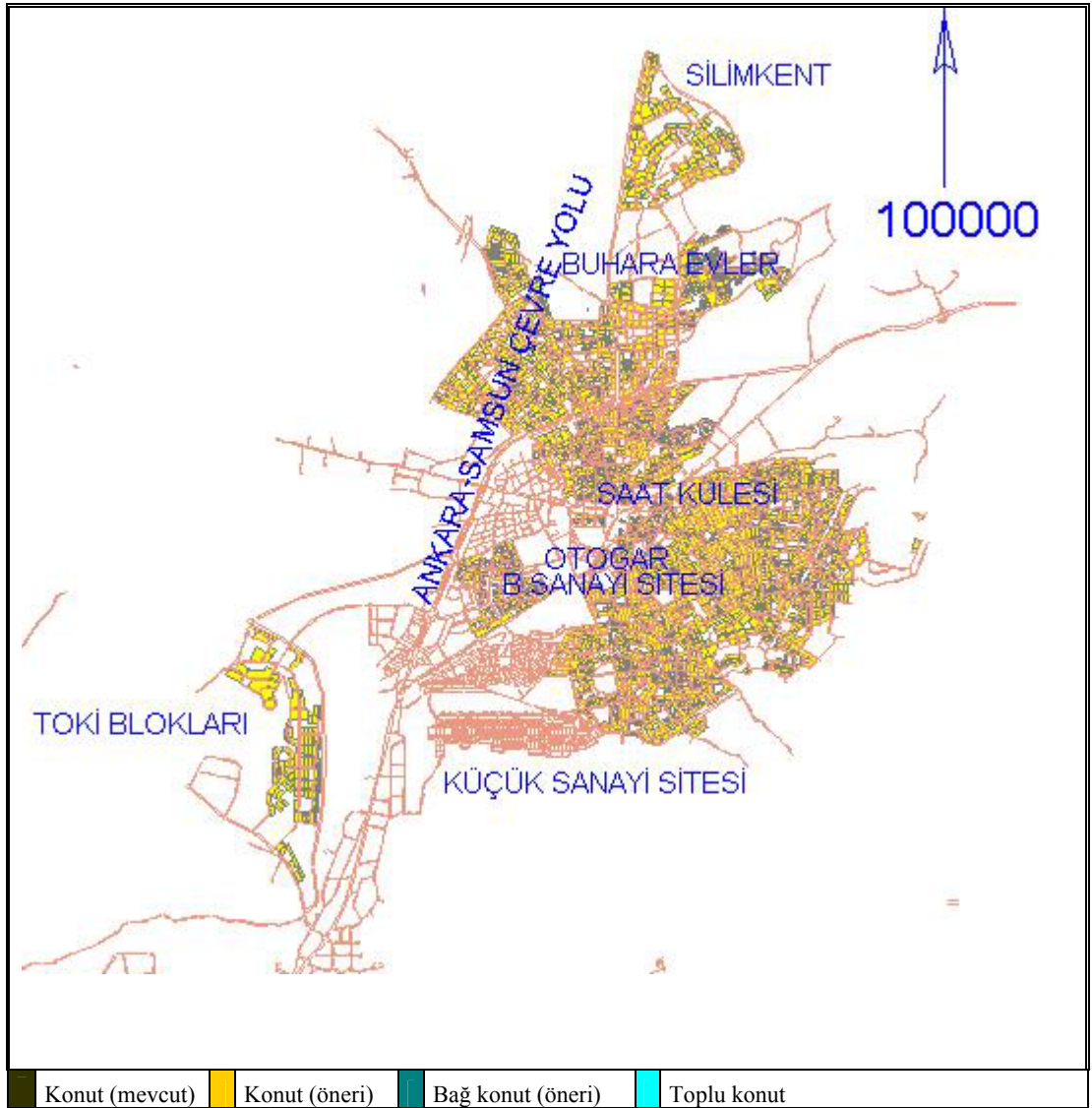

Şekil 3.7 Çorum Kenti potansiyel gelişme alanları

Çizelge 3.6 Nazım imar planı yerleşim alanları sayısal verileri

Yerleşim Alanları	23 529 853 m²
Konut Alanları	17 925 191 m ²
Toplu Konut Alanları	833 770 m ²
Afet Konut Alanları	3 855m ²
2.Konut (Bağ Evleri)	4 770 892 m ²

Konut alanları kompakt bir yapı oluşturmaktadır. Yalnızca TOKİ tarafından yapılaşma çalışmaları yürütülen alan kentin batısında kopuk bir vaziyette yer almaktadır. Konut gelişiminin mevcut alanların kentsel dönüşüm projeleri ile tekrar projelendirilmesi gerekmektedir (Çizelge3.6, Şekil 3.8).

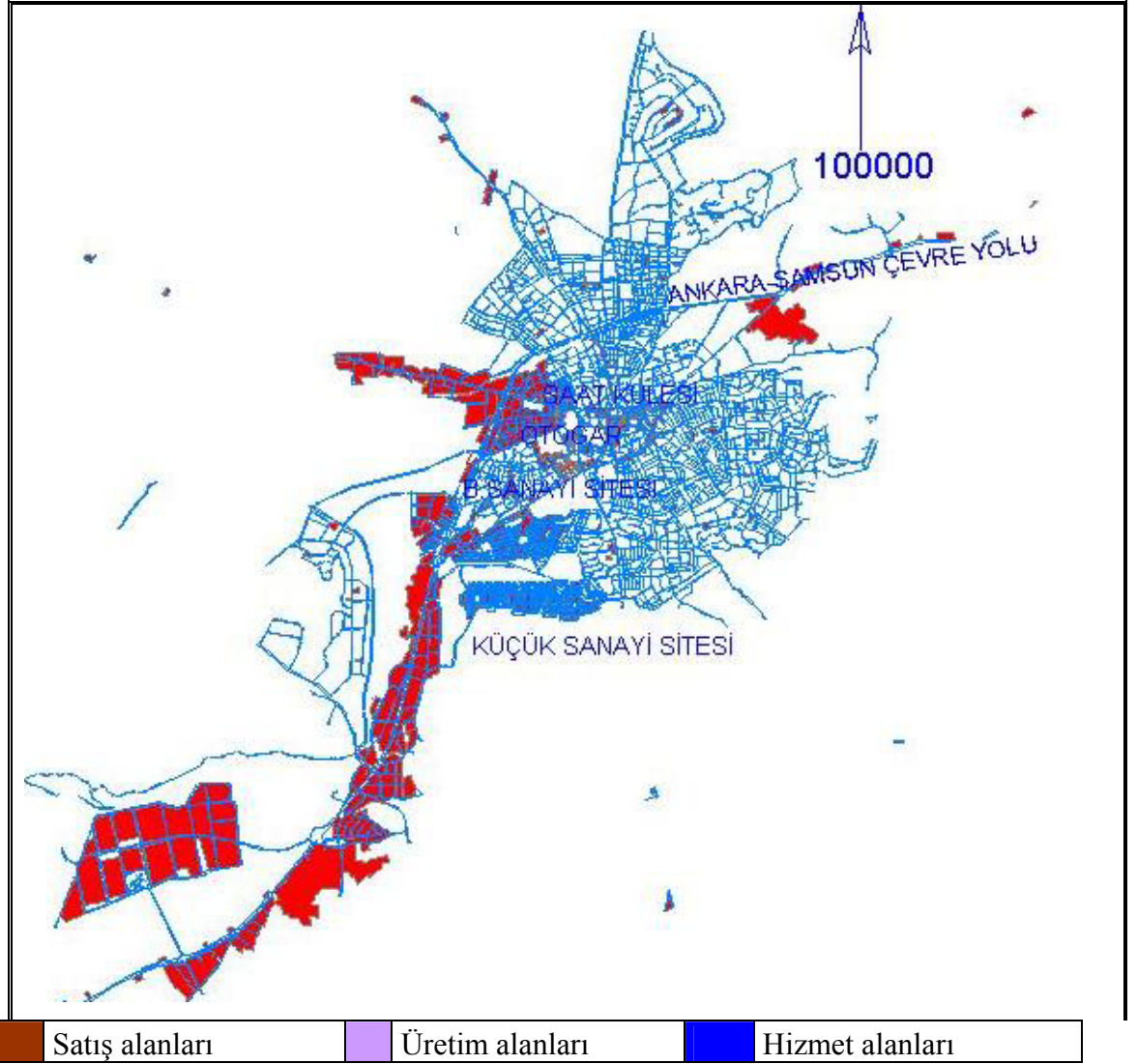
Şekil 3.8 Nazım imar planı yerleşim alanları

Sanayi alanlarının kentin tüm ulaşım bağlantılarında gelişim gösterdiği organize sanayi ve küçük sanayi sitesinin kurulduğundan bu yana herhangi bir gelişim göstermediği, toptan ticaret alanlarının genellikle Burunçiftlik mevkiinin kuzey batısını tercih ettiği, ticaret alanlarının kent merkezindeki ana caddeler ile sıçrama şeklinde Buhara ve Mimar Sinan Mahallelerinde gelişme gösterdiği, akaryakıt ve benzin istasyonlarının ise Ankara - Samsun karayolunu birinci öncelikle, kent girişini ve İskilip yolunu ikinci öncelikle tercih ettiği görülmektedir (Çizelge 3.7, Şekil 3.9).

Kentin kuzeyinde yer alan çimento fabrikası sıkışık kalmış durumdadır. Kentin bütün ilçe yollarına sanayinin sıçraması sanayinin kontrolsüz ve plansız bir gelişim gösterdiğinin işaretidir. Çimento fabrikası 1956 yılında daha şehir imar planları uygulamadan yapılmış olması ve kaldırılma maliyetinin çok yüksek olması nedeni ile bu bölgede gerek sanayi gerekse konut gelişimine izin verilmemesi gerekmektedir.

Çizelge 3.7 Nazım imar planı çalışma alanları sayısal verileri

Çalışma Alanları		25 017 867 m²
	Satış Alanları	13 709 430 m²
	Ticaret	1 883 251 m ²
	Toptan Ticaret	822 970 m ²
	Pazar	250 144 m ²
	Akaryakıt	173 154 m ²
	Üretim Alanları	11 277 860 m²
	OSB	4 277 114 m ²
	KSS	482 293 m ²
	Sanayi	5 820 500 m ²
	KDKÇA	697 953 m ²
	Hizmet Alanları	30 577 m²
	Turizm	30 577 m ²

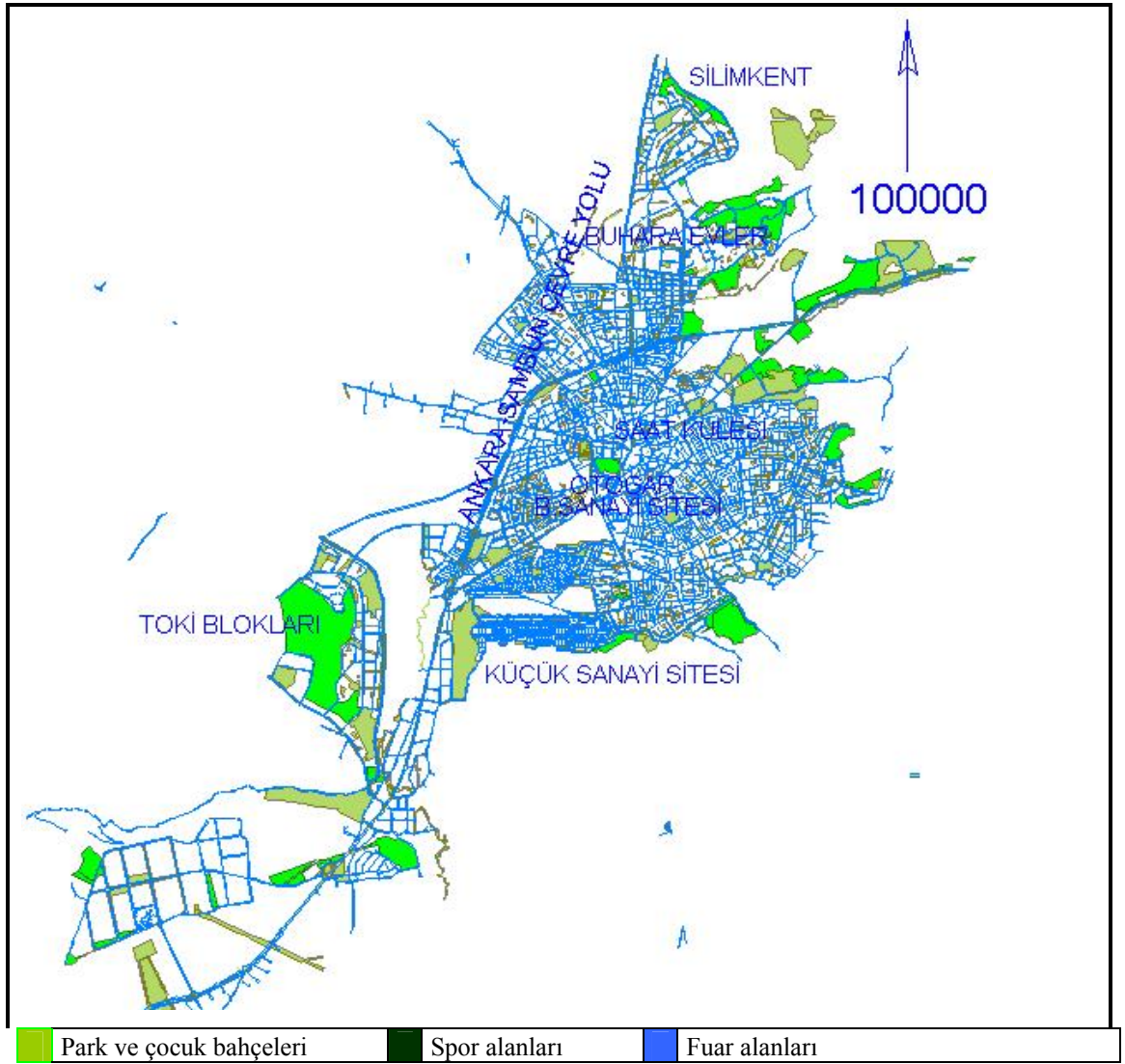
Şekil 3.9 Nazım imar planı çalışma alanları

Nazım imar planı açısından kentin açık ve yeşil alanları incelendiğinde Ankara - Samsun karayolunun, kentin doğu ve batı giriş çıkışını oluşturan alanlarda büyük rekreasyon alanları işaretlendiği fakat bunların uygulamaya geçirilmediği, uygulanan iki büyük yeşil alanın ise ağaçlandırılan ve daha sonra kent parkı olarak işaretlenen Bahabey Çamlığı ile Türk Ormanı olduğu, stadyum ve fuar alanının diğer büyük yeşil alanlar olduğu görülmektedir. (Çizelge 3.8, Şekil 3.10).

Plandaki açık ve yeşil alan miktarı 40 m²/kişi seviyelerinde gözükmemektedir. Ancak yapılan planlara uyulmaması kentin açık ve yeşil alan miktarını 3m²/kişi seviyelerine çekmiştir.

Çizelge 3.8 Nazım imar planı açık ve yeşil alanları sayısal verileri

Açık ve yeşil alanları			8 378 759 m ²
		Park,Çocuk Bahçesi	7 722 455 m ²
		Spor Alanları	522 708 m ²
		Fuar Alanları	133 596 m ²

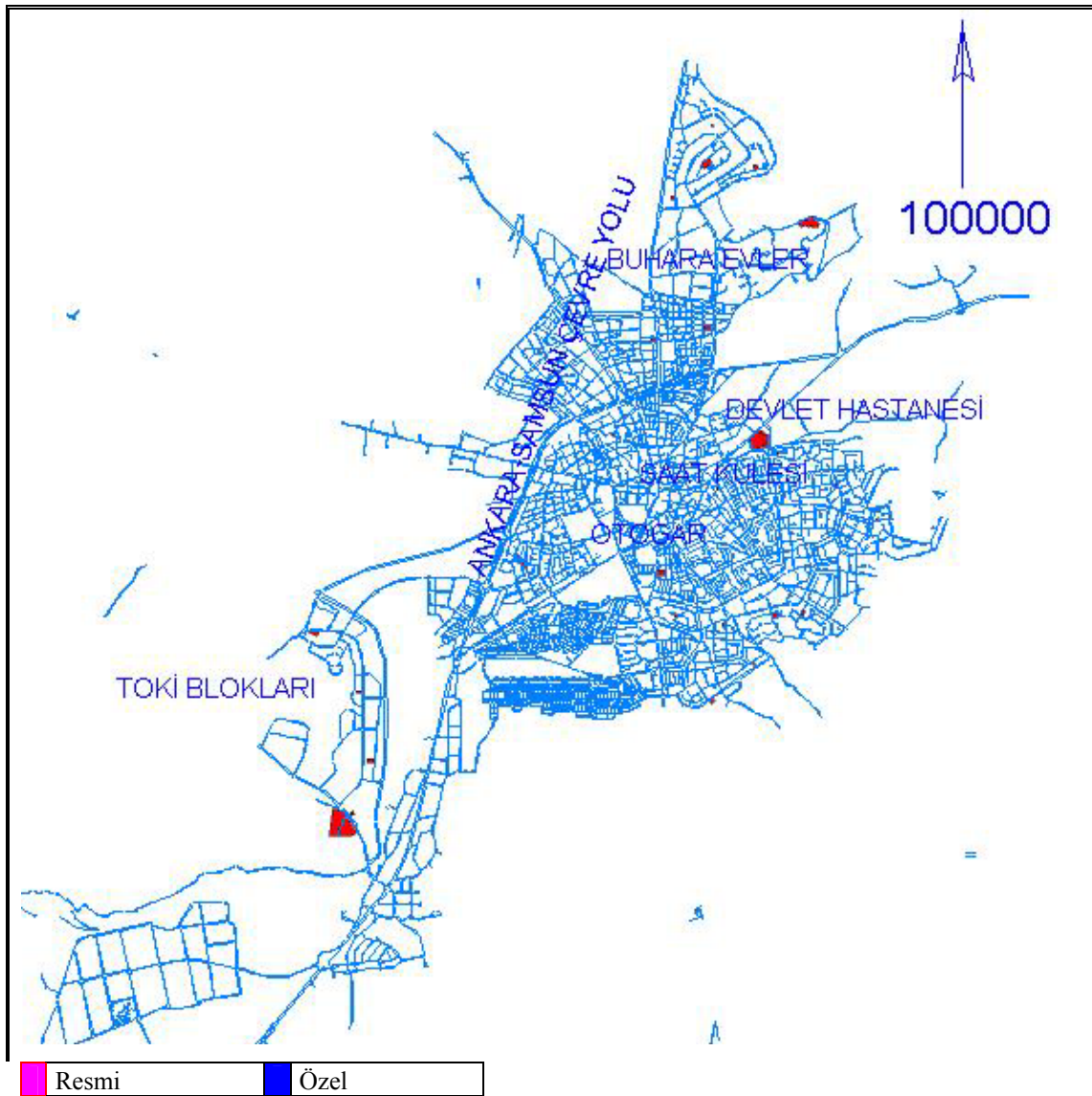

Şekil 3.10 Nazım imar planı açık ve yeşil alanları

Kentte üçü bitirilmiş birisi inşa halinde üç adedine ise henüz başlanmamış hastane alanları planlanmış durumdadır. Yer seçim kriteri ve gelişme eğilimi açısından topoğrafik bir yönelme görülmemektedir. Yer seçimlerinde tamamen mülkiyetin ön plana çıktığı görülmektedir. Planlı alanlarda homojen sağlık alanı dağılımı görülmektedir (Çizelge 3.9, Şekil 3.11).

Çizelge 3.9 Nazım imar planı sağlık alanları sayısal verileri

Sağlık Alanları		361 020m ²
Resmi		352 852 m ²
Özel		8 168 m ²

Şekil 3.11 Nazım imar planı sağlık alanları

4. ÇORUM KENTİ MEVCUT ALAN KULLANIM KARARLARI ve AÇIK-YEŞİL ALAN VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın bu bölümünde kentin mevcut spor alanı, park, çocuk oyun alanı ve çocuk parklarının nicelik ve nitelikleri incelenerek standartlara uygunluğu saptanacaktır.

Kentte spor alanlarının mahalle ölçeğinden çok kent ölçeğinde kullanımları ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle spor alanlarının Çorum kenti için mahalle ölçeğinde ele alınması yanlış sonuçlar doğuracağı için tüm kent göz önüne alınarak değerlendirilecektir.

Kentte Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü adına Tescilli spor tesisleri yeri üzerinde Dr. Turhan KILIÇCIOĞLU Stadyumu (Şehir Stadı), Adil Candemir Spor Salonu Güreş Eğitim Merkezi Binası, Atatürk Spor Salonu, 2 Adet toprak zeminli futbol sahası, 100. yıl açık hava spor tesisleri (2 basketbol, 1 Voleybol sahası), Tenis kortu (2 Adet asfalt zeminli) ve Mimar Sinan Semt Futbol Sahası yer almaktadır (Çizelge 4.1).

Şekil 4.1 Çorum şehir stadı ve çevresindeki spor alanlarının hava görüntüsü (Anonim 2006d)

Yapımı henüz tamamlanmamış olan Sülüklü Bağları Semt Sahası (2528m²) ve Kapalı Yüzme Havuzu (9755m²) da mevcuttur. Özellikle yapımı yarıda bırakılan kapalı Yüzme Havuzunun bitirilmesi ile kentte yüzme sporuna ilgi artacaktır.

Şekil 4.2 Mimar Sinan semt futbol sahası (Orjinal, 2005)

Çizelge 4.1'i incelediğimizde toplam 82.151 m² spor alanı olduğu görülmektedir. Bu alanında 27.700 m²'si halk tarafından belirli saatlerde yürüyüş ve koşu amaçlı kullanılabilen şehir stadıdır. Kentin 2000 yılı nüfusu 161.321 üzerinden kişi başına yaklaşık 0,5 m² spor alanı isabet etmektedir.

Çizelge 4.1 Çorum kentinde mevcut spor alanları (Çorum Spor İl Müdürlüğü, 2002)

<u>Adı</u>	<u>Hizmete Açılış Yılı</u>	<u>Alanı (m²)</u>
1.Dr. Turhan Kılıçcıoğlu Stadyumu	1949	27.700
2.Atatürk Spor Salonu	1967	2.800
3.Adil Candemir Spor Salonu Güreş Eğt.Merk.	1947	504
4.Futbol Sahaları		
I nolu Dış Saha	1986	7.350
II nolu Dış Saha	1987	5.400
5.100. yıl Açık Hava Tesisleri	1981	3.500
6.Tenis Kortu Sahası	1992	1.700
7.Mimar Sinan Semt Futbol Sahası	1995	10.000
8.Çiftlik Çayırı Semt Futbol Sahası	1997	22.597
9.Binevler Semt Basketbol Sahası	-	600
TOPLAM		82.151

Şehir stadı haricinde kentte mevcut spor alanlarının bakım-yönetim sorunları bulunmaktadır ve spor alanları çevresinde bitki dokusu varlığına rastlamak mümkün değildir. Yine şehir stadı dışında kalan spor alanlarının ulaşım imkanları kısıtlı ve mahallelerin büyük bir bölümüne 4-5 km mesafede olduğu için yürüyüş mesafesinde değillerdir. I ve II nolu dış saha ile Mimar Sinan semt futbol sahalarının zeminleri topraktır ve drenaj sorunlarından dolayı yılın yarısında kullanımları kısıtlıdır.

Bundan sonraki bölümde park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları mahalle ölçeğinde irdelenecektir. Bu incelemede kullanılacak olan Çorum kenti mahalleler haritası Şekil 4.3’de, mahalle nüfusları (2000 yılı genel nüfus sayımına göre) ve alanları Çizelge 4.2’de, kentte mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parklarının değişik kriterlere göre değerlendirmeleri de Çizelge 4.3’de verilmiştir.

Şekil 4. 3 Çorum Kenti mahalleler haritası

Çizelge 4.2 Çorum kenti mahalle nüfusları, alanları ve nüfus yoğunlukları

MAHALLE ADI	NÜFUS (kişi)	ALAN (ha.)	NÜFUS YOĞUNLUĞU (kişi/ha.)
Bahçelievler	31.412	209	150
Buharaevler	10.607	222	48
Çepni	3.691	451	8
Çöplü	3.225	309	10
Gülabibey	27.428	321	85
Kale	14.995	227	66
Karakeçili	6.317	88	72
Kunduzhan	3.598	167	22
Mimar Sinan	11.721	560	21
Ulukavak	26.461	393	67
Üçdutlar	12.144	170	72
Yavruturna	7.491	275	27
Yeniyol	2.231	147	152
KENT MERKEZİ	161.321	3539	46

Çizelge 4.3 Çorum kent merkezinde bulunan park, çocuk oyun alanı ve çocuk parklarının değerlendirilmesi

Değerlendirme Kriterleri	Kişi başına düşen alan (m2/kişi)	Bitki dokusu varlığı	Oyun Alanl. Yaş grupl. Göre dağılımı	Parka erişim olanakları	Yürüyüş mesafesi	Bakım-yönetim durumu	Donatı elemanları varlığı	Donatı elemanları niteliği
Barış Manço Parkı	K	K	D	İ	İ	K	D	D
Şehitlik Parkı	K	D	K	K	K	İ	K	K
Karşıyaka Çocuk Parkı	K	İ	K	K	İ	K	D	D
Hıfzı Veldet Velidedeoğlu Parkı	İ	İ	İ	İ	K	İ	İ	İ
Pir Baba Parkı	İ	İ	D	İ	K	İ	D	İ
Melikgazi Çocuk Parkı	K	K	K	K	K	K	D	D
Yeşilyurt Çocuk Parkı	K	K	K	K	K	K	D	D
Dumlupınar Çocuk Parkı	K	K	K	K	K	K	D	D
Aşık Mahsuni Şerif Parkı	K	İ	D	İ	İ	K	D	D
Adnan Menderes Parkı	İ	D	D	K	K	K	D	D
Manas Parkı	İ	K	K	İ	İ	K	K	K
Osman Gazi Parkı	K	D	K	K	K	K	K	K
Tevhit Camii Yanı Park	İ	K	K	İ	İ	K	K	K
Esnaf Odaları Yanı Parkı	K	K	K	İ	K	K	K	K
Hazır Elbiseciler Yanı Park	K	K	K	İ	K	K	K	K
Hıdırlık Parkı	İ	İ	D	K	K	K	D	D
Hitit Parkı	İ	K	D	K	K	D	D	D
Altınevler Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Namazgah Parkı	İ	K	K	K	İ	K	K	K
Hürriyet Parkı	K	İ	K	İ	İ	İ	D	D
Cemilbey Kavşağı Yanı Park	K	K	K	K	K	K	K	K
Beytepe Parkı	İ	D	K	K	K	K	K	K
Kafkas Evleri Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Orta Kapaklı Çocuk Parkı	İ	D	D	K	K	K	D	D

Çizelge 4.3 (Devamı)

Değerlendirme Kriterleri	Kişi başına düşen alan (m2/kişi)	Bitki dokusu varlığı	Oyun Alanl. Yaş grupl. Göre dağılımı	Parka erişim olanakları	Yürüyüş mesafesi	Bakım-yönetim durumu	Donatı elemanları varlığı	Donatı elemanları niteliği
Parklar								
Yörükevler Çocuk Parkı	İ	D	D	K	K	K	D	D
Kafkas Evl. İlköğr. Ok. Yanı Çocuk Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Hicret Camii Yanı Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Huzur Fırını Karşısı Park	K	K	K	K	K	K	K	K
Lozan Evleri Çocuk Parkı	K	D	İ	K	K	İ	İ	İ
Mutluevler Çocuk Parkı	K	D	K	K	K	K	D	D
Kale Çocuk Parkı	K	D	D	K	K	K	D	D
Hüyük Parkı	K	İ	K	K	K	K	K	K
Veysel Karani Yanı Park	K	K	K	K	K	K	K	K
Alaattin Camii Yanı Çocuk Parkı	K	K	K	İ	K	K	K	K
Vilayet Önü Park	K	İ	K	İ	İ	İ	K	K
Adil Candemir Parkı	İ	D	İ	İ	İ	İ	İ	İ
Emre Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Kültür Park-Fuar Alanı	K	K	K	İ	K	İ	K	K
Bayındırevler Çocuk Parkı	K	D	D	K	K	K	D	D
Tavukluk Çocuk Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Eski Doğum Önü Park	K	K	K	İ	İ	İ	K	K
Bosna Parkı	İ	İ	D	İ	İ	İ	D	D
İlahiyat Karşısı Park	K	K	K	İ	İ	K	K	K
Küçük Sanayi Girişi Cami Yanı Park	K	K	K	K	K	K	K	K
Mimar Sinan Camii Yanı Çocuk Parkı	K	K	K	K	İ	K	K	K
Küçük Sanayi Bitişiği Park	K	K	K	İ	K	K	K	K
Türkiyem İlköğ. Ok. Altı Çocuk Parkı	K	K	K	İ	İ	K	K	K
Bekir Baba Parkı	K	D	K	İ	İ	K	D	D
Ahmet Gazi Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Ulukavak Karakolu Yanı Çocuk Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Varinli Caddesi Çocuk Parkı	K	D	K	K	İ	K	K	K
Anadolu Lisesi Arkası Park	K	K	K	İ	İ	K	K	K
Varinli Caddesi Yanı Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Ejder Camii Yanı Park	İ	D	D	İ	K	K	D	D
Mahmutevler-1 Çocuk Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Mahmutevler-2 Çocuk Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Mahmutevler-3 Çocuk Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Binevler Çocuk Parkları (2 Ad.)	K	K	K	K	K	K	K	K
Binevler(Şehime Kayış) Parkı	K	D	D	K	K	K	D	D
Binevler Baraj Çıkışı Çocuk Parkı	K	K	K	K	K	K	K	K
Ehlibeyt Cami Karşısı Park	K	D	K	K	K	K	K	K
Esnafevleri Camii Yanı Park	K	K	K	K	K	K	K	K
Eski Dispanserin Yeri Park	K	K	K	İ	İ	İ	K	K
Belediye Bitişiği Park	K	K	K	İ	İ	İ	K	K

İ : İyi

K: Kötü

D: Düzeltilebilir

4.1 Bahçelievler Mahallesi

Mahalle alanı : 209 ha.
Nüfusu : 31.412 kişi
Nüfus Yoğunluğu : 150 kişi/ha

Kentin en fazla nüfusa sahip mahallesidir ve nüfus yoğunluğu diğer mahallere oranla yüksektir. Kent nüfusunun tamamının yoğun olarak kullandığı Hıfzı Veldet Velidedeoğlu ve Pir Baba Parklarında bitki dokusu varlığı, bakım yönetim durumu, parka erişim olanakları ve donatı elemanlarının nitelikleri iyi durumdadır (Şekil 4.4, Şekil 4.5).

Şekil 4 4 Hıfzı Veldet Velidedeoğlu parkından bir görünüş (Orjinal, 2005)

Şekil 4.5 Pir baba parkından bir görünüş (Orjinal, 2005)

Şekil 4. 6 Şehitlik parkından bir görünüş (Orjinal, 2005)

Kentin doğusunda yer alan şehitlik parkı kent halkının rekreasyon aktivitelerine sunulmamış olup askeri bölge olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinin koruması altındadır (Şekil 4.6).

Mahallede mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları Çizelge 4.4’de belirtilmiştir. Bu alanlara kent genelinde 0,5 m²/kişi isabet eden spor alanlarını da ilave edersek mahallede açık ve yeşil alan miktarı 2,5 m²/kişi seviyelerindedir.

Çizelge 4 4 Bahçelievler Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m ²)	m ² /kişi
Barış Manço Parkı	Bahçelievler	1.200	1,98
Şehitlik Parkı	Bahçelievler	7.200	
Karşıyaka Çocuk Parkı	Bahçelievler	1.650	
Hıfzı Veldet Velidedeoğlu Parkı	Bahçelievler	34.409	
Pir Baba Parkı	Bahçelievler	6.400	
Melikgazi Çocuk Parkı	Bahçelievler	2.500	
Yeşilyurt Çocuk Parkı	Bahçelievler	500	
Dumlupınar Çocuk Parkı	Bahçelievler	520	
Aşık Mahsuni Şerif Parkı	Bahçelievler	8.000	
TOPLAM		62.379	

Şekil 4. 7 Karşıyaka çocuk parkından bir görünüş (Orjinal, 2005)

Mahalle sınırları içerisinde yaşı gruplarına göre farklı donatım elemanları olanağı sunan çocuk parkı ve çocuk oyun alanları yoktur.

Şekil 4.8 Aşık Mahsuni Şerif parkından bir görünüş (Orjinal, 2005)

Şekil 4.9 Barış Manço parkından bir görünüş (Orjinal, 2006)

İmar planında yeşil alan olarak ayrılmış Barış Manço Parkı bitkilendirildikten sonra bakım ve yönetim sorunlarından dolayı çirkin görüntüler oluşturmaktadır (Şekil 4.9). Bakım sorununun çözülmesi ile ulaşım olanaklarının iyi olması nedeniyle mahalle halkı tarafından yoğun kullanımı sağlanabilecektir.

4.2 Buharaevler Mahallesi

Mahalle alanı : 222 ha
Nüfusu : 10.607 kişi
Nüfus Yoğunluğu : 48 kişi/ha

Kentte sonradan planlamaya alınmış bir mahalledir. Ankara-Samsun karayolunun (çevre yolu) kuzeyinde yer alır. Mahalle içi ulaşımı sağlayan cadde ve sokakları oldukça geniştir. Mevcut park, yeşil alan, çocuk oyun alanı ve çocuk parklarının alanları Çorum kenti ortalaması olan $3\text{m}^2/\text{kişi}$ 'nin üzerindedir.

Şekil 4.10 Manas parkından bir görünüş (Orjinal, 2005)

Mahallede alanı 20 da. olan Manas Parkına ulaşım olanakları yeterli olmasına rağmen bitki dokusu varlığının yetersiz oluşu, yaş gruplarına göre oyun alanlarının olmayışı ve donatı elemanlarının yetersiz oluşu gibi nedenlerle mahalle insanların kullanım olanağı kısıtlı kalmaktadır (Şekil 4.10). Mahallede mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları Çizelge 4.5’de belirtilmiştir.

Çizelge 4.5 Buharaevler Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m ²)	m ² /kişi
Adnan Menderes Parkı	Buharaevler	9500	4,56
Manas Parkı	Buharaevler	20000	
Osman Gazi Parkı	Buharaevler	8424	
Tevhit Camii Yanı Park	Buharaevler	12200	
TOPLAM		50124	

Şekil 4.11 Osman Gazi parkından bir görünüş(Orjinal, 2005)

Şekil 4.12 Tevhid Camii yanı parkından bir görünüş (Orjinal, 2005)

4.3 Çepni Mahallesi

Mahalle alanı : 451 ha
Nüfusu : 3691 kişi
Nüfus Yoğunluğu : 8 kişi/ha

Mahallede çocuk oyun alanı ve çocuk parkı bulunmamaktadır. En büyük yeşil alanı Hıdırlık Camii'nin bahçesi niteliğindeki, bitki dokusu varlığı ve çeşitliliği açısından iyi olan, kent halkının daha çok piknik yapmak için kullandığı bir yeşil alandır (Şekil4.13).

Şekil 4.13 Hıdırlık parkından bir görünüş (Orjinal,2005)

Çizelge 4.6 Çepni Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m2)	m2/kışı
Esnaı Odaları Yanı Parkı	Çepni	1400	4,93
Hazır Elbiseciler Yanı Park	Çepni	301	
Hıdırlık Parkı	Çepni	12500	
Hitit Parkı	Çepni	4000	
TOPLAM		18201	

Mahalle sınırları içinde büyük bir alan kaplayan aşağı sanayi sitesi bulunmaktadır (Şekil 4.14) Uzun yıllardır alternatif yerler gösterilmesine rağmen sanayi sitesi kaldırılamamıştır. Ayrıca kent mezarlığı olan Ulu mezarlık mahalle sınırları içerisinde olup bitki dokusu varlığı ve çeşitliliği yetersizdir (Şekil 4.15).

Şekil 4. 14 Aşağı Sanayi Sitesinden bir görünüş (Orjinal, 2006)

Şekil 4 15 Çorum kent mezarlığı(Ulu mezarlık)'tan bir görünüş (Orjinal, 2005)

Şekil 4 16 Hitit parkından bir görünüş (Orjinal, 2005)

Mahallede kişi başına açık ve yeşil alan miktarı kent ortalamasının üzerindedir. Ancak 12,5 dekar alana sahip Hıdırlık parkı güvenlik sorunları sebebiyle belli zaman aralığında kullanılabilmekte ve ulaşım olanakları yetersizdir.

4.4 Çöplü Mahallesi

Mahalle alanı : 309 ha.
Nüfusu : 3225 kişi
Nüfus Yoğunluğu : 10 kişi/ha

Kent merkezine çok yakın olmasına rağmen eski ve sıkışık tek binalar yoğundur. Mahallede çocuk oyun alanı ve çocuk parkı bulunmamaktadır. Mahalle sınırları içerisinde yer alan Hürriyet Parkı kent merkezinde olması sebebiyle ulaşım olanakları yeterli, bakım ve yönetim sorunu bulunmayan, bitki varlığı zengin bir parktır (Şekil 4.17). Donatı elemanları eklenerek ve yaş gruplarına göre oyun alanları tasarlanarak kent halkının daha yoğun kullanımı sağlanabilir.

Şekil 4.17 Hürriyet Parkından bir görünüş (Orjinal, 2005)

Çizelge 4.7 Çöplü Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m2)	m2/kişi
Altınevler Parkı	Çöplü	1500	2,78
Namazgah Parkı	Çöplü	4624	
Hürriyet Parkı	Çöplü	2856	
TOPLAM		8980	

4.5 Gülabibey Mahallesi

Mahalle alanı : 321 ha
Nüfusu : 27428 kişi
Nüfus Yoğunluğu : 85 kişi/ha

Dağınık bir yerleşim yapısına sahip olup kırsal kesimden oldukça fazla nüfus barındırmaktadır. Kişi başına düşen çocuk oyun alanı ve çocuk parkı miktarı yeterli gözükse de toplam 10 da. alana sahip Orta Kapaklı ve Yörükevler çocuk parklarında bitki dokusu ve donatı elemanları bulunmamakla birlikte ulaşım olanakları da kısıtlıdır (Şekil 4.18, Şekil 4.19). Bu iki parkın bakım ve yönetim sorunlarının çözülmesi ile birlikte bitki dokusu varlığının zenginleştirilmesi ve yaş gruplarına göre oyun alanları tasarlanması sayesinde mahallenin çocuk oyun alanı ve çocuk parkı ihtiyacının bir kısmı karşılanmış olacaktır.

Çizelge 4.8 Gülabibey Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m ²)	m ² /kişi
Cemilbey Kavşağı Yanı Park	Gülabibey	700	0,75
Beytepe Parkı	Gülabibey	5000	
Kafkas Evleri Parkı	Gülabibey	2000	
Orta Kapaklı Çocuk Parkı	Gülabibey	7150	
Yörükevler Çocuk Parkı	Gülabibey	2800	
Kafkas Evl. İlköğr. Ok.Yanı Çocuk Parkı	Gülabibey	250	
Hicret Camii Yanı Parkı	Gülabibey	1800	
Huzur Fırını Karşısı Park	Gülabibey	846	
TOPLAM		20546	

Şekil 4.18 Orta Kapaklı çocuk parkından bir görünüş (Orjinal,2005)

Şekil 4.19 Yörükevler çocuk parkından bir görünüş (Orjinal,2005)

4.6 Kale Mahallesi

Mahalle alanı : 227 ha
Nüfusu : 14995 kişi
Nüfus Yoğunluğu : 66 kişi/ha

Kentin köklü mahallelerinden biridir. Lozan Evleri olarak adlandırılan sitenin bünyesinde bulunan spor alanları ve çocuk parkı bu kısma yakın nüfusun ihtiyacına cevap verebilmektedir. Bunun dışındaki parklar bitki dokusu varlığı ve çeşitliliği, oyun alanlarının yaş gruplarına göre dağılımı, ulaşım olanakları, bakım-yönetim durumu, donatı elemanları varlığı ve niteliği yönleriyle yeterli değildir. Mahalle sınırları içerisinde büyük bir açık alan olarak atıl ve bakımsız durumda bırakılan ve planlarda Eti Parkı diye adlandırılan alan mevcuttur.

Çizelge 4.9 Kale Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m ²)	m ² /kişi
Lozan Evleri Çocuk Parkı	Kale	1500	0,7
Mutluevler Çocuk Parkı	Kale	1200	
Kale Çocuk Parkı	Kale	2500	
Hüyük Parkı	Kale	1712	
Veysel Karani Yanı Park	Kale	3400	
Alaattin Camii Yanı Çocuk Parkı	Kale	110	
TOPLAM		10422	

Şekil 4.20 Hüyük parkından bir görünüş (Orjinal,2005)

Şekil 4.21 Kale çocuk parkından bir görünüş (Orjinal,2005)

İmar planında park alanı olarak ayrılan yaklaşık 50 da alana sahip Aşıklar tepesi yıllardır atıl bir durumda bırakılmıştır (Şekil 4.22). Bu açık alanın Çorum İli doğal bitki örtüsünde bulunan türler (Ek-1) kullanılarak botanik parkı olarak düzenlenmesi kentin rekreasyon olanaklarına katkıda bulunacaktır.

Şekil 4.22 Aşıklar tepesinden bir görünüş (Orjinal,2005)

4.7 Karakeçili Mahallesi

Mahalle alanı	:	88 ha
Nüfusu	:	6317 kişi
Nüfus Yoğunluğu	:	72 kişi/ha

Kentteki yoğun çalışma alanlarının büyük bir kısmı bu mahalle sınırları içerisindedir. Hitit Festivali sırasında yoğun kullanımı ön plana çıkan fuar alanı ve kent halkı tarafından yoğun kullanılan Adil Candemir Parkını içine alır (Şekil 4.23, Şekil 4.24). Adil Candemir parkı kentteki yaş gruplarına göre oyun alanı imkanı sunan, bakım yönetim sorunu olmayan, ulaşım olanakları, donatım elemanları varlığı ve nitelikleri

yeterli nadir parklardandır. Ancak bitki dokusu varlığı ve çeşitliliğinin iyileştirilmesi gerekmektedir.

Çizelge 4.10 Karakeçili Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m ²)	m ² /kişi
Vilayet Önü Park	Karakeçili	1000	2,22
Adil Candemir Parkı	Karakeçili	7262	
Emre Parkı	Karakeçili	600	
Kültür Park-Fuar Alanı	Karakeçili	3500	
Bayındırevler Çocuk Parkı	Karakeçili	1017	
Tavukluk Çocuk Parkı	Karakeçili	500	
Eski Doğum Önü Park	Karakeçili	200	
TOPLAM		14079	

Şekil 4.23 Adil Candemir parkından bir görünüş (Orjinal,2005)

Şekil 4. 24 Çorum Fuar alanından bir görünüş (Orijinal, 2006)

4.8 Kunduzhan Mahallesi

Mahalle alanı : 167 ha.
Nüfusu : 3598 kişi
Nüfus Yoğunluğu : 22 kişi/ha

Mahalle sınırları içerisinde park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkı bulunmamaktadır.

4.9 Mimar Sinan Mahallesi

Mahalle alanı : 560 ha
Nüfusu : 11721 kişi
Nüfus Yoğunluğu : 21 kişi/ha

Mahalle sınırları içerisinde Yukarı Sanayi Sitesi bulunmaktadır (Şekil 4.25). Kent merkezine uzak ve park alanları genellikle mahalle halkı tarafından kullanılmaktadır. Mahalledeki park ve çocuk oyun alanları genellikle Camii ve okullara bitişik vaziyette düzenlenmiş olup, bitki dokusu varlığı, donatım elemanları varlığı ve niteliği yönünden yetersizdir. Ancak Bosna Parkının bitki dokusu çeşitliliği yeterli olup oyun alanlarının yaş gruplarına göre dağılımı yapılarak yeniden tasarlanması ile mahalle halkının aktif rekreasyon olanakları da artırılmış olacaktır (Şekil 4.26). Mahalle bünyesinde kent halkı tarafından kullanılan zemini çim olmayan 2 adet semt futbol sahası da bulunmaktadır.

Çizelge 4.11 Mimar Sinan Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m2)	m2/kışı
Bosna Parkı	Mimar Sinan	48120	4,45
İlahiyat Karşısı Park	Mimar Sinan	800	
Küçük Sanayi Girişı Cami Yanı Park	Mimar Sinan	1600	
Mimar Sinan Camii Yanı Çocuk Parkı	Mimar Sinan	250	
Küçük Sanayi Bitişıği Park	Mimar Sinan	1250	
Türkiyem İlköğ. Ok. Altı Çocuk Parkı	Mimar Sinan	200	
TOPLAM		52220	

Şekil 4. 25 Yukarı Sanayi Sitesinden bir görünüş (Orijinal, 2006)

Şekil 4.26 Bosna parkından bir görünüş (Orjinal,2005)

4.10 Ulukavak Mahallesi

Mahalle alanı : 393 ha
Nüfusu : 26461 kişi
Nüfus Yoğunluğu : 67 kişi/ha

Dağınık bir yerleşime sahiptir. Camii, okul ve cadde kenarlarındaki küçük alanlı yerler park olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çocuk oyun alanları ve çocuk parklarının sayısı yeterli ve 400-800 m. yürüyüş mesafesinde olmasına rağmen oyun alanlarının yaş gruplarına göre dağılımı ve donatım elemanları yönünden yeterli değildir.

Çizelge 4.12 Ulukavak Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m ²)	m ² /kişi
Bekir Baba Parkı	Ulukavak	2500	0,62
Ahmet Gazi Parkı	Ulukavak	1570	
Ulukavak Karakolu Yanı Çocuk Parkı	Ulukavak	600	
Varinli Caddesi Çocuk Parkı	Ulukavak	1200	
Anadolu Lisesi Arkası Park	Ulukavak	940	
Varinli Caddesi Yanı Parkı	Ulukavak	1040	
Ejder Camii Yanı Park	Ulukavak	6520	
Mahmutedevler-1 Çocuk Parkı	Ulukavak	600	
Mahmutedevler-2 Çocuk Parkı	Ulukavak	700	
Mahmutedevler-3 Çocuk Parkı	Ulukavak	800	
TOPLAM		16470	

Şekil 4.27 Bekir Baba parkından bir görünüş (Orjinal,2005)

4.11 Üçdutlar Mahallesi

Mahalle alanı : 170 ha
Nüfusu : 12144 kişi
Nüfus Yoğunluğu : 72 kişi/ha

Kentin çevre yoluna yakın kısmını ve çevre yolunun kuzeyinde kalan Binevleri içine alır. Binevler olarak adlandırılan yerleşim yeri öncesinde bağ konut alanı olarak düşünülmüş ancak bu düşünce gerçekleştirilememiştir. Kentin kuzey yönünde gelişmeye müsait olan bölgeleri içinde barındırmaktadır. Mahalle sınırları içerisinde müsait alanlar olmasına rağmen bitki dokusu zengin, ulaşım imkanları yeterli, yaş gruplarına göre farklı alanlar sunabilecek bir park, çocuk oyun alanı veya çocuk parkı bulunmamaktadır.

Çizelge 4.13 Üçdutlar Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m2)	m ² /kişi
Binevler Çocuk Parkları (2 Ad.)	Üçdutlar	600	0,3
Binevler(Şehime Kayış) Parkı	Üçdutlar	2700	
Binevler Baraj Çıkışı Çocuk Parkı	Üçdutlar	350	
TOPLAM		3650	

Şekil 4.28 Şehime Kayış parkından bir görünüş (Orjinal,2005)

4.12 Yavruturna Mahallesi

Mahalle alanı : 275 ha.
 Nüfusu : 7491 kişi
 Nüfus Yoğunluğu : 27 kişi/ha

Mahalle sınırları içerisinde açık alanlar bulunmasına rağmen bu alanlar bitkisel ve donatı elemanları yönüyle düzenlenerek mahalle halkının kullanımına sunulmamıştır. Mahallede camii yanlarında olmak üzere iki adet park bulunmaktaysa da bu parkların ulaşım olanakları ve bitki dokusu varlığı yeterli olmayıp bakım ve yönetim sorunlarından dolayı kullanım olanakları kısıtlıdır.

Çizelge 4.14 Yavruturna Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m2)	m2/kişi
Ehlibeyt Cami Karşısı Park	Yavruturna	1400	0,25
Esnafevleri Camii Yanı Park	Yavruturna	488	
TOPLAM		1888	

4.13 Yenyol Mahallesi

Mahalle alanı : 147 ha.
Nüfusu : 2231 kişi
Nüfus Yoğunluğu : 152 kişi/ha

Kentteki yoğun çalışma alanlarının belli bir kısmını içine alan, gelişme alanı olmayan sıkışık görüntü sergileyen bir mahalledir. Kentin, nüfus ve alan bakımından en küçük mahallesi olmasına karşın şehir merkezini içine alması sebebiyle nüfus yoğunluğu en yüksek mahalledir. İçerisinde donatım elemanı bulunan ve bitki dokusu zengin park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkı bulunmamaktadır.

Çizelge 4.15 Yenyol Mahallesi mevcut park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları

PARKIN ADI	MAHALLESİ	ALANI(m2)	m2/kişi
Eski Dispanserin Yeri Park	Yenyol	700	0,54
Belediye Bitişiği Park	Yenyol	517	
TOPLAM		1217	

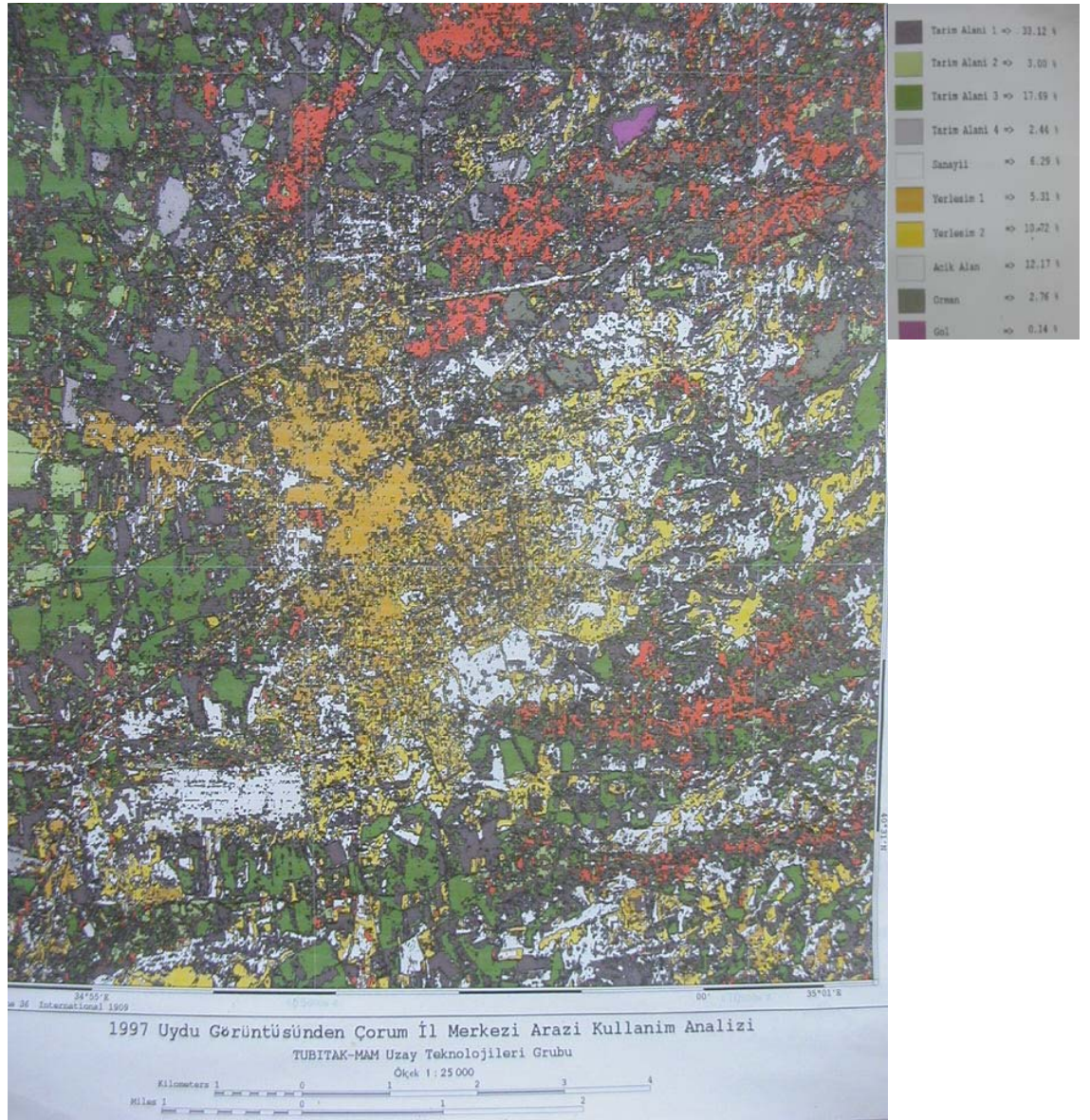

Şekil 4.29 Eski dispanserin yeri parkından bir görünüş (Orijinal, 2005)

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

5.1 Planlama Boyutundaki Öneriler

Çorum kent bütününde açık ve yeşil alanlar konusunda bir sistem arayışına girildiğinde planlanmış bir sistemin olmadığı görülmüştür. Bu sonuca varılmasında; kent içerisinde görsel ve fiziksel yönden rahatlıkla kullanılabilecek açık ve yeşil alan varlığının bulunmaması etkili olmuştur. Kentte rekreasyon olanağı sağlayan park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkları birbirinden tamamen kopuk bir vaziyette yerleşmişlerdir.

Şekil 5.1 Çorum kent merkezi arazi kullanım analizi (Çorum Tarım İl Müdürlüğü, 2003)

Kentin geçmiş yllarda yapılan planlama çalışmalarında birer uydu kent olarak yapılmak istenen Buharaevler ve Mimar Sinan mahalleleri kentle bütünleşmiş, arada bulunması gereken tampon yeşil alanlar konut alanı olarak değerlendirilmiştir.

Kentin gelişimi daha çok kuzey ve batı yönlerinde devam etmektedir. Bu gelişim sürecinde kentin kuzeyinde Slimkent olarak adlandırılan yeni yerleşim alanları oluşmaktadır (şekil 5.2). Bu yerleşimler ile Buharaevler mahallesi arasında yeterli yeşil alan bırakılarak ulaşımın geniş ta yapısına sahip ağaçlarla bitkilendirilmiş yol ağı sayesinde çözülmesi gerekmektedir.

şekil 5.2 Buharaevler Mahallesi – Slimkent arasından bir görünüş (Orijinal 2006)

orum kentinin batısında, kente 11 km mesafede Başbakanlık Toplu Konut İdaresi tarafından yerleşim alanları oluşturulmuştur (şekil 5.3). Bu yerleşim alanları ile kent merkezi arasında kalan alanları birinci sınıf tarım arazileri oluşturmaktadır. Bu alanın kentin batısını kuzey-güney istikametinde saracak şekilde açık ve yeşil alan olarak

planlanması gerekliliği, kentin batı yönündeki yoğun gelişme süreci de düşünöldüğünde büyük bir öneme sahip olacaktır. Ayrıca bu alanda “hobi bahçeleri”ne yer verilerek kent halkının aktif rekreasyon olanakları artırılmış olacaktır (Şekil 5.4).

Şekil 5.3 TOKİ konutlarından bir görünüş (Orijinal 2006)

1966 yılında yapılan bir alan kullanımı çalışmasında, Londra yeşil kuşağında olan kullanımların dağılımı Çizelge 5.1 ’de verilmiştir.

Çorum kenti için önerilen yeşil kuşak alanlarının mülkiyet durumu incelenerek Londra yeşil kuşağı örneğinde olduğu gibi kamuya ait alanlar dışında kalan araziler alınacak planlama kararları ile kamulaştırmaya gerek kalmadan açık ve yeşil alan sistemi içerisinde değerlendirilmelidir.

Şekil 5.4 TOKİ konutları-Kent Merkezi arasından bir görünüş (Orijinal 2006)

Çizelge 5.1 Londra yeşil kuşağı alan kullanım dağılımı (Arslan,1991)

ALAN KULLANIMI	ALAN (ha)	%
Tarım amaçlı kullanımlar	19.100	62.3
Kamusal açık alan	4.550	14.8
Boş alan	1.900	6.2
Özel açık alan	2.800	9.1
Okul, oyun-spor alanları	450	1.5
Küçük bahçeler	200	0.7
Mezarlıklar	200	0.7
Fidanlıklar	750	2.4
Madenler	700	2.0
Toplam	30.650	100.0
Diğer Kullanımlar Toplamı	6.150	-

Kentin güneydoğusunda yer alan ve bağ konut alanı olarak planlanmış İçeridere Bağları mevkiî yoğun yapılaşma tehdidi altındadır. Bu alanların korunarak kentin doğusundaki ormanlık alanlarla bütünleşmesi sağlanmalıdır.

Bahsedilen planlama önerileri gerçekleştirildiği takdirde kentin çevresinde “yeşil kuşak” sistemi meydana getirilmiş olacaktır.

5.2 Araştırma alanının açık ve yeşil alan verilerinin değerlendirilmesi ve öneriler

Kentleri genel olarak yaşama, çalışma ve rekreasyon olmak üzere üç ana bölümde toplamak mümkündür. Kentlerde bu bölümlere ayrılan alanların belli bir denge içerisinde olması ve kent insanının ekonomik, sosyal ve sağlık yönünden ihtiyaçlarını karşılaması gerekmektedir. Bu dengenin sağlanmış olması sağlıklı bir kentleşmenin en önemli göstergesidir.

Araştırma alanı olan Çorum kentinde yanlış alan kullanım uygulamaları ile açık ve yeşil alan miktarı yetersiz kalmış ve kentin fiziksel gelişim süreci olumsuz etkilenmiştir.

Kentte 260.176 m² park, çocuk oyun alanı ve çocuk parkı, 82.151 m² spor alanı saptanmıştır. Bu sonuçlara göre kentte kişi başına 2,1 m² açık ve yeşil alan isabet etmektedir. Kentin imar planında 10 m²/ kişi olarak belirlenen açık ve yeşil alanların, yanlış ve eksik uygulamalar neticesinde bu değerlerin çok altında kaldığı görülmektedir.

Kentte aktif rekreasyona hizmet eden parkların bitki dokusu varlığı ve çeşitliliği zayıf olmakla birlikte 400-800 metre yürüyüş mesafesinde olan park sayısı da çok azdır. Ayrıca parkların büyük bir kısmının bakım ve yönetim sorunlarından dolayı kullanım olanakları sınırlıdır.

Çocuk oyun alanları ve çocuk parklarında yaş gruplarına göre farklı kullanımlar sunan oyun alanları bulunmamakta olup donatım elemanları varlığı ve nitelikleri yönleriyle de ihtiyacı karşılamaktan uzaktırlar.

Çorum kentinin açık ve yeşil alanları genel olarak ele alındığında, bu alanların birbirinden kopuk ve küçük parçalar halinde yerleşimler arasına dağılmış olduğunu, büyüklük, işlevsellik ve estetik açıdan halkın ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kaldığını görmekteyiz. Kentteki mahalleler incelendiğinde açık ve yeşil alanların bazı mahallelerde yoğunluk kazandığı, bazılarında ise hiç olmadığı tespit edilmiştir. Buharaevler, Çepni ve Mimar Sinan mahallelerinde açık ve yeşil alanlar 5-5,5 m²/kişi, bunun dışında kalan 10 mahallede ise açık ve yeşil alan miktarı 0-3 m²/kişi arasında değişmektedir.

Şekil 5.5 Ortakapalı çocuk parkından bir görünüş (Orijinal 2005)

Kent içerisinde uygun boşlukların olmaması ve ulaşım zorluklarından dolayı yeni yeşil alan oluşturulması güçtür. Bu durumda mevcut yeşil alanlar korunmalı ve yeni yerleşim alanlarında 3194 Sayılı İmar Kanunu'nda belirtilen kişi başına 10m² aktif yeşil alan standardına uyulmalıdır.

Mevcut yeşil alanların iyileştirme çalışmalarında ve yeni yerleşim alanlarındaki açık-yeşil alan düzenlemelerinde daha sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi için yerel

yönetimde yeterli Peyzaj Mimarı bulunması ve bu konudaki yetkilinin de yine Peyzaj Mimarı olması gereklidir.

Kentteki mevcut parklardan Manas Parkı, Bosna Parkı ve Hıdırlık Parkı yapılabilecek yeni düzenlemelerle mahalle parkı özelliklerini taşıyabilecek standartlara ulaştırılabilir. Ayrıca kentte mevcut çocuk parkı ve çocuk oyun alanlarının donatım elemanları yönüyle desteklenip geniş taç yapısına sahip ağaçlar ve çalılarının kombinasyonu ile bitkilendirilmesi gerekmektedir.

Kent merkezine ve yerleşim alanlarına çok yakın kentin batısında bulunan büyük sanayi sitesinin yeni kurulan küçük sanayi sitesi alanına taşınması ve yerinin açık ve yeşil alan olarak planlanması gerekmektedir. Bu sayede kentin batısında Toplu Konut İdaresi tarafından başlatılan yerleşim alanları ile kent merkezi arasında geniş bir açık ve yeşil alan yaratılmış olacaktır.

Şekil 5.6 İmar planında Eti Parkı olarak adlandırılan yeşil alan (Orijinal 2005)

İmar planında yeşil alana ayrılan ve Eti Parkı olarak adlandırılan, halk arasında Aşıklar Tepesi adıyla bilinen ve yıllardır düzenleme çalışmaları yapılmayan 50.000 m²'lik yüzölçüme sahip alanın, kentin doğal bitki örtüsünde bulunan türler (Ek-1) kullanılarak “botanik parkı” olarak planlanması; kent insanının rekreasyon olanaklarını artıracak gibi kentin turizm potansiyelinin artırılması yönüyle de olumlu sonuçlar doğuracaktır (Şekil 5.6).

Kentteki mevcut spor alanları yetersizdir ve kent halkı tarafından sınırlı kullanılabilmektedir. Kentin güneyinde ve kuzeyinde spor alanlarına ayrılacak uygun alanlar mevcuttur. Bu alanlara kent halkının aktif kullanımına olanak sağlayacak şekilde spor alanları yapılması ihtiyacın karşılanmasında etkili olacaktır.

KAYNAKLAR

- Açıksöz, S. 1993. Toplu konut yerleşimlerinde dış mekan planlama ilkelerinin Çayyolu toplu konut yerleşimi örneğinde irdelenmesi üzerinde bir araştırma. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Anonim. 1999. Resmi Gazete, imar planı yapılması ve değişikliklerine ait esaslara dair yönetmelikte değişiklik yapılması hakkında yönetmelik, madde:10, 2 Eylül 1999.
- Anonim. 2006a. Çorum Kültür Ve Turizm İl Müdürlüğü çalışma raporları
- Anonim. 2006b. Çorum DSİ 54. Şube Müdürlüğü çalışma raporları
- Anonim. 2006c. Türkiye bitkileri veri servisi, <http://www.tubitak.gov.tr/tubives>
- Anonim. 2006d. Çorum Çevre ve Orman İl Müdürlüğü verileri
- Arslan, M. 1991. Kent ekolojisi açısından yeşil kuşak ve Ankara örneği Peyzaj Mimarlığı Dergisi 91/2, Yıl:21, Sayı:30.
- Aysu, E. 1992. Kentsel mekan biçimlemesinde yapı-imar düzenleri tipolojisi toprak kullanma ilişkileri. Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Yayın no: 231/ Fakülte yayın no: MF-SBP 92.014, Y.Ü.Mimarlık Fakültesi Baskı İşliği, İstanbul.
- Ayaşlıgil, T. 1997. Kent gelişimi sürecinde açık ve yeşil mekan gereksiniminin Çanakkale örneğinde irdelenmesi. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Doktora Tezi, İstanbul.
- Bayraktar, A. 1991. Kentsel rekreasyon alan planlaması yayınlanmamış ders notları. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, İzmir.
- Çelik, A. 2000. Tokat kenti mevcut alan kullanım kararları ve açık-yeşil alan verilerinin saptanması üzerinde bir araştırma. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara.
- Çorum Köylere Yönelik Hizmetler Müdürlüğü. 2006. Toprak ve Su Etüd Proje Şubesi, tarım servisi verileri.
- Çorum Mahalli İdareler Müdürlüğü. 2006.
- Çorum Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü. 2002. Çorum ili iklim verileri.
- Çorum Tarım İl Müdürlüğü. 2003. Yeşilirmak Havza Gelişim Proje Birimi verileri.

- Değirmencioğlu, A. 1995. Yeşil alan sistemi nedir? Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Semineri, Ankara
- Değirmencioğlu, A. 1998. 1923'den günümüze Ankara imar planlarının açık ve yeşil alanlar açısından irdelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Değirmencioğlu, N. 1997. Açık ve yeşil alanların mevcut imar planlama pratiğinde kent makroformuna yansımaları ve peyzaj mimarlığı açısından Ankara ölçeğinde irdelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Deniz, A. ve Nakkaş, F. 2002. Çorum İli Tarım Master Planı, Tarım İl Müdürlüğü Yayını, Çorum.
- DİE, 2000. 2000 Genel Nüfus Sayımı. Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. İl-19 Çorum.T.C. Başbakanlık devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara.
- Erdem, Ü. 1995. Kent ve kentleşme kavramları. Peyzaj projesi I dersi yayınlanmamış ders notları, Ege Üniversitesi, İzmir.
- İsbir, E. 1986. Şehirleşme ve meseleleri. Ocak Yayınları, Ankara.
- Kaymaklı, G. 1990. Ülkemizde açık ve yeşil alan standartlarının uygulanmasında peyzaj mimarlığı açısından karşılaşılan sorunlar ve çözüm yolları üzerinde bir araştırma. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Keleş, R. 1990. Kentleşme politikası. İmge kitabevi yayınları: 13, Özkan Matbaacılık Sanayii, Ankara.
- Koç, N. 1990. Kırsal rekreasyon alan planlaması (yayımlanmamış ders notları), Ankara.
- Kortan, E. 1991. Ankara ve Jansen Planı. Peyzaj Mimarlığı Dergisi 91/2, yıl: 21, sayı:30, Tisa Matbaacılık Sanayii, Ankara.
- Nasuh, D. 1993. Kent parklarının nitelikleri ve Ankara örneğinde irdelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Özgül, Y. 1996. Ankara Çankaya İlçesi Çankaya Mahallesi mevcut alan kullanım kararları ile açık ve yeşil alanlarının saptanması üzerinde bir araştırma. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

- Öztaş, Y. 1990. Kentsel rekreasyon alan planlaması(yayınlanmamış ders notu), Ankara.
- Öztaş, Y. ve Memlük, Y. 1980. Bursa şehri ve çevresi için rekreasyon sisteminin saptanması üzerinde bir araştırma. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi diploma sonrası yüksek okulu doktora tez özetleri, ayrı basım, Ankara.
- Odabaş, A. 1990. Ankara Kenti gecekondü yerleşim bölgelerinde açık-yeşil ilişkileri, bu yönden karşılaşılan sorunlar ve Keçiören örneği. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Öztaş, Y. ve Sözen, N. 1980. Ankara şehri için şehir dışı rekreasyon alanlarının planlama ilkelerinin saptanması üzerinde bir araştırma. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Diploma Sonrası Yüksek Okulu Doktora Tez Özetleri, ayrı basım, Ankara.
- Öztürk, B. 2004. Kentsel açık ve yeşil alan sistemi oluşturulması: Kayseri kent bütünü örneği. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Platt, H. 1972. The open space decision process, University Of Chicago Department Geography, research paper, no:142, Chicago.
- Seeley, H.I. 1973. Outdoor recreation and the urban environment, Great Britain.
- Şahin, Ş., Barış, M., 1998. Kentsel doku içerisinde açık ve yeşil alan standartlarını belirleyen etmenler. Peyzaj Mimarlığı Dergisi, İstanbul.
- Tekeli, İ. 1991. Kent planlaması konuşmaları. T.M.M.O.B. Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.
- Tazebay, İ. 1991. Ankara kent merkezinin doğu-batı aksını oluşturan açık ve yeşil alan dizisinin işlevselliği üzerinde araştırma, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- TÜBİTAK,1987. Türkiye’de kentsel dış mekanların düzenlenmesi, yayın no: U5, Tübitak Matbaası, Ankara.
- Uzun, G. 1987. Kentsel rekreasyon alan planlaması. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi ders kitabı, no:68, Adana.
- Yıldız, M. 1994. İmar planları yapım sürecinde kişi başına düşen 7m²’lik yeşil alan kavramının tartışılması ve öneriler. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Semineri, Ankara.

- Yiğiter, S. 2001. Karşıyaka ilçesi örneğinde kent dokusu ve açık-yeşil alan ilişkileri üzerine bir araştırma. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Yüksel, U. 1983. Ankara'nın yeşil alan sisteminde kamu kuruluşlarının katkısı ve kullanım olanakları. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Wycherley, R.E. 1993. Antik çağda kentler nasıl kuruldu. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, deneme, eleştiri ve tarih dizisi:3, İstanbul.

EKLER

EK 1. Çorum ili doğal bitki örtüsünde bulunan türler	98
EK 2. Çorum ili toprak haritası	113
EK 3. Çorum kent merkezi 1/25.000 ölçekli topoğrafya haritası	114
EK 4. Çorum Kenti 1/10.000 ölçekli Nazım İmar Planı	115

EK 1. ÇORUM İLİ DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜNDE BULUNAN BİTKİ TÜRLERİ (Anonim, 2006c)

FAMİLYA	CİNS	TÜR	
Apiaceae	Anthriscus PERS.	cerefolium (L.) HOFFM.	
	Apium	nodiflorum (L.) LAG.	
	Bupleurum	falcatum L. subsp. cernuum (TEN.) ARC.	
		sulphureum BOISS. ET BAL.	Endemik
	Caucalis	platycarpus	
	Malabaila HOFFM.	secacul BANKS ET SOL.	
	Scandix	australis L. subsp. grandiflora (L.) THELL.	
		stellata BANKS ET SOL.	
	Turgenia HOFFM.	latifolia (L.) HOFFM.	
Asclepiadaceae	Vincetoxicum N. M. WOLF	fuscatum (HORNEB.) REICHB. FIL. subsp. fuscatum (HORNEB.) REICHB. FIL.	
Asteraceae	Achillea	gypsicola HUB.-MOR.	Endemik
	Anthemis	cretica L. subsp. albida (BOISS.) GRIERSON	
		cretica L. subsp. umbilicata (BOISS. ET HUET) GRIERSON	
	Bombycilaena (DC.) SMOLJ.	erecta (L.) SMOLJ.	
	Centaurea	consanguinea DC.	Endemik
		patula DC.	
		triumfettii ALL.	

Ek 1. devam			
Asteraceae	Centaurea	urvillei DC. subsp. armata WAGENITZ	
		urvillei DC. subsp. urvillei DC.	
	Cephalorrhynchus BOISS.	tuberosus (STEV.) SCHCHIAN	
	Crepis	foetida L. subsp. rhoeadifolia (BIEB.) CELAK.	
	Hieracium	labillardierei ARVET-TOUVET	
	Inula	aschersoniana JANKA	
		ensifolia L.	
	Jurinea CASS.	pontica HAUSSKN. ET FREYN EX HAUSSKN.	Endemik
	Koelpinia PALLAS	linearis PALLAS	
	Logfia CASS.	arvensis (L.) HOLVB	
	Pilosella HILL	auriculoides (A. F. LANG) SELL ET WEST	
	Rhagadiolus SCOP.	angulosus (JAUB. ET SPACH) KUPICHA	
	Scorzonera	acuminata BOISS.	Endemik
		parviflora JOCQ.	
	Senecio	vernalis WALDST. ET KIT.	
	Tanacetum (EMEND. BRIQ.)	poteriifolium (LEDEB.) GRIERSON	
	Taraxacum WIGGERS	sieheanum VAN SOEST	
	Tripleurospermum SCHULTZ BIP.	oreades (BOISS.) RECH. FIL. var. oreades (BOISS.) RECH. FIL.L.	
Boraginaceae	Anchusa	pusilla GUŞUL	
	Buglossoides MOENCH	arvensis (L.) JOHNSTON	
	Cerithe	minor L. subsp. auriculata (TEN.) DOMAC	

Ek 1. devam			
Boraginaceae	Heliotropium	ellipticum LEDEB.	
	Lappula FABRICIUS	barbata (BIEB.) GÜRKE	
Boraginaceae	Lappula FABRICIUS	squarrosa (RETZ.) DUMORT.	
	Lithospermum	purpureocaeruleum L.	
	Myosotis	ramosissima ROCHEL EX SCHULTES subsp. ramosissima ROCHEL EX SCHULTES	
		sicula GUSS.	
		stricta LINK EX ROEMER ET SCHULTES	
		sylvatica EHRH. EX HOFFM. subsp. cyanea VESTERGREN	
	Nonea MEDICUS	macrosperma BOISS. ET HELDR.	Endemik
		pulla (L.) DC. subsp. monticola RECH. FIL.	Endemik
	Onosma	isauricum BOISS. ET HELDR.	Endemik
	Paracaryum (DC.) BOISS.	ancyritanum BOISS.	Endemik
		incanum (LEDEB.) BOISS.	
Brassicaceae	Erysimum	cuspidatum (BIEB.) DC.	
Campanulaceae	Asyneuma GRSEB. ET SCHENK	lobelioides (WILLD.) HAND.-MAZZ.	
	Campanula	involucrata AUCHER EX A. DC.	
		latiloba A. DC.	Endemik
		lyrata LAM. subsp. lyrata LAM.	Endemik
		saxonorum GANDOGGER	Endemik
Capparaceae	Cleome	steveniana SCHULTES	

Ek 1. devam			
Caryophyllaceae	Gypsophila	parva BARK.	Endemik
	Minuartia	anatolica (BOISS.) WORON. var. arachnoidea MCNEILL	Endemik
Caryophyllaceae	Moehringia	trinervia (L.) CLAIRV.	
	Saponaria	prostrata WILLD. subsp. prostrata WILLD.	Endemik
	Silene	dichotoma EHRH. subsp. dichotoma EHRH.	
		olympica BOISS.	Endemik
		spergulifolia (DESF.) BIEB.	
Convolvulaceae	Convolvulus	assyricus GRISEB.	Endemik
Cornaceae	Cornus	mas L.	
Corylaceae	Carpinus	orientalis MILLER	
Cyperaceae	Carex	distans L.	
		halleriana ASSO	
		hirta L.	
		hordeistichos VILL.	
		spicata HUDSON	
	Cyperus	fuscus L.	
	Eleocharis R. BR.	mitracapa STEUDEL	
		palustris (L.) ROEMER ET SCHULTES	
		uniglumis (LINK) SCHULTES	
Dipsacaceae	Dipsacus	laciniatus L.	
	Knautia	involucrata SOMM. ET LEV.	

Ek 1. devam			
Dipsacaceae	Scabiosa	micrantha DESF.	
	Scabiosa	rotata BIEB.	
Euphorbiaceae	Andrachne	telephioides L.	
	Euphorbia	anacampseros BOISS. var. anacampseros BOISS.	Endemik
		herniariifolia WILLD. var. herniariifolia WILLD.	
		macroclada BOISS.	
		stricta L.	
		szovitsii FISCH. ET MEY. var. szovitsii FISCH. ET MEY.	
Fabaceae	Astragalus	angustifolius LAM. subsp. pungens (WILLD.) HAYEK	
		angustifolius LAM. subsp. angustifolius LAM. var. angustifolius LAM.	
		brachypterus FISCHER	Endemik
		condensatus LEDEB.	Endemik
		densifolius LAM.	Endemik
		dipsaceus BUNGE	Endemik
		hamosus L.	
		odoratus LAM.	
		ornithopodioides LAM.	
		pinetorum BOISS.	Endemik
		onticus PALL.	
		squalidus BOISS. ET NOE	Endemik

Ek 1. devam			
Fabaceae	Astragalus	strigillosus BUNGE	Endemik
	Colutea	cilicica BOISS. ET BAL.	
	Genista	sessilifolia DC.	
	Lathyrus	digitatus (BIEB.) FIORI	
		inconspicuus L.	
		nissolia L.	
		tukhtensis CZECH.	Endemik
	Medicago	minima (L.) BART. var. minima (L.) BART.	
		polymorpha L. var. vulgaris (BENTH.) SHINNERS	
		rigidula (L.) ALL. var. rigidula (L.) ALL.	
	Onobrychis ADANS.	cornuta (L.) DESV.	
		montana DC. subsp. cadmea (BOISS.) P. W. BALL	
		tournefortii (WILLD.) DESV.	Endemik
	Pisum	sativum L. subsp. elatius (BIEB.) ASCHERS. ET GRAEBN. var. brevipedunculatum DAVIS ET MEIKLE	
	Trifolium	arvense L. var. arvense L.	
		barbulatum (FREYN ET SINT.) ZOH.	Endemik
		pannonicum JACQ. subsp. elongatom (WILLD.) ZOH.	Endemik
		pratense L. var. pratense BOISS. ET BAL.	
		repens L. var. repens L.	

Ek 1. devam			
Fabaceae	Trifolium	resupinatum L. var. microcephalum ZOH.	
	Trigonella	brachycarpa (FISCH.) MORRIS	
		spruneriana BOISS. var. spruneriana BOISS.	
		velutina BOISS.	
	Vicia	anatolica TURRILL	
		grandiflora SCOP. var. grandiflora SCOP.	
		hyrcanica FISCH. ET MEY.	
Fagaceae	Quercus	macranthera FISCH. ET MEY. EX HOHEN. subsp. sypirensis (C. KOCH) MENITSKY	Endemik
		virgiliana TEN.	
Geraniaceae	Erodium L'HERIT.	amenum BOISS. ET KOTSCHY	Endemik
Guttiferae	Hypericum	elongatum LEDEB. subsp. microcalycinum (BOISS. ET HELDR.) ROBSON	
Illecebraceae	Hernieria	glabra L.	
	Paronychia MILLER	anatolica CZECH. subsp. anatolica CZECH.	Endemik
Iridaceae	Crocus	ancyrensis (HERBERT) MAW	Endemik
		danfordiae MAW	Endemik
		olivieri GAY subsp. olivieri GAY	
		pallasii GOLDB. subsp. pallasii GOLDB.	
	Iris	kerneriana ASCHERSON ET SINT. EX BAKER	Endemik
		orientalis MILLER	

Ek 1. devam			
Juglandaceae	Juglans	regia L.	
Juncaceae	Juncus	gerardi LOISEL. subsp. libanoticus (THIEB.) SNOG.	
		inflexus L.	
Juncaginaceae	Triglochin	palustris L.	
Lamiaceae	Acinos MILLER	rotundifolius PERS.	
	Ajuga	chamaepitys (L.) SCHREBER subsp. chia (SCHREBER) ARCANGELI var. chia (SCHREBER) ARCANGELI	
	Lamium	amplexicaule L.	
	Marrubium	globosum MONTBRET ET AUCHER EX BENTHAM subsp. globosum MONTBRET ET AUCHER EX BENTHAM	Endemik
		trachyticum BOISS.	Endemik
	Nepeta	italica L.	
	Salvia	argentea L.	
		cryptantha MONTBRET ET AUCHER EX BENTHAM	Endemik
		syriaca L.	
		viridis L.	
	Sideritis	germanicopolitana BORN. subsp. germanicopolitana BORN.	Endemik
	Stachys	byzantina C. KOCH	
		germenica L. subsp. bithynica (BOISS.) BHATTACHARJEE	
		huber-morathii BHATTACHARJEE	Endemik

Ek 1. devam			
Lamiaceae	Stachys	iberica BIEB subsp. stenostacya (BOISS.) RECH. FIL.	
		iberica BIEB. subsp. iberica BIEB. var. densipilosa BHATTACHARJEE	
	Teucrium	chamaedrys L. subsp. syspirense (C. KOCH) RECH. FIL.	
	Thymus	leucostomus HAUSSKN. ET VELEN. var. leucostomus HAUSSKN. ET VELEN.	Endemik
	Ziziphora	taurica BIEB. subsp. taurica BIEB.	
Liliaceae	Allium	cappadocicum BOISS.	Endemik
		decipiens FISCHER EX SCHULTES ET SCHULTES FIL.	
		paniculatum L. subsp. paniculatum L.	
		scorodoprasum L. subsp. rotundum (L.) STEARN	
	Asphodeline REICHB.	damascena (BOISS.) BAKER subsp. damascena (BOISS.) BAKER	
	Bellevalia LAPEYR.	clusiana GRISEB.	Endemik
	Hyacinthella SCHUR	micratha (BOISS.) CHOUARD	Endemik
	Muscari MILLER	aucheri (BOISS.) BAKER	Endemik
		microstomum DAVIS ET STUART	Endemik
		tenuiflorum TAUSCH	
	Ornithogalum L.	comosum L.	
		platyphyllum BOISS.	
		sphaerocarpum KERNER	
Loranthaceae	Viscum	album L. subsp. album L.	

Ek 1. devam			
Oleaceae	Ligustrum	vulgare L.	
Orchidaceae	Corallorrhiza GAGNEBIN	trifida CHATEL.	
	Orchis	palustris JACQ.	
	Platanthera L. C. M. RICHARD	bifolia (L.) L. C. M. RICHARD	
Orobanchaceae	Orobanche	caucasica G. BECK	
		minor SM.	
		ramosa L.	
		rechingeri GILLI	
Papaveraceae	Glaucium ADANS.	corniculatum (L.) RUD. subsp. refractum (NAB.) CULLEN	
Plantaginaceae	Plantago	coronopus L. subsp. commutata (GUSS.) PILGER	
Plumbaginaceae	Acantholimon BOISS.	acerosum (WILLD.) BOISS. var. acerosum (WILLD.) BOISS.	
Poaceae	Aegilops	speltoides TAUSCH var. speltoides TAUSCH	
		speltoides TAUSCH var. ligustica (SAVIGNONE) BORNH.	
	Amblyopyrum EIG	muticum (BOISS.) EIG var. loliaceum (JAUB. ET SPACH) EIG	
	Briza	humilis BIEB.	
		media L.	
	Bromus	cappadocicus BOISS. ET BAL. subsp. sclerophyllus (BOISS.) P. M. SMITH	
		japonicus THUNB. subsp. japonicus THUNB.	
	Catabrosa P. BEAUV.	aquatica (L.) P. BEAUV.	
	Chrysopogon TRIN.	gryllus (L.) TRIN. subsp. gryllus (L.) TRIN.	

Ek 1. devam			
Poaceae	Eremopoa ROSHEV.	songarica (SCHRENK) ROSHEV.	
	Eremopyrum (LEDEB.) JAUB. ET SPACH	bonaepartis (SPRENGEL) NEVSKI subsp. hirsutum (BERTOL.) MELDERIS	
	Festuca	arundinacea SCHREBER subsp. arundinacea SCHREBER	
	Gaudiniopsis EIG	macra (BIEB.) EIG subsp. macra (BIEB.) EIG	
	Koeleria PERS.	cristata (L.) PERS.	
	Phleum	exaratum HOCHST. EX GRISEB. subsp. exaratum HOCHST. EX GRISEB.	
	Phleum	montanum C. KROCH subsp. montanum C. KROCH	
	Poa	alpina L. subsp. fallax F. HERMANN	
		angustifolia L.	
		pratensis L.	
	Sphenopus TRIN.	divaricatus (GOUAN) REICHB.	
	Stipa	arabica TRIN. ET RUPR.	
		ehrenbergiana TRIN. ET RUPR.	
		pulcherrima C. KOCH subsp. epilosa (MARTINOVSKY) TZVELEV	
	Taeniatherum NEVSKI	caput-medusae (L.) NEVSKI subsp. crinitum (SCHREBER) MELDERIS	
	Trachynia LINK	distachya (L.) LINK	
	Triticum	dicoccon SCHRANK	
	Vulpia C. C. GMELIN	unilateralis (L.) STACE	
Potamogetonaceae	Potamogeton	berchtoldii FIEBER	

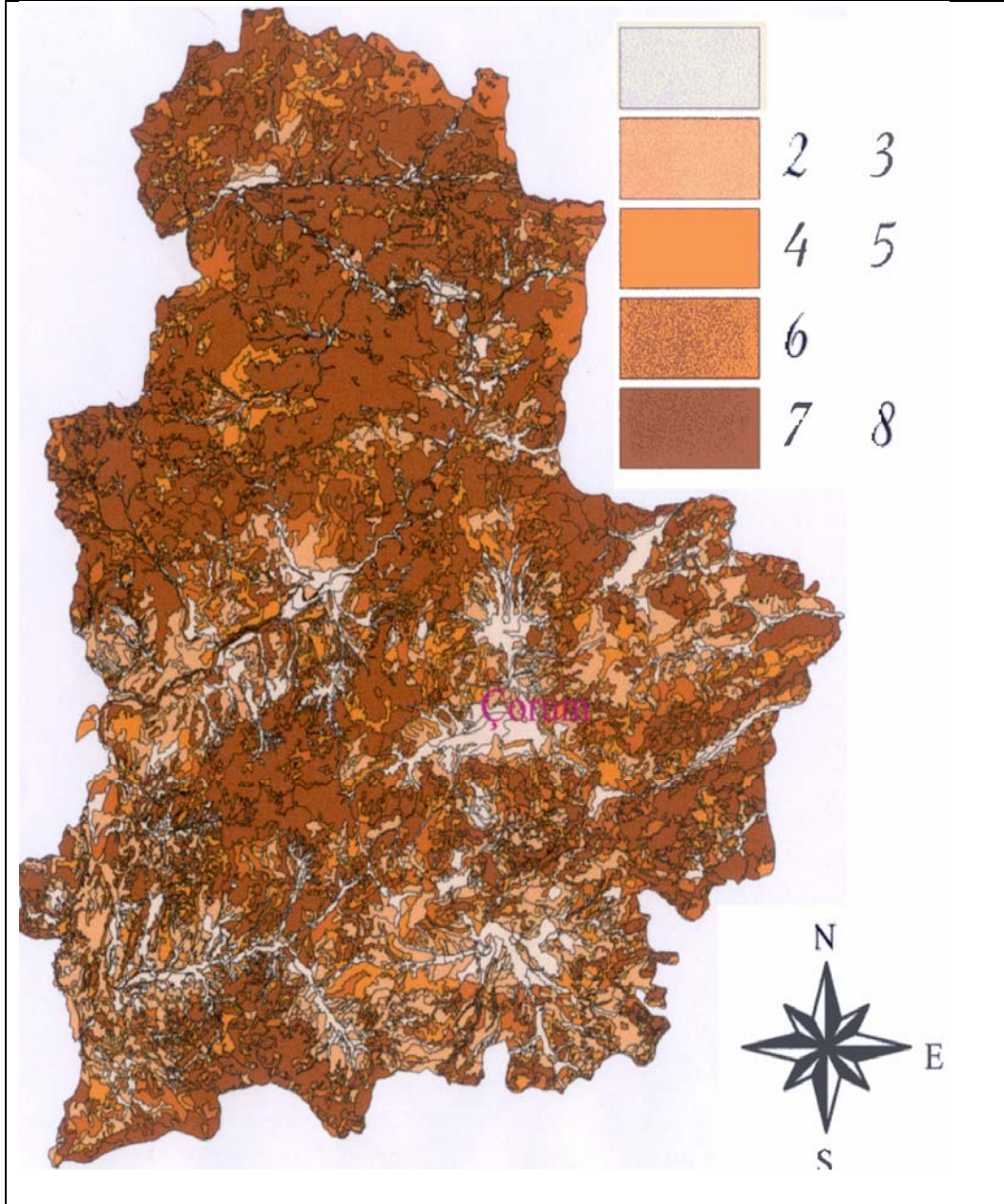
Ek 1. devam			
Potamogetonaceae	Potamogeton	lucens L.	
Primulaceae	Androsace	armeniaca DUBY var. macrantha (BOISS. ET HUET) MARTELLI	
	Cyclamen	coum MILLER var. caucasicum (C. KOCH) MEIKLE	
Ranunculaceae	Consolida (DC.) S. F. GRAY	orientalis (GAY) SCHROD.	
Rosaceae	Alchemilla	pseudocartalinica JUZ.	
	Geum	rivale L.	
	Potentilla	recta L.	
	Rosa	canina L.	
		foetida J. HERRM.	
		hemisphaerica J. HERRM.	
	Spiraea	crenata L.	
Rubiaceae	Asperula	involucrata WAHLENB.	
	Crucianella	bithynica BOISS.	
	Cruciata MILLER	articulata (L.) EHREND.	
		taurica (PALLAS EX WILLD.) EHREND.	
	Galium	album MILLER subsp. prusense (C. KOCH) EHREND. ET KRENDL	
		fissurense EHREND. ET SCHÖNB.-TEM.	Endemik
		odoratum (L.) SCOP.	
		spurium L. subsp. spurium L.	

Ek 1. devam			
Rubiaceae	Galium	tenuissimum BIEB. subsp. trichophorum (KAR. ET KIR.) EHREND.	
		verticillatum DANTH. EX LAM.	
Salicaceae	Populus	alba L.	
		tremula L.	
Santalaceae	Thesium	arvense HORVATOVSKY	
		procumbens C. A. MEYER	
Saxifragaceae	Saxifraga	cymbalaria L. var. cymbalaria L.	
		rotundifolia L.	
Scrophulariaceae	Digitalis	lamarckii IVAN.	Endemik
	Linaria MILLER	corifolia DESF.	Endemik
		kurdica BOISS. ET HOHEN. subsp. kurdica BOISS. ET HUET	
	Pedicularis	comosa L. var. acmodonta (BOISS.) BOISS.	
	Scrophularia	ilwensis C. KOCH	
		kotschyana BENTHAM	
		libanotica BOISS. subsp. libanotica BOISS. var. pontica R. MILL	
		scopolii [HOPPE EX] PERS. var. scopolii [HOPPE EX] PERS.	
	Verbascum	cheiranthifolium BOISS. var. cheiranthifolium BOISS.	
		krauseanum MURB.	

Ek 1. devam			
Scrophulariaceae	Verbascum	pyramidatum BIEB.	
		varians FREYN ET SINT. var. varians BOISS. ET BAL.	
	Veronica	anagallis-aquatica L. subsp. oxycarpa (BOISS.) ELENEVSKYI	
		bozakmanii M. A. FISCHER	
		hederifolia L.	
		multifida L.	
		polita FRIES	
		serpyllifolia L.	
		thymoides P. H. DAVIS subsp. hasandaghensis M. A. FISCHER	Endemik
		triloba (OPÍZ) KERNER	
Solanaceae	Hyocyamus	reticulatus L.	
	Lycium	depressum STOCKS	
	Solanum	luteum MILLER	
Tamaricaceae	Tamarix	smyrnensis BUNGE	
Typhaceae	Typha	domingensis PERS.	
Ulmaceae	Celtis	caucasica WILLD.	
Valerianaceae	Valerianella MILLER	chlorostephana BOISS. ET BAL.	
		kotschy BOISS.	
		lasiocarpa (STEV.) BETCKE.	

Ek 1. devam			
Valerianaceae	Valerianella MILLER	locusta (L.) LATERRADE	
		pumila (L.) DC.	

Ek 2. Çorum ili toprak haritası

EK 3. Çorum kent merkezi 1/25.000 ölçekli topoğrafya haritası (Bakınız tez arka kapak)

EK 4. Çorum Kenti 1/10.000 ölçekli Nazım İmar Planı (Bakınız tez arka kapak)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Bülent ALBAYRAK

Doğum Yeri : Amasya / Merzifon

Doğum Tarihi : 20.04.1976

Medeni Hali : Evli

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu :

Lise : Amasya Gökhöyük Ziraat Meslek Lisesi/ 1990-1994

Lisans : Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü
1994-1998

Yüksek Lisans : Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri enstitüsü Peyzaj Mimarlağı
Anabilim Dalı 2001-2006

Çalıştığı Kurum / Kurumla ve Yıl :

Erzurum Tarım İl Müdürlüğü : 1995-1998

Çorum Tarım İl Müdürlüğü : 1998